

**T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BAKÜ'DE TARİH İÇİNDE KONUT MİMARİSİNDE DEĞİŞİMLER VE
GELECEKTEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NAZIRA GARAYEVA

1309221010

Anabilim Dalı: Mimarlık

Program: Mimarlık

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu

MAYIS 2016

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**BAKÜ'DE TARİH İÇİNDE KONUT MİMARİSİNDE DEĞİŞİMLER VE
GELECEKTEN BEKLENTİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NAZIRA GARAYEVA

1309221010

Anabilim Dalı: Mimarlık

Program: Mimarlık

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Neslihan Dostoğlu

Jüri Üyeleri: Doç. Dr. Evrim Töre

Doç. Dr. Ebru Erdönmez Dinçer

MAYIS 2016

İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
KISALTMA LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ	xii

BÖLÜM 1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı	4
1.2. Çalışmanın Kapsamı	4
1.3. Çalışmanın Yöntemi	5
BÖLÜM 2. TANIMLAR	6
2.1. Konut Kavramı	6
2.2. Konutun Tarih İçindeki Gelişimi	7
2.2.1. Toplu Konut	10
BÖLÜM 3. TARİH İÇİNDE AZERBAJYAN'DA YAPILI ÇEVRENİN GELİŞİMİ	12
3.1. Albanya Dönemi (M.Ö. 4. – M.S. 7. Yüzyıl)	15
3.2. İslam Dönemi (7. – 9. Yüzyıl)	16
3.3.Orta Çağ Dönemi ve Sonrası (9. – 18. Yüzyıl)	17
BÖLÜM 4. 19. YÜZYIL BAŞINDAN 1920'YE KADAR BAKÜ'NÜN KONUT MİMARİSİNDE YABANCI MİMARLARIN ETKİSİ	23
4.1.Bakü Mimarlığında Rusya Etkisi (1806 - 1920)	23
4.2.Alman Mimarların Etkisi (1819 Göçü ve Sonrası)	32

4.3.Bakü'de Diğer Yabancı Mimarların İzleri (1880-1914)	45
4.3.1. Bakü'de İlk Resmi Mimarlık Okulu (1887)	64
BÖLÜM 5. BAKÜ'DE SOVYETLER DÖNEMİNDE KONUT MİMARİSİNİN GELİŞİMİ (1920-1990)	67
5.1. Modernizm ve Konstruktivizm Devri (1920-1930)	70
5.2. Bakü'nün Milli Mimarlığı (1940-1960)	80
5.3. Yeni ve Farklı Mimarlık Deneyimlerinin Uygulandığı Dönem (1960-1980)	89
BÖLÜM 6. GÜNÜMÜZDE BAKÜ'DE KONUT MİMARİSİ (1990 SONRASI) VE GELECEKTEN BEKLENTİLER	96
6.1.Kazanılan Mimari Değerler	96
6.2.Kaybolan Mimari Değerler	110
6.3.Konut Alanlarıyla İlgili Gelecekte Beklentiler	117
BÖLÜM 7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	126
KAYNAKÇA	129
EKLER	136
EK- 1 Görüşmeler	136
EK- 2 1810-2015 Yılları Arasında Bakü'nün Nüfusu	170
EK- 3 Yabancı Mimarlar Tarafından Tasarlanan Projeler	171
EK- 4 Zaman Tablosu	173
TEŞEKKÜR	174

ÖNSÖZ

Barınma, insanların yerleşik düzene geçmeden önceki dönemleri de kapsayan bir ihtiyaç olarak tarih boyunca önemini korumuştur. Konut alanlarının planlanması, tasarlanması, inşası, detayları ve koşulları zaman içinde değişerek gelişmiştir. Her dönemde konut alanları ve konut tipleri farklı yaklaşımlara göre şekillenmiştir. Araziye, iklime, sosyal ve ekonomik koşullara bağlı olarak bu üsluplar değişmiştir.

Konut, mimarların en fazla tasarladığı bina tipidir. Mimarlık eğitiminde de konut konusu genelde yoğun bir biçimde ele alınmaktadır. Zaman ilerledikçe inşaat teknikleri giderek gelişmiş ve bu süreçte inşaat işleri daha kolaylaşmıştır. Ancak, teknikler ne kadar gelişmiş olsa da, 100-200 yıl öncesinde inşa edilmiş pek çok yapının günümüz yapılardan daha dayanıklı olduğunu görürüz.

Tezde, bu konunun seçilme nedenlerinden biri de konutların estetik, fonksiyon ve sağlamlık açılarından irdelenmek istenmesidir. Aslında böyle karmaşık bir konu üzerinde değerlendirmeler yapmak bir binayı inşa etmek kadar sorumluluk gerektirmektedir.

Nazira Garayeva

ÖZET

Bakü her zaman kültürü, sanatı, ekonomisi ve diğer özellikleri ile göz önünde olmuştur. Güzelliği, bu kenti ziyaret edenler tarafından dile getirilmektedir. Bu güzelliğin temel nedenlerinden biri de Bakü'nün hafızalara altın harflerle yazılan tarihi mimarisi olmuştur.

Bu tezde Bakü'nün yıllar boyu geçirdiği mimari değişiklikler ve bu değişikliklerin nedenleri ele alınacaktır. Bu kapsamda, ilkel mimarlık, Albanya mimarlığı, İslam dönemindeki mimarlık, Orta Çağ dönemi mimarlığı, günümüzdeki mimarlık yaklaşımları ve geleceğe yönelik öngörüler değerlendirilmektedir.

Mimarlığın günümüzde en aktif ilgi alanlarından biri olan konutlar, tezde farklı dönemlerdeki özellikleriyle ele alınmıştır. Bu dönemler arasında 19. yüzyıl özel bir yere sahiptir, çünkü Bakü mimarlığı denildiğinde ilk önce bu dönemdeki projeler insanların aklına gelmektedir.

Tarih içinde Bakü mimarlığı kadar pekçok Bakülü mimar da yaptıkları işlerle takdire layık görülmüştür. Projeler kadar adını tarihe yazdıran mimarların sayısı da çoktur. Günümüzde de nitelikli binaların elde edilmesi ile ilgili değerlendirmeler tezde yapılacaktır.

Son olarak yazılı eserler, resimler, grafikler ve Bakü'de çalışan genç mimarlar tarafından yapılan önerilerden yola çıkılarak Bakü konut mimarlığının geleceği ile ilgili beklentiler konusu ele alınacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Bakü Mimarlığı, Konut, Kentsel Gelişim

ABSTRACT

Baku has always been recognized for its aesthetic physical characteristics, its culture and economy. The beauty of Baku is generally related with its architecture.

In this thesis, the architectural development of the city of Baku has been analyzed in detail. There are different periods, which have left their traces on the architecture of the city: Primitive, Albanian, Medieval, and Contemporary periods.

The emphasis in this thesis is on the characteristics of housing in Baku during different centuries. The 19th century has a special place in history, because the most influential architectural examples of Baku housing start from the 19th century. It can be indicated that there are also many architects in Baku as famous as its buildings.

In the thesis, an evaluation will be made in relation to the creation of qualified buildings in the city. In conclusion, discussions on the expectations from the future of residential architecture in Baku will be based on the interviews with young architects in Baku.

KEYWORDS: Baku Architecture, Housing, Urban Development

KISALTMA LİSTESİ

- ABD-** Amerika Birleşmiş Devletleri
- AKPMK-** Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi
- AMB-** Azerbaycan Mimarlar Birliği
- AMEA-** Azerbaycan Milli İmler Akademisi
- ÇMÖ-** Çağdaş Mimarlar Örgütü
- NÖC-** Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti
- RST-** Rusya Sigorta Toplumı
- SSCB-** Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Karabağ (Azerbeycan'ın işgal olmuş toprakları)	13
Şekil 3.2. Gobustan Kayaları	14
Şekil 3.3. Şeki İlçesindeki 'Kiş Mabedi'	16
Şekil 3.4. Türkiye ve Azerbeycan'ın Benzer Anıtlarından Örnekler, Türkiye- Kayseri Ali Cafer Türbesi, Azerbaycan Nahçıvan Yusuf Küseyir Türbesi	18
Şekil 3.5. İçerişehir	19
Şekil 3.6. İçerişehir'in Haritada Görünümü	20
Şekil 3.7. Şirvanşahlar Sarayı'nın Alanı, Şirvanşahlar Sarayı'nın Kesiti	21
Şekil 3.8. Saray Binası. Sarayın İç Tasarımı ve Giriş Bölümü	22
Şekil 4.1. Bakü Kalesi'nin Planı, 1796, Bakü Kalesi'nin Takviye Planı, 1796	24
Şekil 4.2. Yeni Kale'nin Planı. Mühendis 2. Trusson, 1807	25
Şekil 4.3. Bakü Kale'sinin Yeni Planı, 1835	26
Şekil 4.4. Bakü Kale'si Çevresindeki Konutlar, 1822	26
Şekil 4.5. Bakü'nün Nazım Planı, 1854	28
Şekil 4.6. Bayıl İlçesinin Planı, 1863	29
Şekil 4.7. Kale ve Çevresi Arazilerin Planı, 1864	30
Şekil 4.8. Siyah Kent'in Nazım Planı, 1886	31
Şekil 4.9. Bakü'nün Nazım Planı, 1878	31
Şekil 4.10. Helenendorf Sokakları	32
Şekil 4.11. Köyün Son Alman Sakini Viktor Klayn'ın Evi	32
Şekil 4.12. 28 Mayıs Caddesi ve Edel'in Projesi	35

Şekil 4.13. 28 Mayıs Caddesindeki Konutun Kat Planı	36
Şekil 4.14. 28 Mayıs Caddesindeki Binanın Cephe Görüntüleri	37
Şekil 4.15. Gogol Sokağı ve Edel'in Projesi	37
Şekil 4.16. Gogol Sokağındaki Konut'un Planı	38
Şekil 4.17. Gogol Sokağındaki Konut'un Cephesi	39
Şekil 4.18. Gogol Sokağındaki Konut'un Balkon Görünümü	39
Şekil 4.19. Gogol Sokağındaki Konut'un Binasına Giriş ve Günümüzdeki Hali	40
Şekil 4.20. Samed Vurgun Sokağı ve Edel'in Projesi	41
Şekil 4.21. Samed Vurgun Sokağındaki Konut Binasının Planı ve İç Mekan Çözüm	41
Şekil 4.22. Samed Vurgun Sokağındaki Konut Binası'nın Cephesi	42
Şekil 4.23. Ü. Hacıbeyov Sokağı ve Kandinov'un Projesi	43
Şekil 4.24. Ü. Hacıbeyov Sokağındaki Konut Binası'nın Plan ve Fotoları	44
Şekil 4.25. Niyazi Sokağı ve N.A. Fon der Nonne Projesi	46
Şekil 4.26. Niyazi Sokağındaki Konut Binasının Zemin ve Birinci Kat Planı	47
Şekil 4.27. Niyazi Sokağındaki Konut Binasının Genel Görünümü	48
Şekil 4.28. Niyazi Sokağındaki Konut Binasının İç Tasarımı	49
Şekil 4.29. Debur'un Özel Kabulleri İçin Öngörülen Salonu	50
Şekil 4.30. Niyazi Sokağındaki Konut Binası ve Eklenen Bölüm	51
Şekil 4.31. Hacı Zeynal Abdin Tağıyev Sokağı	52
Şekil 4.32. Zeynal Abdin'in Saray Tipi Konutunda Salonun Cepheye Yansıması ...	53
Şekil 4.33. Zeynal Abdin'in Sarayı'nın Kat Planı	54
Şekil 4.34. Zeynal Abdin'in Sarayının Salonundaki Kemerlerden Hazırlanan Kompozisyonu	55
Şekil 4.35. Zeynal Abdin'in Sarayı'nın İlk İç Mekan Çözümü	55
Şekil 4.36. Eliyarbeyov 8 Sokağı	56

Şekil 4.37. Eliyarbeyov 8 Sokağı'ndaki Konut Binasının Birinci Kat Planı	57
Şekil 4.38. Eliyarbeyov 8 Sokağı'ndaki Konut Binasının Cephesi	57
Şekil 4.39. Murtuza Muhtarov 6 Sokağı	58
Şekil 4.40. Murtuza Muhtarov Sarayı'nın Cephesi	59
Şekil 4.41. Murtuza Muhtarov Sarayı'nın İç Mekan Tasarımı	60
Şekil 4.42. Murtuza Muhtarov 24 Sokağı	60
Şekil 4.43. Murtuza Muhtarov 24 Sokağı'ndaki Guliyev'in Konutunun Kat Planları	61
Şekil 4.44. Merdiven	62
Şekil 4.45. Koridor	62
Şekil 4.46. Tavan Görünümü	62
Şekil 4.47. Guliyev'in Konutunun Dış Görünümü	63
Şekil 5.1. Bakü'nün Nazım Planı, 1918	68
Şekil 5.2. 1860 yılından 1920 yılına kadar Bakü Kentinin Gelişimi	69
Şekil 5.3. 1929, 28 Mayıs Caddesi'nde Konut Binasının Görünümü	72
Şekil 5.4. Samed Vurgun sokağında Konut Binasının Görünümü	72
Şekil 5.5. İşçiler İçin İnşa Edilen Karmaşık Konutlar. (Evkomün Sistemi)	74
Şekil 5.6. Mahalle-komünü Sisteminde İnşa Edilen Galeri Tip Konut Binası	75
Şekil 5.7. Konut Binası	76
Şekil 5.8. Konstruktivizm Döneminde İnşa Edilen ve Görünüm Yönünden Diğer Konut Binalarına Göre Daha Dinamik Mimarlık Çözümüne Sahip Olan İki Proje	77
Şekil 5.9. İşçiler İçin İnşa Edilmiş Yurt Tipi Konut Binası	78
Şekil 5.10. 1930 Tarihinde İnşa Edilen Konut Binası	80
Şekil 5.11. 1936-1937 yılı, Bakü Sovyeti İşçileri İçin İnşa Edilen Konut Binaları	81

Şekil 5.12. Bilim İnsanları'nın Konut Binasının Planı, 1946-1950	83
Şekil 5.13. Bilim İnsanları'nın Konut Binasının Görünümü	83
Şekil 5.14. Buzovnaneft Konut Binası	84
Şekil 5.15. Azneftzavod Konut Binası	85
Şekil 5.16. Kentin Dağüstü Bölgesi	85
Şekil 5.17. Paris Komünü Fabrikasında Çalışan İşçilerin Yaşadığı Konut Binaları, 1947	86
Şekil 5.18. Ü. Hacıbeyov Sokağı'ndaki Çok Katlı Konut Binaları	87
Şekil 5.19. Azerbaycan Caddesi'nde Bulunan Monolitik Konut Binası	88
Şekil 5.20. Bakü'de Panel Konut Binaları	90
Şekil 5.21. 1960'lı yıllarda İnşa Edilen 5 Katlı Konut Binası	91
Şekil 5.22. Bakü'de 9 Katlı Konut Binası	92
Şekil 5.23. Tek Tip Konut Binaları, 1978	93
Şekil 5.24. Tibilisi Caddesi'nde Bulunan 18 Katlı Konut Binasının Planı	95
Şekil 5.25. Tibilisi Caddesi'nde Bulunan 18 Katlı Konut Binası'nın Cephe Görünümü	95
Şekil 6.1. Göçmenler İçin İnşa Edilmiş Konut Binaları	97
Şekil 6.2. Deneysel Projeler Kapsamında İnşa Edilen Konut Binası	98
Şekil 6.3. Bayholding İnşaat Şirketi'nin 2000 Yılında Bakü'de İnşa Ettiği Konut Binaları	99
Şekil 6.4. Bakü'de Yabancı İnşaat Şirketleri'nin İnşa Ettiği Konut Binaları	100
Şekil 6.5. Green Palace Kompleksinin Görüntüsü	101
Şekil 6.6. Green Palace Karma Konut Projesinin Planı	101
Şekil 6.7. Green Palace Konut Projesinde Dairelerin Planlanması	102
Şekil 6.8. "White City"nin Haritada Yerleşimi	103
Şekil 6.9. White City'de Konut Binaları	103
Şekil 6.10. White City'nin Genel Görünümü	104

Şekil 6.11. "White City" Konut Binaları'nın Kat Planı	105
Şekil 6.12. İnşaatı Tamamlanmış Olan Konut Binasının Kat Planı	105
Şekil 6.13. Şehir Bağları Sitesi'nin Nazım Planı	106
Şekil 6.14. Şehir Bağları Sitesi'nin Cephe Görünümü	107
Şekil 6.15. Şehir Bağları Sitesi'nin Daire Planı	107
Şekil 6.16. H. Aliyev Caddesi, Yeni ve Eski Konut Binaları	108
Şekil 6.17. İnşa Edilen Yeni Konut Binaları	109
Şekil 6.18. 2000 yılı, Kentte Çoğalmaya Başlayan Konut Binaları	110
Şekil 6.19. Karışık Şekilde Dizilen Konut Binaları'nın Harita'da Görünümü	111
Şekil 6.20. Karma Şekilde Dizilen Konut Binaları	112
Şekil 6.21. Bakü'nün Görünümünü Bozan Konut Binaları	113
Şekil 6.22. Cepheleri 2008'te Yenilenen Konut Binaları	114
Şekil 6.23. Cepheleri Tehlikesiz Malzemelerle Değiştirilen Konut Binaları	115
Şekil 6.24. Eski Konut Binalarının Cephelerinin Aydınlatılması	116
Şekil 6.25. Bakü'nün Zaman İçerisinde Nüfusunun Artışı ve Yaşam Alanlarının Genişlemesi	116
Şekil 6.26. Beş Katlı Konut Binalarında Uygulanan Çıkıntılar	120

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Konut Tipleri	9
Tablo 4.1. Bakü İnşaat Alanının ve Yapı Sayısının Belirli Dönemlerde Artışı ve Gelişimi.	27
Tablo 4.2. Bakü'de Belirli Zamanlarda Çalışan Yabancı Mimarlar	45
Tablo 4.3. Mimarlık Okullarında 1896-1945 Yılları Arasında Öğrenci Sayısı	65
Tablo 4.4. Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi 2014 - 2015 Döneminde Öğrenci Sayısı	66
Tablo 5.1. Bakü'nün İlçeleri	70
Tablo 6.1. Mülakatların Sonucu (22 Kişi)	118

BÖLÜM 1. GİRİŞ

Bakü, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başkenti, bilimsel, kültürel ve sanayi merkezidir. Bakü, nüfusu, arazisinin büyüklüğü ve uzun tarihi geçmişi açısından Doğu'nun en önemli şehirlerinden biridir. Abşeron yarımadasında, Hazar'ın batı kıyısında yer almaktadır. 2130 km² alana ve 2 milyondan fazla nüfusa sahiptir. Bakü şehrinin 11 bölgesi ve 61 kasabası vardır. Belli dönemlerde farklı gelişim süreçleri yaşayan Bakü mimarlığı günümüzde de tarihini yansıtmaktadır (EK- 4).

"Bakü Buhtası" (Buhta- "Koy" veya "Körfez" anlamına gelir) olarak adlandırılan şehrin merkezi kademeli bir amfiteyatro biçiminde planlanmıştır. Kentin deniz kıyısı bölümü okyanus seviyesinden yaklaşık 28 m düşüktür. Bu topraklarda madenler, petrol, gaz, inşaat malzemeleri çıkarılmaktadır. Tedavi amaçlı mineral suları, birçok çamur volkanı vardır. Bakü'nün iklimi kuru ve subtropikal olmakla beraber rüzgarı ile de meşhurdur.

Bakü'de en eski ve en büyük yapılardan biri olan Şirvanşahlar Sarayı 1417-1462 yılları arasında Şirvanşah 1. Halilullah'ın döneminde inşa edilmiştir (Bölüm 3.3). Bakü bu dönemde sürekli savaş durumundadır. 1806 yılında Rusya'ya dahil edilen Bakü'de 1807 yılında 500 konut ve 3000 nüfus olduğu tespit edilmiştir. 1859 yılında Bakü guberniya (Çar Rusya'sında ve il oluşumundan önce SSCB'de esas arazi birimi, vilayet) merkezi adını almış ve 1860 yılında guberniyanın başkentine dönüşmüştür. Bununla beraber petrol çıkarma endüstrisinin de hızlı gelişimi şehrin önemini artırmış ve Bakü kısa zamanda Rusya'nın en büyük kentlerinden birine dönüşmüştür.

Farklı zamanlarda guberniyanın adı değişerek aşağıdaki şekilde anılmıştır:

- Bakü Şehir Duması – 1870-1939
- Bakü Şehir Zahmetkeş Milletvekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi - 1939-1977
- Bakü Şehir Halk Milletvekilleri Sovyeti Yürütme Komitesi - 1977-1990
- Bakü Şehir İcra Kurumu - 1991- günümüze kadar

Bakü'de mimari açıdan en nitelikli binalardan biri de Bakü Şehir İcra Kurumu binasıdır. Bu binanın inşaatı 1900 yılında başlayarak 1904 yılında sona ermiştir. Bakü mimarisi örneklerinden olan bu bina günümüze kadar da işlevini sürdürmüştür.

Bakü'nün tarihi yapılarından en önemlileri İçerişehir'de bulunmaktadır. Burada çeşitli dönemleri kapsayan elliden fazla tarihi eser vardır. Azerbaycan tarihi ve kültürü için son derece önemli olan İçerişehir'in korunması ve gelecek nesillere ulaştırılması için 10 Şubat 2005'te "İçerişehir Devlet Tarih-Mimarlık Korusu İdaresi" kurulmuştur. Ayrıca İçerişehir 2000 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 958. sıradan girmiştir.

Bakü'lülerin (19. yüzyıldan önceki dönemler) sadece İçerişehir'de değil ayrıca Bayır kentte de (Forsdadt-Banliyo) yaşadıkları bilinmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bu alanlar birleşerek tek bir kent haline dönüşmüştür.

19. yüzyılın başlarında 22 hektar büyüklüğündeki şehir, zamanla banliyonun boş arazilerini kaplamaya başlamıştır. 1806-1883 yıllarında kent arazisi 3329 hektara kadar büyümüştür (Bu rakama kentin boş ve yasa dışı yapıların bulunduğu araziler de dahildir). Arazinin büyümesiyle nüfus da artmaya başlamış ve o dönemde Bakü'nün nüfusu Avrupa'nın en büyük kentlerini, hatta New York'un nüfusunu bile geride bırakmıştır.

Kentin gelişimi kale duvarlarının dışında devam etmiştir. 1860-1870 yıllarında Bakü'nün kale kapıları bölgesinde restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sürecinde bazı önemli binalar da yıkılmıştır. 1880 yıllarında Bakü kalesinin ikinci duvarları yıkılsa da, 1886 yılında yeniden inşa edilmiş ve bununla birlikte Bakü'nün ilk ana nazım planı yürürlüğe girmiştir.

Bakü'de ilk konut binaları (günümüze ulaşan binalar) 1860 yılında inşa edilmeye başlamıştır. Bir iki katlı bu konutların projeleri, G. Hacıbababeyov ve onun öğrencisi Kafar İsmayılov tarafından hazırlanmıştır.

Bakü'de Ekim Devrimi'nden (19. yüzyıl sonunda Rusyada yaşanan devrim) önce tanınan ve tercih edilen mimarlardan biri Z. Ahmedbeyov olmuştur. Ahmedbeyov Sovyet döneminde de Bakü'nün ilk baş mimarı olarak çalışmıştır. Aynı dönemlerde Bakü'ye davet edilen St. Petersburg Kent Mühendisleri Enstitüsünün mezunları, Bakü'de üst gelir grupların konut binaları inşa etmiş ve kentin planlamasında büyük

rol oynamışlardır Bu dönemde inşa edilen binalar farklı bir biçimde şekillenmiştir, çünkü bu projeler mimarların değil müşterilerin isteği üzerine inşa edilmiştir.

Bakü'de "Neo-Rönesans", "Neo-Gotik", "Barok", "Klasisizm", "Ampir", "Modern", "Şarksayağı" (Doğu stili) üsluplarında konutlar inşa edilmiş ve aynı zamanda bu yapılar üzerinde Milli Mimarlık öğelerinin kullanımına da dikkat edilmiştir (Bölüm 5.2).

Bakü mimarlığı Kapitalist dönemde (1800'lü yıllar) oldukça karmaşık bir hale dönüşmüştür. Bu dönemde çeşitli tarzda projeler yapılsa da Bakü kendi orijinal ve görkemli durumuna sahip olarak "Doğu'nun Paris'i" ünvanını kazanmıştır. Kentin giderek büyümesi ve sanayinin gelişmesi çevre yerleşimlerden göçe neden olmuştur ve kentte yaşam koşulları giderek zorlaşmıştır. O dönemde şehrin merkezi gelişirken çevre bölgelerin durumu hiç de iç açıcı değildir, çünkü şehir etrafında petrol imali bölgeleri, sanayi bölgeleri ve Bakü işçilerinin kasabaları bulunmaktadır. Birinci Dünya Savaşı ve İç Savaşlar döneminde göçmenlerin sayısının daha da artmasıyla birlikte durum daha da zorlaşmış, inşaat çalışmaları yavaşlamıştır (Bölüm 6.1).

Bu zorluklar Azerbaycan'da Sovyet hükümeti kurulduktan sonra zamanla azalmaya başlamıştır, çünkü bu dönemde asıl görev Bakü'nün restorasyonu ve işçilerin yaşamının iyileştirilmesi olmuştur (Bölüm 5). Bu işlerin yapılması için Sovyet Rusya Bakü'ye en iyi profesörlerini ve mimarlarını görevli olarak göndermiştir. 1923'ten itibaren ilçeler ve bu ilçelerde bir veya iki katlı konutlar inşa edilmiştir. Bunun yanı sıra aynı alanlarda mağaza, kulüp, kültür evi ve hastaneler inşa edilmiştir. 1924-1937 yılları arasında Bakü'nün nazım planının örnekleri hazırlanmıştır. Bu dönemde mimarlıkta stil değişikliği olmuş ve 1930 yılından sonra Azerbaycan Milli Mimarlığı uygulama çalışmaları başlamıştır.

1930 yılı sonrasında "Stalin dönemi" etkileri Bakü'de görülmüştür (Bölüm 5.1). Aynı dönemde Hazar Denizi'nde inşa edilen "Neft Taşları" ("Petrol Taşları") deniz üzerinde kurulan dünyada ilk petrol platformu olmuştur (1951 yılında Guinness Dünya Rekorlar kitabında, dünyanın ilk petrol platformu olarak adı geçmiştir. 5000 kişilik bir nüfusa sahiptir ve yaşayan kent olarak bilinmektedir). 1952-1954 yılları arasında hazırlanan, 1976 yılına kadar geçerli olacak olan Bakü'nün nazım planı 1958 yılında onaylanmıştır.

1960'lı yıllarda Bakü'de yeni yerleşim bölgelerinin inşasına başlanmış ve bu dönemde tek tip ev stili olan "Hruşob" adı verilen konut binaları inşa edilmiştir (Bölüm 5.3). Bu yıllarda konut inşaatı artmaya başlamıştır. Bakü mimarisinin bir sonraki aşaması tam da bu döneme rastlar. 1960-1980 yılları arasında beton, metal, camın sıkça binalarda kullanılması yeni mimarlık biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bakü'nün 2000 yılına kadar öngörülen nazım planı ise, 1970'lerde ele alınarak 1982 yılında kabul edilmiştir.

Sovyet İmparatorluğu'nun 1990'lı yıllarda çöküşü bir çok ülkede olduğu gibi Azerbaycan'da da sorunlara yol açmış, Bakü'nün uzun süre kaos içine düşmesine neden olmuştur. 1990'lı yılların başlarında inşaat işleri yavaşlamıştır, Ancak, 1994 yılında Bakü'de "Asrın Anlaşması" denilen petrol anlaşmasının imzalanması, mimari gelişmelere yol açmıştır (Bölüm 6.1). Artık yüksek katlı konutlar, modern otel kompleksleri, süpermarketler, banka binaları ve daha birçok farklı tip binalar inşa edilmeye başlamıştır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Tezin amacı Bakü'nün zaman içerisindeki gelişimini ve değişimini değerlendirmek, ayrıca günümüzdeki fiziksel durumunu ve bu durumun kentteki insanlar tarafından nasıl karşılandığını araştırarak geleceğe dair öngörülerde bulunmaktır. Ele alınan konu aslında çok büyük bir öneme sahiptir. Literatür araştırmasından yararlanılarak elde edilen bilgiler dışında bir başka amaç ise birçok mimarın fikirlerini öğrenerek tez aşamasına devam etmektir. Günümüze kadar çok sayıda arkeolog, mimar, mühendis ve akademisyen Bakü'nün mimarlığı üzerine değerlendirmeler yapmıştır. Tezde bu verilerden yararlanıp, yapılan yorumlar da eklenerek, konuya yeni bir bakış açısıyla yaklaşılması hedeflenmiştir. Böylece gözden kaçan noktalar ele alınarak konu daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiş olacaktır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Bakü şehri ile ilgili sayısız makale ve tezler yazılmış olsa da, bu yazıların çok büyük bir kısmı sadece Bakü'nün güzelliği, pozitif yönde değişimi ve bunun gibi diğer konularla ilişkili olmuştur. Birçok çalışma sadece mevcut mimariden söz

ederek, tartışmadan uzak durmuştur. Bu tezde Bakü'nün zaman içerisindeki çok yönlü değişimi ele alınarak konut alanlarıyla ilgili geleceğe yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Tarihi her yönüyle öğrenmek, doğru bilgilere ulaşmak her nesilin mutlak hakkıdır. Tezde Bakü mimarisi konusunun yeni bir bakış açısıyla ele alınması, bugüne kadar dikkate alınmayan noktalara değinerek, kentnin tarihsel geçmişini, mevcut durumunu ve geleceğini değerlendirmek amaçlanmaktadır. Böylece, zengin bir gelişim süreci olan Bakü mimarlığını tanıtılmak ve konut alanlarıyla ilgili sağlıklı değerlendirmeler yapmak mümkün olabilecektir.

Tezin konusu zamanla değişen Bakü'nün konut mimarlığıdır. Sovyet dönemi, Konstruktivizm dönemi ve Bağımsızlığın kazanılması ile oluşan Ulusal Mimarlık dönemi, konutlara da yansımıştır. Tezde tarih içinde Bakü'de konut alanlarının gelişimi ve gelecekten beklentiler ele alınacaktır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Teze ilk başlandığında konu hakkında literatür araştırması yapılmış, kitap, dergi, tez, makale gibi kaynaklardan bilgi alınarak yararlanılmıştır. Ancak, bazı kaynaklara ulaşmak zor olduğu için belli bölümlerde tek yazarın kitaplarından yararlanılmıştır. Özellikle Sovyet dönemine ait olan konutların araştırılması için gerekli bir çok kaynak günümüze kadar ulaşmamıştır. Ayrıca, Bakü'de mevcut konut alanlarında gözlemler yapılmıştır. Bakü'deki konutların plan ve görüntüleri karşılaştırılmış, bu konutların mimarları ile mülakatlar yapılarak projeler hakkında detaylı bilgi alınmıştır. Tezde Bakü'nün gelecek mimarlığı başlıklı bölümünde yer alan Bakü'lü mimarlar ile yapılan mülakatlar değerlendirilerek Bakü'nün konut mimarlığının geleceği ile ilgili beklentiler ele alınmıştır.

BÖLÜM 2. TANIMLAR

2.1. Konut Kavramı

Konut insanların beslenme, ısınma gibi temel ihtiyaçlarından biri olan, yaşamın sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi için sığınılan bir ortamdır. İnsanlar kendilerine güvenli ve konforlu bir yaşam sağlamak için dönemine ve bulunduğu alana uygun bir şekilde barınmaya çalışmıştır. Konut-barınak-ev kelimeleri çoğunlukla eşdeğer olarak kullanılsalar da, zaman içinde gelişen gereksinimler doğrultusunda konuta farklı anlamlar yüklenmiştir. Barınma ihtiyacını karşılayan konut ve konut tasarımı süreç olarak, modern insanın tarihsel gelişimi ile örtüşmekte ve mimarlık kavramını da içerisine alarak günümüze ulaşmaktadır (Asasoğlu, 2013: 58).

Konut kavramıyla ilgili pekçok araştırma yapılmış ve tanımlar getirilmiştir. Örneğin Després (1991) ev kavramını yazdığı makalede geniş ve ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve konutu, güvenlik ve kontrol, kişinin fikir ve değerlerinin yansımaları, konut üzerinde etki sahibi olma ve değiştirebilme, kalıcılık ve süreklilik, aile ve arkadaş ilişkileri, aktivite merkezi, dış dünyadan kaçıp sığınılan yer, bireysel statü göstergesi, malzeme yapısı, insanın kendisi için sahip olduğu bir yer olarak tanımlamıştır. Yapılan tanımlardan anlaşıldığı gibi konut, yalnızca barınma işlevini üstlenen tuğla, taş ve diğer malzemeleri bir araya getiren bir strüktürden daha fazlasıdır (Sey, 1999: I).

Tekeli'nin (1994) anlatımıyla, konutun toplum içinde çok sayıda ve değişik işlevi vardır. Konutun bir barınak olmasının yanısıra, üretilen ve tüketilen bir mal olma, toplum içinde kişiye güvence sağlama ve belli bir toplum katmanında yer açma, yatırım aracı olma, arazi rantlarındaki artışa el koyma yolu olma, emeğin yeniden üretilmesinin maliyetini, yani ücretini belirleme gibi çok sayıda işlevi vardır. Konutun farklı şekillerde tanımlanması, aslında tanımlayan kişilerin konuttan beklentilerini yansıtmaktadır, çünkü konut yaşam alanı niteliğini taşıması, kültüre bağlı olması, koruma amacını içermesi gibi tanımlarla kısıtlanacak bir kavram değildir.

Betül Çotuksöken 2009 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Konut Sempozyumu'nda "ev nedir?" sorusuyla konuyu farklı açılardan ele almış ve şu şekilde açıklamıştır: "Ev, temelini insanın varlıksal duruşunda, varlık yapısında

bulan, bununla da bağlantılı olarak bir gereksinimden doğan, değerler dünyasının, insanın varoluşuna yapışık olan toplumsallığın, tarihselliğin, kültüreliliğin izlerini taşıyan, gerçekten her türlü varlığa "ev"lik yapan bir buluştur" (Çotuksöken, 2011). Konut kavramı açıklanırken ev, başlangıç anlamına gelen ilk kelimedir. Konut insan hayatında çok önemli bir yere sahiptir.

Konut veya ev kavramını genel olarak incelendiğimizde değişik anlamların ve değerlerin ortaya çıktığı fark edilecektir. Konut sadece bize ait olan alanla kısıtlanmamıştır. Eğer bir eve sahipsek ilk önce konut dahilinde bulunan eşyalarımızın bize ait ve özel olduğunu zamanla benimseriz ve bu eşyalar bizim için değer kazanır. Yaşadığımız konutta uzun yıllar oturduğumuz zaman, artık evin etrafındaki her şeyi kendimize özel olarak hissederiz. Konut etrafındaki sokaklar, mağazalar, parklar ve bunun gibi birçok şey bizim için değer kazanır. Zaman ilerledikçe konutun etrafını ve bulunduğu kenti benimseriz. Artık yaşadığımız ülkeye veya kente anavatanımız diyebilecek noktaya geliriz. Aslında konut insanlara geleceğin güvencesini vermektedir (Edwin Heathcote, 2012: 7), çünkü bazı insanlar sırf evi için yıllarca çalışmakta ve sahip olduktan sonra evin bulunduğu kentte yaşamını sürdürmektedir. Bu yüzden de konut kavramının manevi değeri çok büyüktür.

Barınakla konut arasındaki farkı göz önünde bulundurduğumuz zaman konutun daha kapsamlı bir içerik ve anlama sahip olduğu fark edilecektir. "Konut, konumunun genellikle kalıcılığı ve toplumsal ilişkiler ve statüyle ilintili boyutları; edniliş biçimlerinin toplumsal yapı ve mülkiyet düzeniyle yakın ilintisi; kullanım biçimlerinin toplumsal ve gündelik çoğulluğu ve çeşitliliği ile "barınak"tan farklı ve daha kapsamlı bir toplumsal olgudur" (Acar, 2008: 896).

Daha önceki dönemlere baktığımızda zaman ilerledikçe insanların ihtiyaçlarına göre konut yapılarının da değiştiği net olarak görülmektedir. Ancak, bu günümüzde konutla ilgili tüm ihtiyaçların karşılandığı anlamına gelmez. Her geçen gün insan ihtiyaçları çoğalmakta ve değişmektedir. Bu yüzden de, konut kavramı sabit bir anlam taşımamakta, döneme uygun olarak gelişmektedir.

2.2. Konutun Tarih İçindeki Gelişimi.

İnsanlar milyonlarca yıl önce barınma ihtiyaçlarını doğada hazır bulduğu yerlerde (mağara, kaya sığınağı, kovuk vb.) karşılamıştır. Daha sonraları insanlar doğada

buldukları malzemelerle kendilerine o dönemki düşüncelerine uygun olarak istedikleri ve ihtiyaç duydukları tarzda barınaklar yapmışlardır. İlk yapılmış barınakların yuvarlak şekilde oldukları araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu tür barınakların yapılma nedeni, insanların buldukları yiyeceklerin toplanarak depolanmasına uygun alan olduğunun düşünülmesidir (Acar, 2008: 897).

16 bin yıl önce insanların doğada barınak olarak kullanılabilecek mevcut mağara ve ağaç kovuklarını genelde değerlendirdikleri ve bunların mevsimlik barınaklar olarak kullanıldığı görülmektedir.

Daha sonraları doğada rahatça bulabilecekleri malzemelerle her mevsime uyum sağlayacak, kalıcı barınaklar yapmışlardır. Böylelikle bu tür konutlar sadece barınma işlevi değil, birçok farklı kullanım özelliği kazanmıştır (Sey, 1999: II). Yuvarlak plana sahip olan bu yapılara bazen ek alanlar ilave edilerek yiyecek deposu olarak kullanılmıştır. Bu dönemlerde konutların yapımında hafif malzemeler kullanılmıştır. Ancak, konut yapısının biçimlendirilmesinin değişimine insanların beslenme alışkanlıklarının da etkisi olmuştur. Daha kalıcı depolama ve kullanışlı alanların oluşması için yuvarlak plan biçiminden dörtgen planlı yapılara geçilmiştir. Bu değişimlerin M.Ö. 8. ve 7. bin yıllara rastladığı bazı kaynaklarda belirtilmiştir (Sey, 1999: IV). Plan yapısındaki bu değişim, mimarlık tarihi açısından önemli bir geçiş olmuştur, çünkü ilk kez konut içerisinde köşe bağlantıları çözümlenmiştir.

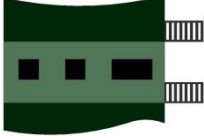
Her dönem gelişerek daha kullanışlı bir hale gelen konut alanları tarih içerisinde birçok değişimle günümüze ulaşmıştır. Yuvarlak barınaklardan dikdörtgen konutlara, ilk köylerden, merkezileşen tarım yerleşmeleri ve kentlerin oluşumuna, hilani ve megaron tipi konutlardan çok odalı konutlara ve saraylara geçiş bu değişim sürecinin kısa özetidir (Sey, 1999: VI). Konut mimarisi, kullanıcı ihtiyaçlarının ve yapı malzemelerinin değişimi, yerel iklimsel ve çevresel koşullarla üslup tercihlerine göre farklılaşmış ve çeşitli biçimlerde ortaya çıkmıştır (Tablo 2.1.). Konutun insan hayatında her dönem büyük rolünün olduğunu Acar şöyle açıklamıştır: "her tarihsel dönemin başlangıcında konut, daha yerel teknik ve malzemelerle ve yörenin iklim koşullarına duyarlı bir biçimde yapılmış; ancak, toplumsal gelişmeler her dönemde konuta değişik bir evrenselleşme ve yerel kimliğinden uzaklaşma yolu sunmuştur" (Acar, 2008: 897).

Tablo 2.1. Konut Tipleri. (Gavin 2010)

SIK RASTLANAN KONUT TIPLERİ	
	Kır Evi: Kırsal kesimde rastlanan, iki katlı, küçük bir konut tipi. Üst kat genellikle çatının eğimi yüzünden daha küçük olur.
	Bungalov: Tek katlı bir konut tipi. Bungalov terimi, eskiden Bengal tarzı ev anlamına gelen 'bengali' kelimesinden türemiştir.
	Sıra Evler: Sıra halinde dizilerek yan duvarlarını ortak kullanan konutlar. Sıra evler, Endüstri Devrimi döneminde İngiltere'de, üretimi ucuz olduğu için çok sık rastlanan olmuştur.
	Saltbox: ABD, New England'da on yedinci yüzyılda ortaya çıkmış ahşap bir konut tipi. Bu tip evlerde dik bir çatı ve merkezi bir baca bulunur. Giriş kısmı iki katlı iken, çatının eğiminden dolayı arka taraf tek katlıdır.
	İkiz Ev: Tek bir ünite gibi planlanmış, bir yan duvarı ortak kullanan iki konut biriminden oluşan konut tipi. İkiz evler simetrik planlara sahiptir.
	Tek Ev: Genellikle bir bahçe ya da avlu içinde tek başına planlanmış konut tipi. Tek aile evi diye de adlandırılır.

Sıraodalı Ev: ABD'nin güney bölgelerinde yaygın olarak rastlanan, üç ya da beş odalı olan ve odaları bir giriş ya da koridor olmadan arka arkaya dizilmiş, dikdörtgen ve dar cepheli bir konut tipi. İngilizce'de 'shotgun' ya da 'railroad apartment' olarak adlandırılır.

Stüdyo Daire: Genellikle tek odalı ve odanın bir kısmının uyuma ya da yeme bölümüne ayrıldığı küçük bir konut tipi.

Şale: Avrupa'nın Alpler bölgesinde sıkça rastlanan ahşap bir konut tipi. Şale tipi konutların, yoğun kar yağışına karşı dik çatıları ve geniş saçakları vardır.

2.2.1. Toplu Konut

Toplu konutlar ise, tarihsel süreçte çok daha sonra dünyada pekçok ülkenin merkezi kentlerinde nüfusun artmasıyla talebi karşılamak üzere yaygınlaşan bir konut türüdür. Toplu konutlar tek seferde çok sayıda üretilen konutlar için kullanılan bir terimdir. Bingöl'ün sözleriyle, "Toplu konutlar, kendi başına ve içe dönük olarak değerlendirilen mimari bir tipoloji olmanın ötesinde kentsel olgular bağlamında ciddi öneme sahip fiziki çevrelerdir" (Bingöl, 2015: 6). Aslında yeni bir uygulama olarak bilinen toplu konutların tarihi daha eskilere dayanmakta ve son iki yüz yılı kapsamaktadır (Yücel, 2008: 5).

Avrupa ülkelerinde sanayileşme sonrası toplu konutların gelişimi hızlanmaya başlamış ve her ülke kendi stiline uygun olarak konutlar üretmeye devam etmiştir

(Yücel, 2008: 5). Genelde benzer tipolojiye sahip yapıların birarada toplu şekilde inşa edilmesi toplu konut kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Azerbaycan toplu konut inşaatının oldukça hızlı bir şekilde devam ettiği ülkelerden biridir. Toplu konut üretimi günümüz inşaat uygulamalarının önemli bir yüzdesini oluşturmaktadır. 2. Dünya Savaşı sona erdikten sonra 1940'lı yılların ikinci yarısında yaşanan göçler ve 1990 yılında Ermeniler tarafından Azerbaycan topraklarının bir kısmının ele geçirilmesi Bakü'de nüfusun hızlı bir şekilde artmasına ve toplu konut ihtiyacının da oluşmasına neden olmuştur. Tarih içinde, sadece savaşlar sırasında değil, ülkenin işsizlik sorunları olan kentlerinden ve yaşam zorlukları bulunan köylerinden de Bakü'ye gelen insanların sayısı oldukça fazla olmuştur. Günümüzün sorun haline gelen konut yetersizliği devlet tarafından kent merkezinin sınırlarında toplu konutlar üretilerek giderilmeye çalışılmıştır. On yıl öncesine kadar halk ancak ihtiyaç duyduğu durumlarda kent merkezine gitmiş, ancak günümüzde en prestijli konut birimlerinin merkezde yer alması nedeniyle kent merkezi giderek kalabalıklaşmıştır. Günümüzde kent merkezindeki yoğunluluk nedeniyle insanlar daha sakin yerlerde yaşamayı tercih etmeye başlamış, üst ve orta gelir grupları kente yakın (yarım saat mesafede) köylerde bahçe içinde bulunan kişiye özel bir veya iki katlı villa tipinde konutlara yerleşilmiştir. Azerbaycan'da toplu konutun başlangıç tarihi Sovyetler dönemine denk gelmektedir. Toplu konut kavramı sadece iç mekan çözümlerini içermemekte, çevre ile ilişkileri de kapsamaktadır. Sovyetler döneminin en başarılı çalışmalarından biri de bu kapsamda gerçekleşmiştir. Konutlara gösterilen ilgi kadar onun çevresi de bu dönemde dikkate alınmıştır, çünkü insanların ihtiyaçlarının bir tek konut alanı ile sınırlanamayacağı anlaşılmıştır. Bu kapsamda, tüm ihtiyaçların karşılanabilmesi için çevredeki düzenlemeler de önemsenmiştir. Azerbaycan 1991 yılından itibaren Sovyetler Birliğinden ayrılmış olsa da, onun uyguladığı bu tür kurallar günümüzde de devam etmektedir.

BÖLÜM 3. TARİH İÇİNDE AZERBAYCAN'DA YAPILI ÇEVRENİN GELİŞİMİ

Tarihi geçmişi ele alabilmek için yazılı ve maddi kaynaklardan yararlanılabilir (Rüstemov, 1994: 3). Yazılı kaynaklar tarih temalı kitaplar ve diğer çalışmaları kapsamaktadır. İkinci kaynak ise yazıdan önceki hayatı öğreten arkeoloji bilimidir. Maddi delillere dayanan bir bilim olduğu için bunu maddi kaynak olarak tanımlayabiliriz. Arkeolojik buluntular sayesinde mimarlık tarihinin derinliklerine giderek, yaşam alanlarının nasıl oluştuğu hakkında ayrıntılı bilgi elde edilebilir.

Herhangi bir dönemin yerleşim yerleri hakkında bilgi edinmek için, ilk önce araştırma yapılması gerekir. Yerleşim yerinin bulunduğu coğrafya, iklim, sosyal durum, yerleşim yerinin neden o bölgede yapıldığı gibi bir çok konu araştırılır ve böylece istenilen konuda bilgi toplanır.

Tarihte bilinen ilk yerleşimlerden biri de Azerbaycan topraklarında bulunmaktadır. Bunun nedenleri arasında doğal ortamın ve iklimin insanlar için uygun ve olumlu olması sayılabilir. Uygun coğrafi koşullara, bitki ve hayvanlar alemine sahip olan bu topraklarda, yerleşik tarım ve hayvancılık yapılmıştır. Azerbaycan'da oluşan ilk yerleşmeler bir yandan Doğu Avrupa ve yakın Asya ile, diğer yandan Uzak Doğu ve Orta Asya ile ilişki içinde olmuştur. Yıllar boyunca bilim insanlarının bu topraklar üzerinde yaptıkları araştırmalarda burada yaşayan insanların tarih boyunca yarattıkları kültürel değerler ele alınmıştır.

Bakü'nün yerleşim alanlarının başlangıcı doğal mağaralara götürülebilir. Arkeolojik kazılar sonucunda Azerbaycan topraklarında (Büyük Kafkas ve Küçük Kafkas dağlarının etekleri, Talış dağları, Nahçıvan Ö. C., Zengilan, Kelbecer, Gedebey, Hanlar, Şamahı ve Fuzuli bölgesi arazisi) çok sayıda bu tür mağaralara rastlanmıştır. Azerbaycan topraklarında yerleşim yaklaşık olarak 2 milyon yıl öncesine kadar uzanmaktadır. Bu bilgilerin kanıtlarına, arkeologların araştırmaları sonucunda ulaşılmıştır. Azerbaycan bölgesindeki mağaralardan en eskisi, ilk insan

tipinin mükemmel örneklerinden birini içeren Azıh mağara bölgesidir. Azıh bölgesi Tunç Dönemi karma yerleşmelerini içeren Karabağ'da (Azerbeycan'ın işgal altındaki toprakları) bulunmaktadır (Şekil 3.1), çünkü bu bölgede iklim, doğal mağaralar ve diğer doğal-coğrafi koşullar yaşamak için daha uygun koşullar sunmuştur.

Şekil 3.1. Karabağ (Azerbeycan'ın işgal altındaki toprakları)

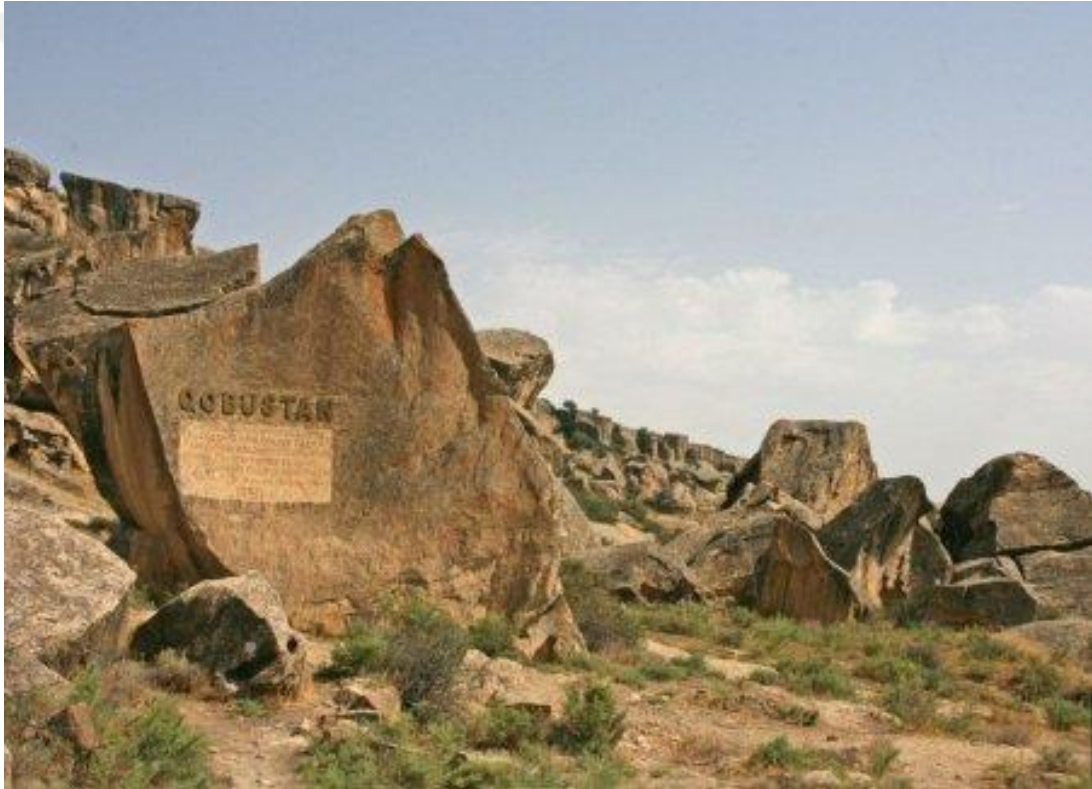
(<http://lacin.info/main/335-dedal-altında-olan-azdx-madarasd-fotolar.html>), (17. 07. 2015)

Bu mağaranın varlığından insanlar haberdar olmuş olsalar da, 1960 yılından önce buranın içeriğiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmaktadır. Sadece çok eskiden buranın ejderhaların yaşadığı sihirli ve korkulu bir mağara olduğuna dair tahminler bulunmaktadır. 1963-1978 yılları arasında Azerbeycan arkeoloğu Prof. M. Hüseyinov alanda araştırmalar yapana kadar insanlar bu mağaraya girmeye cesaret edememiştir (Bahşeliyev, 2007: 18).

Konu konutlar olduğunda, günümüze kadar ulaşan, en önemli örneklerden biri olan Abşeron yarımadasındaki Gobustan kayalarından söz etmek gerekir, çünkü, Bakü'de

yaşamın nasıl başladığı gibi sorulara cevap bulmak için Gobustan'daki mimarlık tarihini anlamak gerekmektedir.

Gobustan Doğu Azerbaycan'da, Büyük Kafkas dağlarının güneydoğu etekleri ile Hazar denizi arasında yer alan bir bölgedir. Bakü'den çok az mesafe uzaklıkta olan bu arazinin kayalarla süslü manzarası insanı Taş Devri'ne kadar götürmektedir (Şekil 3.2). Taş Devri'nden başlayarak yüzyıllarca bu topraklarda yerleşim olduğuna dair bulgular tespit edilmiştir. Bu yerleşim alanındaki en büyük ve ilginç örnek olan Gobustan Devlet Tarihi ve Sanatsal Koruğu tüm dünyada tanınarak 2007 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne girmiştir.

Şekil 3.2. Gobustan Kayaları.

(<http://tarix.info/abideler/599-tarixi-abid6011601r.html>), (20. 07. 2015)

Bu kısa açıklamalar Azerbaycan'ın önemli bir tarihi olduğunu göstermektedir. Tezin sonraki bölümlerine açıklık getirmek amacıyla bu Bölüm'de ilk önce kısa da olsa, Azerbaycan'ın ve başkent Bakü'nün genel tarihi ve özellikleri hakkında bilgi

vermek, böylece Azerbeycan topraklarında yaşamın, yaşam alanlarının nasıl ortaya çıktığını ele almak amaçlanmıştır.

3.1. Albanya Dönemi (M.Ö. 4. – M.S. 7. Yüzyıl)

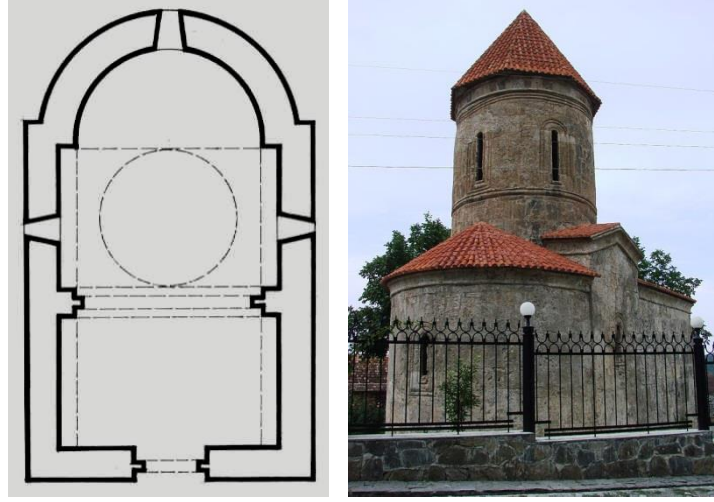
M.Ö. 4. yüzyıla kadar Azerbeycan Bizans İmparatorluğu ve Sasaniler devleti tarafından işgale maruz kalmış, bu savaşlar Azerbeycan ekonomisini çok ağır şekilde zedeleyerek ülkenin gelişmesini engellemiştir (Mammedova, 2004: 5). Bu dönemde Azerbeycan topraklarında tek bir halk oluşmuştur. Bu halkın oluşması M.Ö. 4. yüzyılda Azerbeycan'ın kuzeyinde Albanya devletinin kurulması ile başlamıştır.

Bu geçiş sürecinde çeşitli karışıklıklar yaşayan Azerbeycan devleti bu zorluklara rağmen ekonomik ve kültürel yaşamında sorunlar yaşamamıştır. Bu toprakların en iyi korunmuş bölgelerinde çok sayıda köyler oluşmuş, bu köyler zamanla kent haline gelmiştir. Bu gelişmeler ülkede etkisini göstermeye başlamıştır.

Günümüzde nüfusun büyük çoğunluğu Müslüman olan Azerbeycan'da halk, Albanya döneminde farklı dinleri benimsemiştir. Bunlardan en önemlisi Hıristiyan dini olmuştur ki, M.Ö. 4. yüzyılın başlarında Alban kralı Hıristiyan dinini resmi din olarak ilan etmiş ve bu dönemden sonra ülkede dini yapıların inşasına başlamıştır.

Azerbeycan'ın kuzey ve kuzey batı bölgeleri Kafkas Albanyası olarak kabul edilmiş ve daha sonra bu bölgelerde Gebele, Oğuz, Şeki ve Zagatala kentleri kurulmuştur. Zamanında Kafkas Albanyası'nın en önemli bölgesi işte bu kentlerden oluşmuştur, çünkü bu kentler hem toprak açısından çok büyük, hem de siyasi açıdan çok önemlidir. Gebele'de esasen Son Antik ve Erken Orta Çağ mimarisine ait dini yapılar bulunmaktadır.

Kafkas Albanyası'nda ve aynı zamanda tüm Kafkas ülkelerinde inşa edilen ilk Hıristiyan kilisesi Azerbeycan'ın Şeki ilçesinin Kiş köyünde bulunan Kiş mabedidir (Şekil 3.3). Bu mabet, döneminde birçok zorluklardan geçmiş ve birkaç kez restorasyon ve onarım çalışmaları görmüş olsa da günümüze iyi durumda ulaşan anıtlardan biri olmuştur. Azerbeycan tarihinde Kiş mabedinin anlamı ve mimari çözümü çok değerlidir, çünkü bu mabet Alban mimarisinin imzası olarak kabul edilmiştir (Mammedova, 2004: 34). Onun inşa edilme tarihi de ayrıca Alban mimarisinin gelişim sürecine, yani yaklaşık M.Ö. 4. – M.S. 5. yüzyıllara rastlamaktadır.

Şekil 3.3. Şeki İlçesindeki 'Kiş Mabedi'

(<http://sherqmirvarisi.com/2012/02/08/kis-kils%C9%99si-muq%C9%99dd%C9%99s-yelisey-kils%C9%99si/>),
(http://www.wikiwand.com/az/Ki%C5%9F_kils%C9%99si), (01.10.2015)

3.2. İslam Dönemi (7. – 9. Yüzyıl)

Azerbaycan'ın 7. yüzyıldan itibaren Arap Hilafeti'nin* bünyesine dahil olmasıyla birlikte Azerbaycan'da yeni bir dönem başlamıştır. İslam dininin kabul edilmesi ve yaygınlaşması sürecinde mimarinin türü de değişmiştir. Bu dönemde özellikle cami, medrese, türbe, kervansaray ve anıtsal binalar kadar öne çıkmayan çeşitli konutlar yapılmıştır. Aslında 7. ve 9. yüzyıllar arasına ait çok az ve tam net olmayan bilgiler günümüze ulaşmıştır, çünkü bu dönemlerde Azerbaycan toprakları üstünde devam eden savaşlar sonucunda yapıların çoğu günümüze kadar varlıklarını sürdürememiştir. Bu zamanlarda dini yapılar ile beraber Kafkas Albanyası'nın bazı eyaletlerinde Hıristiyan yapıları da inşa edilmiştir.

* Arap Hilafeti- Arap halifelerinin hakimiyet dönemi.

Bu yapıların yoğun olarak görüldüğü bölgelerden biri Gebele'dir. Burada yapılan kazılar sonucunda konutların kalıntılarına, ekmeek pişirmek için tandırlar ve bunun gibi konuta has birçok bulguya rastlanmıştır (URL, 18). Ancak, bulunan konut kalıntıları onların hangi stilde inşa edildiğini net olarak göstermemektedir. Sadece konutların diziliş şekilleri incelendiğinde çok yoğun ve karmaşık oldukları göze çarpmakta, bu tarzda dizilişin, savunma amaçlı olduğu düşünülmektedir. Bu döneme ait olan anıtlar zaman içerisinde çeşitli nedenlerle yıkıldıkları veya işlev değiştirdikleri için günümüze özgün durumlarıyla ulaşamamıştır. Ancak, 7. ve 10. yüzyıllar arasındaki döneme ait az sayıda yapının günümüze ulaşmasına rağmen kullanılan malzemeler ve yazılı kaynakların bilgileri mimarlığın gelişiminin bazı özelliklerini ortaya çıkarmaya olanak sağlamıştır. Bu dönemde yeni din olan İslam'la ilgili dini yapılar özellikle de camiler ve çeşitli sivil amaçlı kamusal binalar (kervansaray, kapalı çarşı, hamam) inşa edilmiştir. Bu dönemin sonlarına doğru, bir yandan tuğla yapı tekniği gelişmiş, diğer yandan ise, eskiden olduğu gibi taş duvar ve kemerli yapıların inşa edilmeye devam ettiği görülmüştür.

3.3. Orta Çağ Dönemi ve Sonrası (9. – 18. Yüzyıl)

Azerbeycan'da 10. ve 12. yüzyıllar arasında çeşitli mimarlık okulları oluşmuş (Aran, Tebriz, Nahçıvan, Şirvan, Abşeron) ve bu okullar dönemin mimari stili yerine kullanılan isimler olmuştur. 12. yüzyıl Azerbeycan'da edebiyat ve mimarlık tarihi açısından başarılı bir dönem olmuştur. Azerbeycan'ın Orta Çağ mimarisine attığı en önemli imzalardan biri ilk mimarlık okullarının kurulması olmuştur. Orta Çağ mimarisinin tarihe adını altın harflerle yazdırdığı örneklerin neredeyse tamamı dönemin mimarlık okullarındaki gelişmeler sayesinde meydana gelmiştir (Mammedov, 2013: 4).

12. yüzyılda, Azerbeycan topraklarındaki tarihi eserlerin anavatanı Nahçıvan kenti olmuştur. Burada inşa edilen anıtlar diğer ülkelerde inşa edilen yapıların üslubundan tamamen farklıdır. Azerbeycan'dan diğer ülkelere mimarlar gitmiş, yabancı mimarlar da Azerbeycan'da çalışmışlardır. Bu ortam, mimarlık okullarının gelişmesine neden olmuştur (Aliyeva, 2013: 6, 7). 12. yüzyılda kurulan Nahçıvan Mimarlık Okulu'nun faaliyetleri 14. yüzyıla kadar devam etmiştir. Nahçıvan Mimarlık Okulu'nu diğer kentlerdeki okullardan ayıran faktörler yapı sanatının yüksek gelişmişlik düzeyi ve

kendine özgü olmasıdır. Orta Çağ mimarisinin en farklı tarzı, Nahçıvan Mimarlık Okulu'nun kurulmasıyla ve bu süreçte başlayan inşaatlarla beraber oluşmuştur.

Nahçıvan Mimarlık Okulu'nda esasen matematik, geometrik süs işleme yöntemleri ve inşaat kuralları öğretilmiştir. Nahçıvan Mimarlık Okulu sadece kendi içinde başarıyla sonuçlanmış bir tarih değildir. Bu okulun mezunları Azerbaycan genelinde başarılı olmuşlardır. Bütün bunlar, bu bölgenin tarihi gelişiminin bir takım objektif faktörlerinin ve ilk önce, Nahçıvan Mimarlık Okulu'nun Yakın ve Orta Doğu'nun, Müslüman ve Hıristiyan vilayetlerinin komşu ve yakın yerel sanat-mimarlık çevreleri ile aktif ve çeşitli karşılıklı ilişkilerinin sonucu olmuştur.

Bazı kaynaklarda Nahçıvan abidelerinin Türk anıtları ile benzerliği dolayısıyla Selçuk - Türk mimarlığına ait olduğu iddia edilmektedir. Bazı kaynaklarda ise Nahçıvan mimarlığının Selçuklu - Türk mimarlığı üzerinde etkisi olduğu belirtilmektedir. Aynı dönemde mimarlık okullarının ve yapıların birbirleri ile olan ilişkileri nedeniyle, bu benzerliklerin normal olduğu kaydedilmiştir (Mammedov 43, 44). Her bir anıtta yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bilgilere göre, farklı ülkelerin anıtları dış görünüşleri açısından birbirlerine benzeseler de, onların mimarları, anıtlarda kullanılan malzemeler vb. bir çok farklılık bulunmaktadır (Şekil 3.4).

Türkiye- Kayseri, Ali Cafer Türbesi,

(<http://www.kaysariden.biz/icerik.asp?ICID=231>)

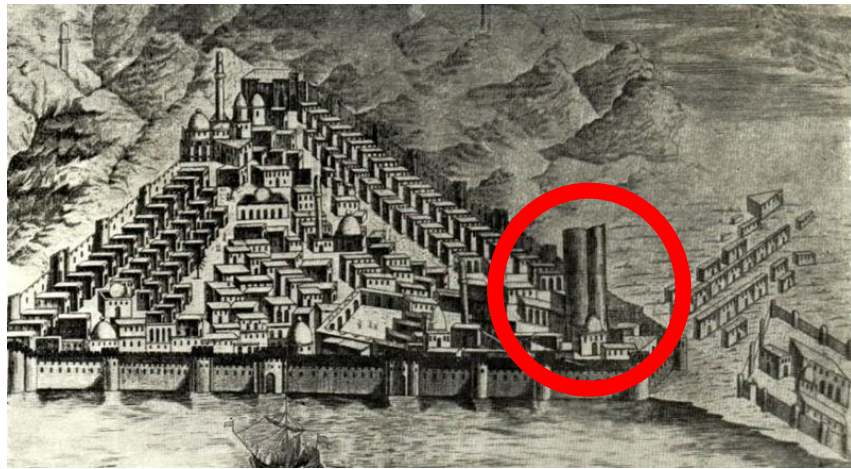
Azerbaycan- Nahçıvan, Yusuf

Küseyir Türbesi, (Garayeva N., 2011)

Şekil 3.4. Türkiye ve Azerbaycan'ın Benzer Anıtlarından Örnekler.

13. yüzyılın ortalarında (1256-1265) yeni bir siyasi dönem başlamıştır. Elhaniler Devleti'nin kurulması mimarlık alanında büyük bir canlanmaya sebep olmuştur. Devletin başkenti Tebriz kentine taşınmış ve böylece burası mimarlık - sanat merkezi haline gelmiştir. Başkentin taşınması ile kent etrafında daha küçük ölçekli kentler de inşa edilmiştir. Bu döneme ait çok net bilgilere sahip olmasak da, Orta Çağ yazarlarının eserlerinden bazı bilgiler elde edilebilmiştir. Bu döneme ait mektupların birinde şöyle bir bilgi bulunmaktadır: "Orada (Tebriz'de) 30 bin ev, 130 bine yakın nüfus, 24 kervansaray, 1500 dükkan, çok sayıda bağ, hamam, depo, değirmen, darphane vardı. İşte bu mahallede ilahiyatçılar, Kur'an okuyanlar, yaşayan "Ülameler sokağı" vardı. Bu mahalledeki medresede 6-7 bin öğrenci eğitim görüyordu. Ayrıca, bu mahallede ünlü hastane (Dar eş-şifa) ve 60 bin kitap bulunan kütüphane vardı. Tebriz kapıları yanında kervansaray, pazar, hamam, işçilik atelyesi (taş ocağı) ve farklı ülkelerden gelen tüccarlar için öngörülen diğer özel yapılar bulunuyordu" (URL, 18).

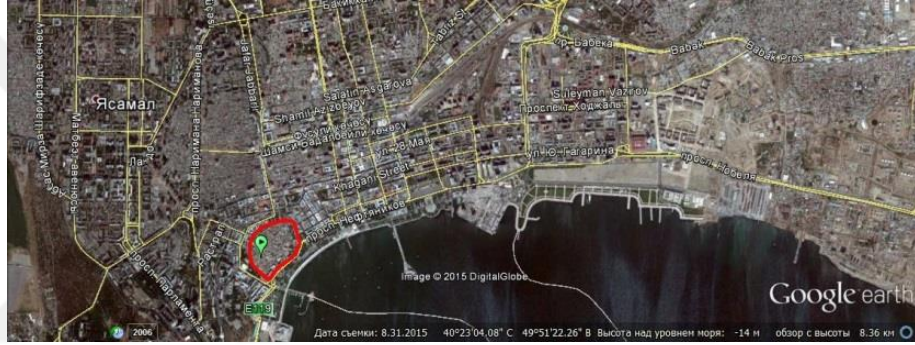
1191 yılında başkentin Şirvanşah 1. Ahistan tarafından (Şirvanşahlar devletinin başkanı) geçici olarak Bakü'ye aktarılması ile birlikte buraya olan ilgi de artmaya başlamıştır. Bakü'nün gelişiminin güçlendirilmesi için tüm çalışmalar aksatılmadan devam etmiş ve 12. yüzyılda savunma amaçlı olarak "Kız Kulesi" inşa edilmiştir (Şekil 3.5). Ancak, kalenin tarihi tartışmalıdır, çünkü birçok arkeolog bu yapının 6. yüzyıl veya daha eski bir tarihe ait olduğunu ileri sürmektedir. Bakü'nün tam merkezinde bulunan bu kule sayesinde Şirvanşahlar Hazar'da güçlü bir donanma oluşturmuştur.

Şekil 3.5. İçerişehir.

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bak%C4%B1_qalas%C4%B1_k%C3%B6hn%C9%99.jpg) (2014)

Orta Çağ'da Bakü'nün merkezi İçerişehir olarak kabul edilmiştir (Şekil 3.6). Toplam 22 hektardan oluşan kent, 12. yüzyıldan itibaren yüksekliği 8-10 metre olan kale duvarları ile çevrelenmiştir. Kale duvarları iki sıradan ibaret olsa da, ikinci sıra Azerbaycan'da Rus çarizmi döneminde (19. yüzyıl) yıkılmıştır. Birinci sıra ise halen mevcuttur. Bakü'nün 12. yüzyılda kurulması tartışılrsa da, bu belgede 7. yüzyılda yaşamın olduğu araştırmalar sonucunda ispatlanmıştır. Konutların hepsi küçük dikdörtgen odalardan oluşmuş ve karma biçimde tekrarlanmıştır. 12. yüzyıldan 17. yüzyıla kadar inşa edilen konut binaları aynı stilde olsalar da, 17. yüzyıldan sonraki konutların büyüklükleri daha fazla ve her birinin kendine has bahçesi bulunmaktadır (Qasımzade, 2013: 20, 27, 29).

Şekil 3.6. İçerişehir'in Haritada Görünümü. (Google Earth) (17. 10. 2015)

15. yüzyılda Bakü'nün siyasi ve ekonomik durumunun iyileşmesi sonucunda Şirvanşahlar başkenti buraya taşımıştır. Bu süreçte, kent de giderek gelişmiştir. Şirvanşahlar sarayı bulunduğu arazinin rölyefine uygun bir şekilde (İçerişehir'de) üç düzeyde inşa edilmiştir. Bu alanda saraydan başka birkaç bina da bulunmaktadır (Şekil 3.7). Sarayın yapımına 1141 yılında başlanarak 10 yılda bitirilmiştir. Saray iki katlı, 50 farklı boyut ve yapıda odalardan oluşmuştur. Birinci kattaki 25 odadan sadece 16 adeti günümüze kadar korunabilmiştir. Zemin kattaki 27 oda hizmetçi odası olarak veya başka amaçlarda kullanılmış ve günümüze kadar olduğu gibi gelmiştir (URL, 33).

Şekil 3.7. Şirvanşahlar Sarayı.

(https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plan_of_the_Complex_of_The_Palace_of_the_Shirvansha_hs.png), (<https://wsemir.com/xeberler/sosial-xeberler/51-sirvansahlar-sarayi.html>) (22. 10. 2015)

1. Saray, 2. Adliye, 3. Seyyid Yahya Bakuvi'nin türbesi, 4. Dağılmış Keykubad, Camii'nin yeri, 5. Murat Kapısı, 6. Şah Camii, 7. Şirvanşahlar Türbesi, 8. Saray Hamamı, 9. Su Deposu

Sarayın ön bahçeye bakan cephesinin ciddi görünümü diğer avlulardaki binaların zengin duruşundan daha farklıdır (Şekil 3.8). Kompakt biçimler, duvarlarındaki pürüzsüz yüzeyde uygulanan güneş tonları, üst pencerelerin süslü vitrayı ve oyukları binaya eşsiz bir görünüm sağlamıştır. Zemin kattaki odaların kazısı sırasında sarayın kayanın üzerinde inşa edildiği anlaşılmıştır. Sarayın inşa edildiği alanda, eskiden bulunan bir binanın duvarları üzerinde sarayın temeli atılmıştır. 1501 yılında Bakü, Safeviler Devleti tarafından ele geçirilmiş ve böylece Şirvanşahlar Sarayı tamamen boşaltılmıştır. Değerli eşyalar, hatta sarayın bazı yapısal elemanları (pencereler, süslü tavanlar) yabancı sultanlara hediye edilmiştir. Bu yıllarda Bakü daha bir farklı dönem yaşamış, kısa süre içinde Bakü'nün sık sık ele geçirilerek yönetimin değişmesi burada süren inşaat işlerinde de etkisini göstermiştir (URL, 33).

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Bakü'nün baş mimarı olmuş inşaat mühendisi K. B. Skureviç şöyle yazmıştır; "Şirvanşahlar Sarayı özgün çözüm, rölyefte yerleştirilmesine, hacim - mekansal yapısına, mimarlık biçimlerinin açıklamasına ve asil sanatsal özelliğe sahip kireç taşıdan hazırlanan cephe üstü parlak süs örtüsüne göre, İslam mimarisinde eşsiz bir tutum sergiliyor" (Fetullayev- Figarov, 2013 a: 4). 16. yüzyılda Bakü'de iktidar değiştikten sonraki dönemde tüm binalar hakkında detaylı bilgiler elde edilememiştir. Elde olan bilgiler sadece dini ve savunma amaçlı yapılar ile diğer anıtsal yapılar hakkında olmuştur.

Şekil 3.8. Saray Binası. Sarayın Giriş Bölümü. (Garayeva N., 2013)

Bu dönemlerde konutlar hakkında ise sadece net olmayan bilgilere rastlanmıştır. Bu dönemlerde Bakü'nün mimarisi zayıflamaya başlamış, ancak, 17. ve 18. yüzyıllarda buradaki mimarlıkta yeni gelişmeler görülmüştür. Bu gelişme yeni stillerin ortaya çıkmasına da olanak sağlamıştır. Özellikle bu gelişmenin yerel mimarlığın canlanmasında büyük rolü olmuştur. 19. yüzyıla kadar Bakü birçok değişim yaşamış ve kendi varlığını ayakta tutmaya çalışmıştır. Hep savunulma gereği duyan Bakü'de 19. yüzyıla kadar en çok kale ve saray gibi yapıların inşa edilmesi söz konusu olmuştur.

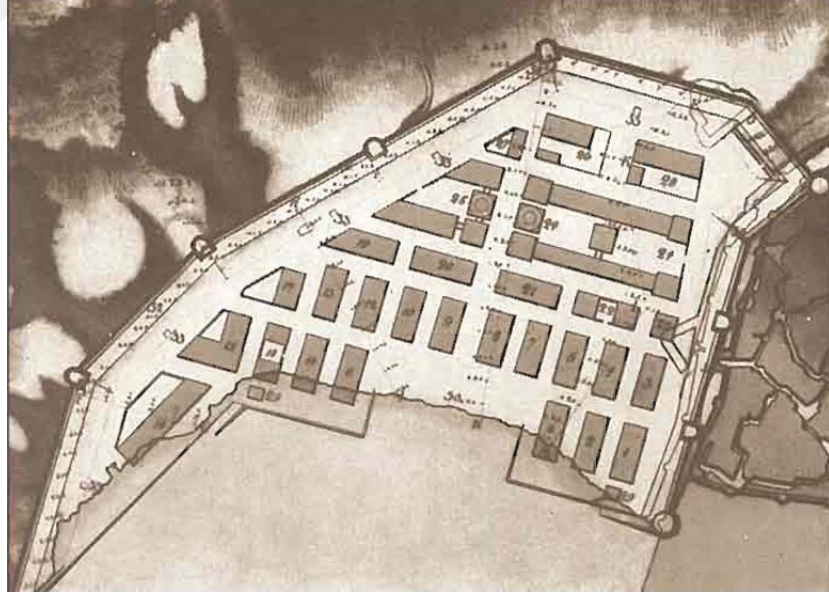
BÖLÜM 4. 19. YÜZYIL BAŞINDAN 1920'YE KADAR BAKÜ'NÜN KONUT MİMARİSİNDE YABANCI MİMARLARIN ETKİSİ

4.1. Bakü Mimarlığında Rusya Etkisi (1806-1920)

Bakü'nün mimarlık tarihinde 19. yüzyıl büyük önem taşımaktadır. 1806 yılında Bakü Rusya'ya katılmıştır. Bu tarihten sonra Ruslar Bakü'de kendi yasalarını uygulamış ve inşaat yöntemlerini halka benimsetmeyi amaçlamışlardır, çünkü burada yaptıkları her bir iş Rusların mimarlık ve inşaat yöntemlerinin diğer ülkelere gösterisi olmuştur. Bu kapsamda 19. yüzyılın birinci yarısında Bakü'de imar planları üzerinde ciddi çalışmalar yapılmıştır. Bu süreçte en büyük önem sokakların oluşturulmasına ve Bakü kalesinin çevresinin genişletilmesine verilmiştir. Yerel mimarlar tarafından çok büyük bir ilgiye neden olan bu yeni inşaat yöntemleri Bakü hayatında en etkili olaylardan biri olmuştur.

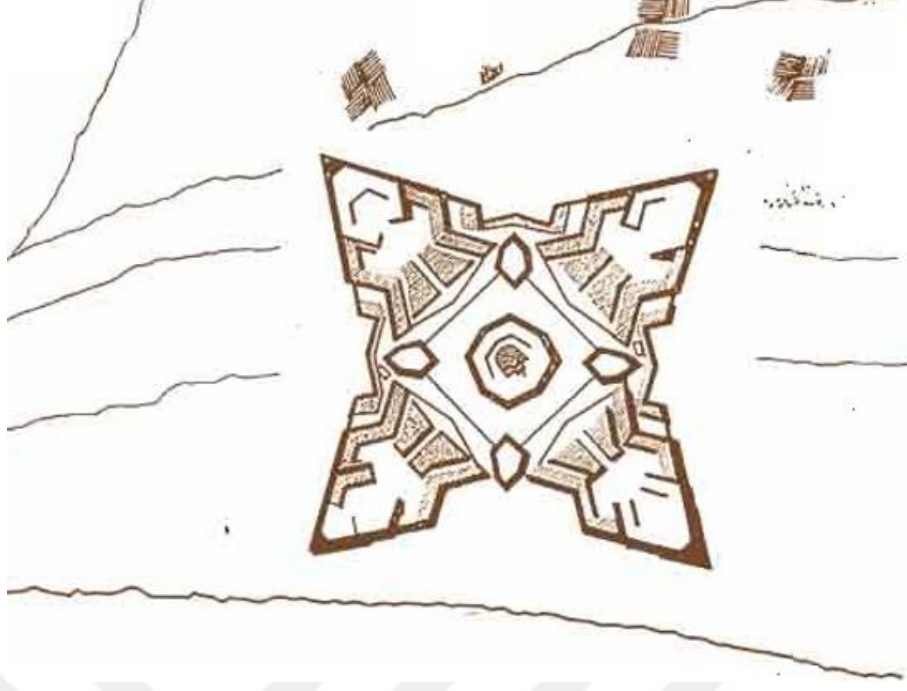
Bu süreçte kale bölgesindeki konutların sayısı çoğaldığı için yeni binaların inşasına yer kalmadığından, eski binaların zemin katı korunarak üst katlar yıkılmış, yerlerine daha modern görünümde katlar ilave edilmiştir. 18. yüzyılın sonu 19. yüzyılın başlarında yaşanan Rus-İran Savaşları sırasında Çar hükümetinden Bakü surlarının güçlendirilmesi talep edilmiştir. Bu talep üzerine Bakü surları için farklı zamanlarda iki güçlendirme projesi hazırlanmıştır.

İlk olarak 1796 yılında hazırlanan plan "surlarının koruma amacıyla hazırlanan Bakü kentinin bir bölümünün planı" olarak önerilmiştir (Şekil 4.1). Ancak, 1798 yılında Rus birlikleri Azerbaycan'ı terk etmiş ve böylece önerilen Bakü surlarının genişleme planı gerçekleştirilememiştir. Daha sonra mühendis Hıristiyan * 2. Trusson tarafından hazırlanan ikinci plan 1807 yılında önerilmiştir (Şekil 4.2). Bu plan "Kentin kuzey tarafında 200 kilometre arazide yeni surun inşası hakkında proje göstergesi Bakü kentinin bir bölümünün ve ona yakın arazilerin planı" adını taşımıştır.

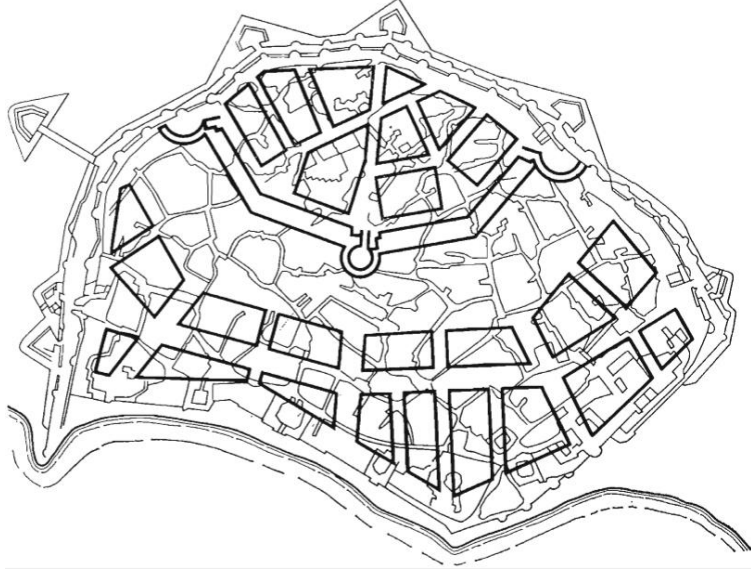
Şekil 4.1. Bakü Kalesi'nin Planı, 1796. (Fetullayev, 2013 c)

*Hıristiyan 2. Trusson- mühendisin ismidir.

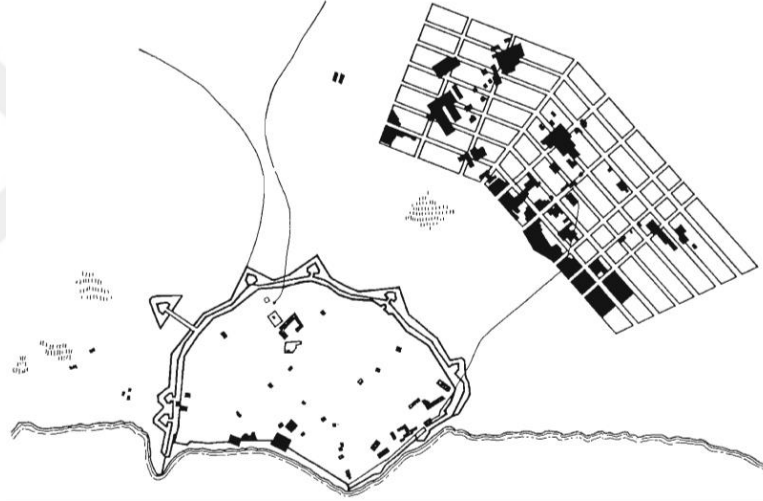

Şekil 4.2. Yeni Kale'nin Planı. (Mühendis 2. Trusson), 1807. (Fetullayev, 2013 a)

Yeni planın şartları Bakü için uygun değildir, çünkü bu planda surların içinde bulunan tüm tarihi anıtların yıkılması ve yerine yeni surların inşasının başlaması önerilmiştir. Bu kapsamda surların etrafında konutların inşaatının da durdurulması öngörülmüştür. Sunulan bu proje çok miktarda malzeme gerektirmiştir (Fetullayev, 2013 a: 15). Rusya'nın askeri başarıları sonucunda bu projeden vazgeçilmiş ve bu gelişme Bakü için çok faydalı olmuştur. Bu projenin iptal edilmesi ve Rusya'nın etkileri Bakü surlarının içinin ve dışının gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Kalenin yıkılarak alanın genişletilmesini içeren 1835 yılında hazırlanan bir başka projede de kale içinde bulunan tarihi yapıların yıkılması önerisi olduğu için bu projeden de imtina edilmiştir (Fetullayev, 2013 c: 13) (Şekil 4.3). Buna rağmen, kentte plansız inşaat işleri devam etmiştir. Kale çevresinde yaşayanlar daha çok alt gelir gruplarındandır. Burada plansız olarak inşa edilen tüm yeni konutlarda kil kullanılmış, binaların inşaatı tamamlandıktan sonra Kale ve çevresi planı 1822 yılında hazırlandığı gibi uygulanmıştır (Şekil 4.4). Bu planın diğer planlardan temel farkı Kale çevresinde bulunan tüm yapıların tanımlanması olmuştur. Yeni planda konutların artık eskisi gibi yoğun olarak öngörülmediği göze çarpmaktadır. Ancak, çoğu zaman mahallelerin kurulmasında planda belirtilen formlara uyulmamıştır.

Şekil 4.3. Bakü Kalesi'nin Yeni Planı, 1835. (Fetullayev, 2013 a)

Şekil 4.4. Bakü Kale'si Çevresindeki Konutlar, 1822. (Fetullayev, 2013 a)

1828 yılında Türkmençay anlaşması sonucunda (10 Şubat 1828 yılında İkinci Rusya- İran savaşları sonucunda Rusya ile İran arasında Türkmençay köyünde yapılan anlaşma) Azerbaycan'da bulunan Aras nehrinin kuzeyindeki araziler Rusya'ya, güneydeki araziler ise İran'a verilmiştir. 1828 yılına kadar olan dönemde Bakü kalesinin savunma rolünün kaybedilmemesi için yapılan çalışmalar olmuştur. Sözleşmeden sonra ise burada yeni inşaat çalışmaları yapılmaya başlamıştır. Ayrıca bu dönemde Azerbaycan'da kapitalist anlayışın yaygınlaştığı bir süreç yaşanmıştır. Bu kapsamda kent daha hızlı bir şekilde büyümüş ve yeni tür binalar inşa edilmiştir (Fetullayev, 2013 c: 22).

Zaman ilerledikçe nüfus da artmaya başlamış ve bölgede yoğunluk sorunları ortaya çıkmıştır. Bu sorunlara çözüm olarak nüfusun kalenin çevresinde yerleştirilmesi öngörülmüş ve bu plan halk tarafından uygun görülmüştür. İnsanların konuyu benimsemelerinin başlıca iki nedeni olmuştur. Bunlardan birincisi sunulan arazilerin çok ucuz fiyata verilmesi, ikincisi ise insanların uzun süre kalenin arazisinde yaşamaktan bıkmalarıdır. Bu yüzden de önerilen aktarma planı bu insanlar için bir avantaj olarak değerlendirilmiştir. Böylece, Kale çevresinde yeni mahallelerin inşasını engellemek mümkün olamamış ve bu da kentin sağlıklı biçimde gelişmesine engel olmuştur. Hızla genişleyen Bakü kalesinin çevre bölgesinin yeni planı 1843 yılında hazırlanmıştır (Fetullayev, 2013 c: 23). Kent planının sık sık yenilenmesinin temel nedenlerinden biri de kentin hızla genişlemesi ve gelişmesi olmuştur. Bu dönemde inşa edilen konut binaları bir veya iki katlıdır, ancak bu tarihlerde inşa edilen konutlar hakkında hiçbir görsel belge günümüze ulaşmamıştır. Bakü'nün Rusya topraklarına katıldığı dönemden (1806) Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasına kadarki sürede şehrin gelişmesi dört aşamada ele alındığında, toprak ve yapı artışı açıkça görülmektedir. 1832-1843, 1843-1878, 1878-1900 ve 1900-1914 dönemlerinde kentin alan ve yapı sayısı belirgin olarak göze çarpmaktadır (Fetullayev , 2013 c: 26), (Tablo 4.1).

Tablo 4.1. Bakü İnşaat Alanının ve Yapı Sayısının Belirli Dönemlerde Artışı ve Gelişimi. (Fetullayev, 2013 c)

İnşaat alanının artışı		Yapı sayısının artışı
Dönem	Alan (hektar)	Konut adedi
1832-1843 yılları	63.7	3049
1843-1878 yılları	110.1	3137
1878-1900 yılları	361.8	7578
1900-1914 yılları	153.3	2551

1854 yılı Bakü Nazım Planı'nda (Şekil 4.5) kentteki konutların artışı net bir şekilde görülmektedir. Önceki dönemlerde devlet binaları, dini binalar, dükkanlar ve bunun gibi benzer projeler hayata geçirilmiş, ancak 1854'den itibaren zengin iş adamları ve sade vatandaşlar tarafından yapılan konut projeleri çoğalmaya başlamıştır.

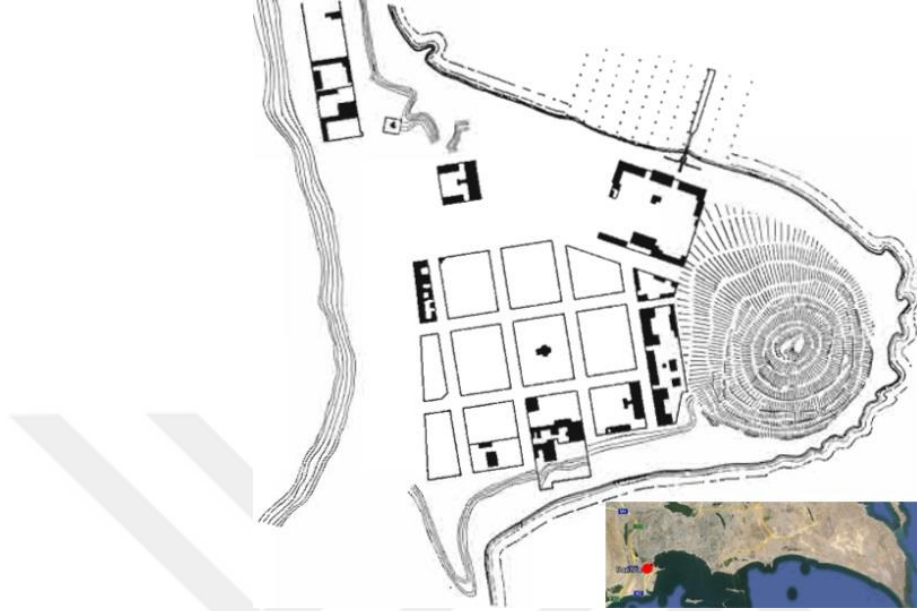

Şekil 4.5. Bakü'nün Nazım Planı, 1854. (Fetullayev, 2013 a)

Bu dönemde Kale çevresi Kale içinden daha geniş hale gelmiştir. Kalenin arazisi 22 hektar iken, çevresindeki arazi 64 hektara ulaşmıştır. Genişleyen ve sayısı çoğalan mahallelerde iki odadan oluşan konutlar da inşa edilmeye başlanmıştır. Kale arazisi ile dışındaki yerleşme alanı arasında kalan boş alanda ise petrol stokları ile tuz üretim ve satış alanları yerleştirilmiştir (Fetullayev , 2013 c: 27, 28).

1863 Bakü planına göre, genişleyen alanlar artık kasaba şeklinde adlandırılarak bölünmeye başlanmıştır. Bu dönemde kurulan Bayıl ilçesinde mahalleler oluşturulmuş ve konutlar inşa edilmeye başlamıştır. Bu ilçe 6 Nisan 1863 tarihli "Bayıl burnundaki Bakü limanında yapılmakta olan binaların yerleştirilmesinin Nazım planı"nda yeni yerleşim yeri olarak gösterilmiş ve kurulduğu 1858 yılından itibaren şehrin en hızlı gelişen bölgelerinden biri olarak tespit edilmiştir (Fetullayev, 2013 c: 38, 39) (Şekil 4.6). İlçenin orta bölümlerinde boş araziler olmasına rağmen burada binalar yoğun bir şekilde inşa edilmiş ve kıyıya doğru inşaatlar devam

etmiştir. Daha sonra ilçenin merkezindeki binaların inşası devam ederek tamamlanmıştır.

Şekil 4.6. Bayıl İlçesinin Planı, 1863. (Fetullayev, 2013 a), (Bakınız, Şekil 4.9)

1859 yılına kadar Rusya'nın en önemli eyalet kentlerinden biri Şamahı olmuştur. Bu tarihte Şamahı'da meydana gelen deprem sonucunda kent çok hasar görmüştür. Bu nedenle eyalet kentin Bakü'ye aktarılması kararı alınmış ve bu olay hem Bakü, hem de Rusya için elverişli bir duruma dönüşmüştür. Böylece Şamahı eyaleti Bakü eyaleti olarak değiştirilmiştir. Kentte uygulanan inşaat sistemi de değişmiş ve daha kapsamlı projeler hazırlanmıştır. Bu dönemden önce Bakü'de en yüksek konut iki kattan ibarettir. Ancak, Bakü eyalet kent olduktan sonra burada eski binalar yıkılarak, onların yerine üç ve dört katlı binalar inşa edilmiş veya bu binaların üstüne kat ilave edilmiştir.

Doğaldır ki, eyalet kentin Bakü'ye aktarılması sonucunda buraya akın eden insanların sayısı da gitgide artmıştır. Bu dönemlerde Bakü kalesinin savunma amacı taşımamasının hiçbir önemi kalmamış ve kentin merkezi kale dışında oluşmuştur. 1860'larda bile inşaat kale çevresindeki bölgelerde onaysız planlar üzerinden yapılmıştır (URL, 18). Ancak, bu yıllarda kale çevresiyle bağlantılı olarak düşünülmüş planlama 1864 yılında uygulanmaya başlanmıştır (Şekil 4.7).

Şekil 4.7. Kale ve Çevresi Arazilerin Planı, 1864. (Fetullayev, 2013 a), (Bakınız, Şekil 4.9)

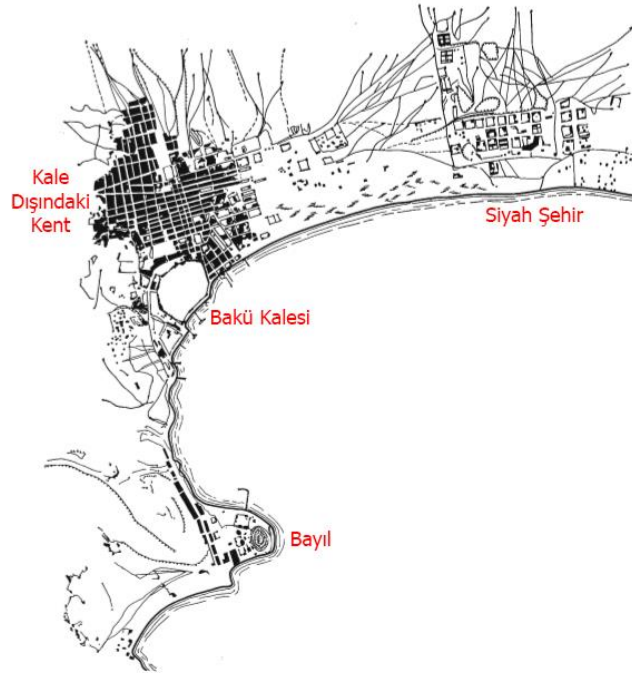
Bu plan sayesinde ilk kez ilçelerin oluşturulması gündeme gelmiş ve önceki planlar gibi şehirde köklü değişiklikler yaşanmamıştır. 1868-1869 yılları arasında yeni plan hazırlanmış, ancak bu plan kentin genişlemesi sırasında ortaya çıkan sorunların çözümüne cevap verememiştir. Bu yüzden de bu plan onaylanmamış ve 1864 yılı planı olduğu gibi kalmıştır. Bu dönemde kale dışında inşa edilen iki katlı evler kaliteli olmadığı için sürekli yaşam alanı olmamış, ancak buraya gelen tüccarların kullanımına açılmıştır.

Bakü'de petrol endüstrisinin sınırlayıcı rolü 17 Şubat 1872 tarihinde iptal edilmiş ve bu tarih kentin gelişmesinin en önemli dönüm noktalarından biri olmuştur. Petrolün gelişimi kentin ekonomi durumunun iyileşmesine ve fabrikaların giderek çoğalması Bakü'nün sanayi kentine dönüşmesine neden olmuştur (Fetullayev , 2013 c: 56). Kentte fabrika binalarının sayısının artması sonucunda yabancı sermaye temsilcileri buraya akın etmiştir. Bir kaç yıl içinde ortaya çıkan çok sayıda fabrika kent sakinlerinin tepkisine neden olmuştur, çünkü, duman ve is insanları rahatsız etmiş ve kentin doğal gelişimine engel olmuştur. Fabrikaların inşa edildiği bu araziye "Siyah Şehir" ismi verilmiştir (Şekil 4.8).

Şekil 4.8. Siyah Kent'in Nazım Planı, 1886. (Fetullayev, 2013 c), (Bakınız, Şekil 4.9)

1873 yılında Bakü'nün Nazım planı hazırlanmış ve bu plan 25 yıl sonra 1899'da onaylanmıştır. Bu zaman zarfında şehrin ayrı bölgelerinin planları hazırlanmış ve standart tip bina projeleri uygulanmıştır. Bakü'nün eyalet kent olması ve kapitalist gelişme aşamasına girmesi sonucunda buraya yakın olan köyler de büyüyerek gelişmiştir. Bu dönemler için öngörülen bir kaç plan hazırlansa da, ancak 1878 yılında uygulanmaya başlanmıştır (Şekil 4.9).

Şekil 4.9. Bakü'nün Nazım Planı, 1878. (Fetullayev, 2013 c)

1878 yılında Bakü topraklarına göz attığımızda görürüz ki, 1864 yılına göre çok büyük bir alan artışı gerçekleşmiştir. 1864 yılında alan 89.3 hektar iken bu dönemde Siyah şehir ve Bayıl bu hesaba dahil edilmeden bile alan 250 hektara ulaşmıştır. Ancak, bu dönemde petrol endüstrisi henüz tam oluşmamıştır. Buna rağmen, kentte süren inşaatlar önceki yılların üç katına çıkmış ve bu olay Rusya'nın kentleri arasında sıra dışı bir hal almıştır. Birkaç yıl içinde kent etrafında kendiliğinden yürüyen inşaat çalışmaları kentin planlı gelişmesine engel oluşturmuştur. Bununla alakalı olarak 1882 yılında belediye devlet makamlarına şikayette bulunmuştur, çünkü inşa edilen konutlar kulübe görünümlü olup, sıradan bir şekilde inşa edilmiştir (Fetullayev, 2013 c: 81). İnsanlar işçilerin yardımıyla geceleri kente girip boş arazilerde bu tip konutlar inşa etmişlerdir. Kentte meydana gelen bu olaylar sonucunda plansız arazilerin büyüklüğü (3329 hektar) yasal arazilerin büyüklüğünden (534.4 hektar) 6 kat fazla olmuştur. Bu olaylar kentin mimari görüntüsünü bozmuş ve gelişimini zayıflatmıştır. Ancak, bu problemlerin önüne geçilmiş ve zamanla petrol endüstrisinin daha da genişlemesiyle birlikte kentin mimari açıdan olumlu bir şekilde gelişmesi mümkün olmuştur.

4.2. Alman Mimarların Etkisi (1819 Göçü)

19. yüzyılın başlarında Alman ve Azerbaycan halklarının birbiriyle yakınlaşmasına neden olan tarihi bir olay gerçekleşmiş ve Azerbaycan'da ilk Alman kolonisi kurulmuştur. Almanların Kafkasya'ya göç etmesi 1816-1818 yılları arasında olmuştur. 1819 yılının yazında Almanlar Azerbaycan'a ulaşmış, Helenendorf ve Annefeld isimli iki koloni oluşturmuştur (Abdullayev, 1992: 17, 18). Annefeld kolonisiyle ilgili günümüze hiç bir bilgi ulaşmamıştır. Ancak, Azerbaycan'ın halen Göygöl ismini taşıyan bölgesinin o dönemde Helenendorf olarak adlandırıldığı bilinmektedir. Bu kasaba Rus Çarı Alexander'ın yengesi Helena Hanım'ın adını taşımıştır, çünkü Württemberg kralının kızı olan Helena Almanların Güney Kafkasya'ya gelmesine ve burada yerleştirilmesine büyük katkılar sağlamıştır. (Şekil 4.10).

Almanların nüfusu çoğaldıkça bölgedeki sokakların sayısı altıya ulaşmış (Hummel, Şehir, Kilise, Helena, Telman ve Oktyabr (Ekim) sokakları), toplam 400'den fazla Alman konutu inşa edilmiştir. Ayrıca, o döneme kadar hiçbir okulun bulunmadığı bu

bölgede anaokulu, müzik okulu gibi okullar da inşa edilmiş ve bunlar insanların eğitimine katkıda bulunmuştur.

Şekil 4.10. Helenendorf Sokakları.

(<http://sim-sim.az/multikulturalizm/qafqaz-albaniyasinin-varisl%C9%99ri-almanlar/>),
(12.06.2015)

Göçmenler Azerbaycan'a yerleştikten sonra göç ettikleri köyde onarım işlerine başlamışlardır. Göçmenler için ilk günlerde burada yaşamak çok zor olmuştur. Bu köylerde geniş sokaklar, cam galerili, çatılı, bodrumlu ve balkonlu konutlar belli bir plan dahilinde inşa edilmiştir (Şekil 4.11) (Abdullayev, 1992: 18, 19). Tarihi kaynaklarda da aktarıldığı gibi, Almanların Azerbaycan'ın Batı bölgelerine göçü sonrasında bölgenin kırsal hayatında büyük bir kültürel değişim yaşanmıştır. Onların yerleşiminden sonra batı bölgesinde yaşayan yerli Azeri köylüler de Almanlar gibi alt katında bodrum bulunan, çatı katı kullanılan, çatısı kiremitli konutlar inşa etmeye başlamıştır.

Şekil 4.11. Köyün Son Alman Sakini Viktor Klayn'ın Evi.

(<http://aile.lent.az/read/4701>), (12.06.2015)

Zaman geçtikçe göçmen nüfusunun giderek azalması nedeniyle yeni konutlar çok zorlukla inşa edilmiştir. Burada bir asırdan fazla yaşayan Almanlar 1941 yılında Almanya ile SSCB arasında yaşanan savaş sonrasında, Orta Asya'ya sürgün edilmişlerdir (URL, 35). Ancak bu sürecin etkileri ülkede iz bırakmıştır. Sadece bu köylerde Alman mimarlık yaklaşımına uygun konutlar yapılmamıştır. İnşa edilen bu konut projelerinde yaşam taleplerinin karşılandığını gören devlet çalışanları Bakü'deki konutların da bu kadar düzenli ve kent hayatına uygun bir şekilde yapılması için Alman mimarların kente gelmelerini desteklenmiştir. Bu yüzden Bakü'nün konut sorunlarının çözülmesi için yeni bir proje hazırlanmıştır. Bu proje içinde bir çok yabancı mimarlarla birlikte Alman mimarlar da yer almıştır.

8 Ocak 1878 yılında Bakü Duma'sının (Çar Rusyası'nda, seçilen şehir idaresi organı ve belediye idaresi) açılışı gerçekleşmiş ve böyle önemli bir olay kentin planlama olanaklarının gelişmesi ile birlikte, inşaat çalışmalarının da artmasına neden olmuştur (Fetullayev, 2013 b: 69). 1880 yılından itibaren Bakü'nün merkezi olan İçerişehir'in etrafında konut inşaatları hızlanmaya başlamıştır. Bu sürece katılan Alman mimarların konut projelerinin dönemin standart konut stili olduğu düşünülse de, günümüzde bu yapıların Bakü'deki mimari gelişmelerin en zirve dönemini yansıttığı düşünülmektedir. Bakü'ye davet edilen Alman mimarların (F. Lemkul (1880-1891), N. A. fon der Nonne (1884-1894), A. S. Kandinov (1884-1893), İ. V. Edel (1886-1899), A. V. Eyxler (1893-1911)) her biri farklı üsluplarda projelerini gerçekleştirmiştir.

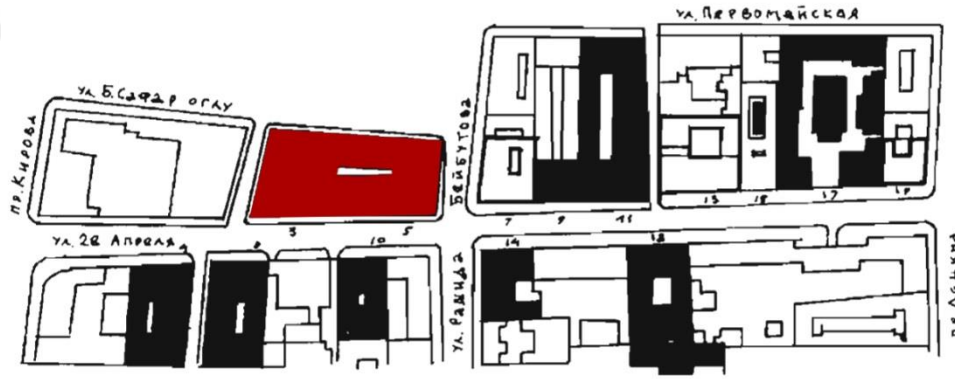
Bu dönemlerde mimar F. Lemkul Bakü Şehir Hükümetinde inşaat teknik görevinde, A. S. Kandinov sivil mühendis ve N. A. fon der Nonne ise şehir mühendisi olarak çalışmıştır. İlk gelen mimar Lemkul olduğu için diğer mimarlar buraya gelmeden önce, Bakü'nün mimarlık işlerini kendisi yönetmiştir. Lemkul, yaptığı projelerinde sakin ve karmaşık olmayan tarzıyla farklılık yaratmıştır. Onun Bakü'de çalışma süreci 1880-1891 yılları arasında olmuştur. Genellikle yapılan projeleri onaylamak yetkisine sahip olmuştur (Fetullayev c, 2013: 69).

19. yüzyıl sonu mimarlığında en önemli yeri iki ve ya üç katlı konut projeleri almıştır. 1880'li yıllarda konut projeleri başlamış olsa da, 1891 yılından itibaren kentin ekonomik durumu önemli derecede iyileşmiş ve bu da konut inşaatlarında gelişime neden olmuştur. 19. yüzyıl sonunda petrol Bakü'yü dünyanın en büyük sanayi merkezine dönüştürmüş ve kentte yaşayan yerli ve yabancı zengin iş adamları

bu durumdan yararlanarak gösterişli konut inşaatlarına hızlı bir şekilde devam etmiştir. Bu dönem projelerinin başarılı ve disiplinli şekilde zamanında inşa edilmesinin nedenlerinden biri de müşterilerin anlayışlı olması ve mimarların düşüncelerine saygı ve güven duyması olmuştur.

Bakü'de çalışan bir diğer Alman mimar, 1886-1899 yıllarında önemli projelere imza atan Edel İvan Vasilyeviç olmuş ve genellikle konut projeleri yapmıştır. 13 yıllık çalışma döneminde Bakü'nün 23 sokağında toplam 29 konut (bunlardan 17si iki katlıdır) inşa etmiştir. Ancak günümüzde bu projelerin yarısından çoğu yıkılmış, ancak bazıları kentin en değerli mimarlık örneği olarak varlığını korumuştur. Edel'in yaptığı projeler çoğu zaman iki sokağın birleştiği alanda inşa edilmiştir, çünkü Edel bu tarz proje tipine hakimdir (Fetullayev, 2013 b: 88, 92, 93).

1895 yılında 28 Mayıs Caddesi'nde Edel tarafından üç katlı ticari amaçlı konut (bu tip konutlarda daireler kiralanmaktadır) inşa edilmiştir. Bina caddenin iki merkez hattının kesiştiği yere yerleştirilmiş ve üç sokağa cepheli olmuştur (Şekil 4.12). Mimari özelliklerine göre Fransız stilinde inşa edilen konutun zemin katı mağaza olarak planlanmıştır (Fetullayev, 2013 b: 109).

Şekil 4.12. 28 Mayıs Caddesi ve Edel'in Projesi. (Fetullayev, 2013 a)

Konut binasının kütlesi, cephenin genel görünümü, Korint sütunlar ve bunların kubbe ile tamamlanması ilginçtir. Dış ve iç mekan çözümünün özellikleri incelendiği zaman konutta Avrupa ve Batı motiflerine benzer dekorlar (merdiven desenleri, iç mekan çözümü, genel cephe dekoru) ortaya çıkmıştır. Binanın her katında sekiz daire bulunmakta, (Şekil 4.13) her dairenin yeterli sayıda oda ve rahat bir yerleşim sistemi ile çözüldüğü görülmektedir. Bu katın köşe bölmesine üç kollu merdiven

yerleştirilmiş ve diğer iki kollu merdivenlerin her biri iki dairenin kullanımına ayrılmıştır. Genel plan çok karışık olsa da, avlu bir o kadar basit çözümlenmiştir. Dairelerin odaları iki sıradan oluştuğu için planlar dar koridor sistemi ile çözülmüş ve balkonlar gruplanarak binayı çevrelemiştir. Odalar sokağa bakan tarafta, koridor ise avluya bakan tarafta yerleştirilmiştir. Bu planlama sistemi ile odaların doğal aydınlanma sorunu çözülmüştür (Fetullayev , 2013 b: 109).

Şekil 4.13. 28 Mayıs Caddesindeki Konutun Kat Planı. (Fetullayev, 2013 b)

Binanın cephesinde kullanılan iri hacimli Korint sütunları Bakü'de bir ilk olmuştur. Uzun cephelerde yassı revaklar kullanılarak bölümlere ayrılmıştır. Birinci katın pencereleri ne kadar basit seçilse de, cephede kubbe şekilli ağır detaylar kullanılmıştır (Şekil 4.14). Birinci ve ikinci katları içeren sütunlar keskin derecede ileri çıkarak binadaki ışık gölge çözümünü tamamlamıştır. Mimar binanın zengin görünümüne sahip olması için olabildiğince gayret göstermiştir. Gerçekten de cephenin tüm boş yüzeyleri dekorlarla süslenmiştir. Edel, ikinci katın pencere aralarında kadın başı heykellerini kullanarak binanın cephesinin daha da ağırlaşmasına ve zengin görünümüne neden olmuş ve binadaki form, öge ve diğer taş işleme yöntemleriyle istediğini elde ederek, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında ekletik üsluba sahip bir bina ortaya çıkarmıştır. Bu isteğinin nedeni, tüm dünyada ekletisizmin o dönemde yaygın bir şekilde benimsenmesi olmuştur. Sadece Edel değil, diğer mimarlar da kendi projelerinde bu stili tercih etmişlerdir. Edel bu konut projesinde ve

diğer konutlarında cephe üzerinde yarattığı ışık gölge oyunları sayesinde plastik bir hacim ve zengin bir görünüm elde etmiştir (Fetullayev, 2013 b: 110).

Şekil 4.14. 28 Mayıs Caddesindeki Binanın Cephe Görüntüleri. (Fetullayev, 2013 a)

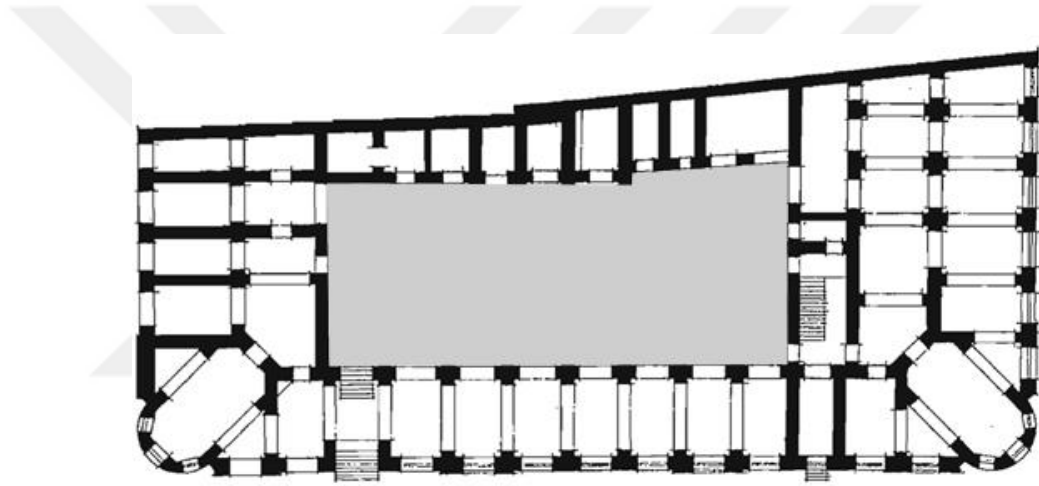
Edel konutun büyük bir hacimi olduğunu dikkate alarak her odaya ayrı balkonlar eklemektense, iki veya üç odaya bir balkon vererek cepheyi daha gösterişli şekilde çözmüştür. Uzun balkonlar sayesinde binada kullanılan klasik dekorlar çevre binaların ve caddenin görünümünü ağırlaştırmamıştır.

Mimarın diğer bir projesi Bakü'nün Gogol Sokağı'nda bulunan "Petrol ve gaz yağı kralı" olarak adlandırılan varlıklı işadamı Ş. Esedullayev'in saray tipi konutu olmuştur. 1896 yılında inşa edilen bu konut Edel'in birçok projesinde olduğu gibi üç sokağa bakan köşe planlama tarzı olarak şehirde tarihi öneme sahiptir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15. Gogol Sokağı ve Edel'in Projesi. (Fetullayev, 2013 a)

Binayı diğerlerinden ayıran özelliği onun köşe kısımlarının yarım daire olması ve kubbe ile tamamlanması olmuştur. Caddenin görünümünün daha gösterişli olması için bu stil kullanılmıştır. Proje klasik üslupta yapılmış, cephe ve iç mekan çözümünde çok sayıda dekor ve süs kullanılmıştır (Fetullayev, 2013 b: 107). Bu tip konutlarda köşe odalar genellikle karanlık ve kullanışsızdır. Ancak, Edel bu sorunu ortadan kaldırmak için farklı bir yöntem kullanmıştır. Köşe tarafta bulunan odayı salon olarak kullanmış ve odayı binaya diagonal şekilde yerleştirmiştir (Şekil 4.16). Böylece, tüm odalar konforlu bir biçim almış ve bu tür sorunlar çözülmüştür. Konutun avlu alanı kısıtlanmış ve tüm dikkat dairenin doğal aydınlanmasının çözüm yöntemlerine odaklanmıştır.

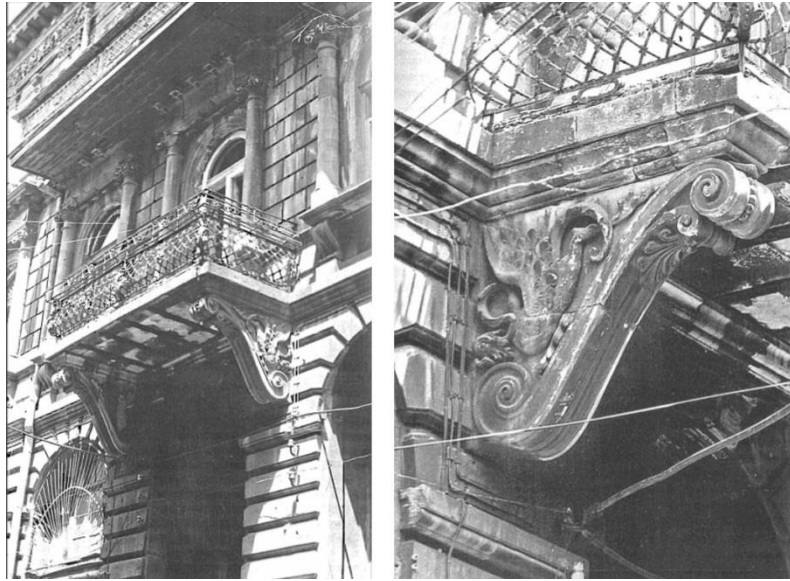
Şekil 4.16. Gogol Sokağındaki Konut'un Planı. (Fetullayev, 2013 a)

Bu binada, zemin kat ofis ve mağazaların kullanımına ayrılmış ve cephe büyük yarım daire pencereler ve yüksek bodrum sayesinde daha zengin bir görünüme sahip olmuştur (Şekil 4.17). Böyle büyük ölçüde pencereler üst katlarda da kullanılan klasik dekorların ağırlığını biraz da azaltmıştır. Birinci kat daha gösterişli bir şekilde tasarlanmıştır. Sadece odaların planlanmasında değil, cephe çözümünde de birinci katta birçok klasik süs kullanılmıştır. Pencerelerin etrafı İonik düzene sahip sütunlarla, üstü ise küçük revaklarla ve kabarık şekilde öne çıkan korniş ile süslenmiştir. Mimar, bu süsleri tüm cephe boyunca kullanmıştır.

Şekil 4.17. Gogol Sokağındaki Konut'un Cephesi. (Fetullayev, 2013 a)

Çok sayıda balkon ile binanın klasik üslupta görünümü biraz daha güçlendirilmiştir (Şekil 4.18). Balkonlarda kullanılan süslerin taşıyıcılık amacı olsa da, bunlar daha çok dekoratif amaçlı olarak algılanmıştır. Mimar sadece bununla yetinmeyip, balkon korkuluğunun tamamını süslü elemanlarla tasarlamıştır. Bu kadar dekor çevredeki insanların gözünü yorsa da, müşterinin arzusu doğrultusunda mimar projeyi bu şekilde inşa etmiştir (Fetullayev , 2013 b: 108).

Şekil 4.18. Gogol Sokağındaki Konutun Balkon Görünümü. (Fetullayev, 2013 a)

İkinci katın cephesinde farklı ve biraz daha basit süslemeler kullanılmıştır. Burada pencereler korint tarzında süslü pilasterler (duvara yapışık sütun şeklinde inşaat tekniği) olarak yapılmıştır. Taş kapitallerin üzerinden geçen rölyefli friz ve klasik tarzda olan süs motifli baş korniş binanın genel görünümünü tamamlamıştır. Mimar Edel sokaklara bakan cephe üzerinde çok emek harcamış, binaya giriş bölümlerine de özellikle önem vermiştir (Fetullayev, 2013 b: 108). Bu kadar zengin süslemeli bir konutun girişinin basit ve süssüz olması uygun olmayacağı için buraya da yeteri kadar özen gösterilmiştir (Şekil 4.19). Edel için mimarlık, projelerinde de yansıttığı gibi ağır klasik dekorlar, büyük hacimli taşlar, kabarık çıkıntısı olan sütunlar, üst katlarda kullanılan heykeller ve bunun gibi bir çok teknikten ibarettir.

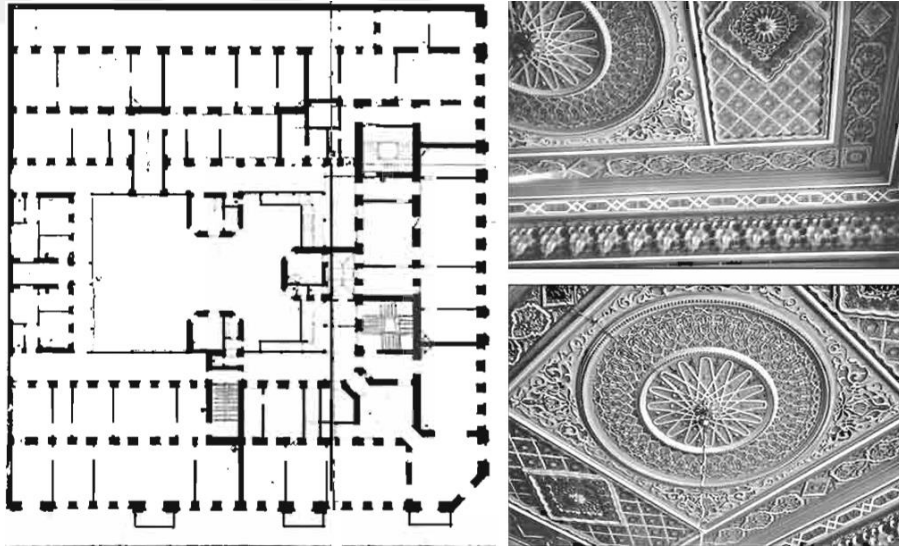
Şekil 4.19. Gogol Sokağındaki Konut Binasına Giriş ve Günümüzdeki Durumu.
(<https://www.facebook.com/Banine.Assadoulaeff/photos>)

1896 yılında Edel'in projesiyle Samed Vurgun sokağında üç katlı konut binası (kiralık) inşa edilmiş ve bu bina Bakü'nün tarihi sokaklarında önemli yere sahip olmuştur (Şekil 4.20). Binanın cepheleri iki farklı sokağa açılmış ve çevredeki yapıların görünümüne hiçbir engel yaratmamıştır. Edel sadece kendisine verilen araziye değil, ayrıca çevre sokak ve yapıları da dikkate alarak binayı tasarlamıştır.

Şekil 4.20. Samed Vurgun Sokağı ve Edel'in Projesi. (Fetullayev, 2013 a)

Konut binası kare şekilli düşünülmüş ve plan her üç taraftan iki sıralı odalarla rahat bir biçimde çözülmüştür. Bina çevresi boyunca galeri inşa edilmiş ve buraya iki kollu merdivenlerden çıkış tasarlanmıştır. Daireler diğer binalardan konfor ve oda adeti sayısına göre farklılaşmıştır. Salon, oturma odası, garderoop, yatak odası ve yemek odasından oluşan daire birimleri yapılmıştır (Şekil 4.21). Diğer projelere bakıldığında bu konutun mimari çözümünün daha rasyonel olduğunu görmek mümkündür.

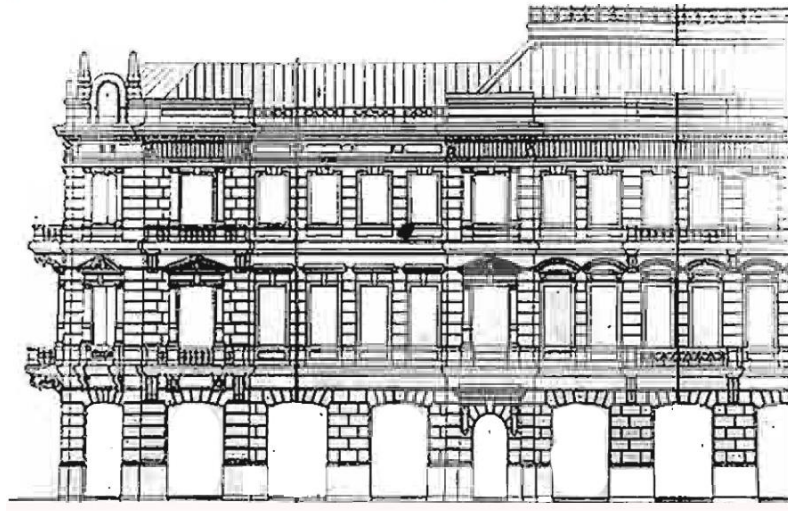
Şekil 4.21. Samed Vurgun Sokağındaki Konut Binasının Planı ve İç Mekan Çözümü. (Fetullayev, 2013 b)

Zemin katta bulunan mağazaların girişleri binanın yüksekliği boyunca risalitlerle kuşatılmıştır. Risalitler (çıkıntı) dikey yönde dört bölümden oluşmuş ve böylece

cephenin ağırlığını gizlemeyi başarmıştır (Fetullayev, 2013 b: 111, 112). İki caddenin kesiştiği köşe, binanın ana bölümü olarak kabul edilmiştir. Cephenin bu bölümündeki dekor üç bölümlü, dikey yönde risalitlerle çözülmüştür. Pencerelerin etrafı da aynı şekilde, mimarlıkta tipik tarz olarak algılanan risalitler ile tamamlanmıştır.

Birinci katın iç mekan çözümünde esasen misafir odalarının süslenmesi Bakü'de gelenek haline gelmiştir. Tavanda kullanılan desenler müşterinin isteği üzerine şekillendirilmiş ve bu desenlerin her biri odanın iç mekan çözümünün tamamlanmasında ve ev sahibinin karakterinin belli olmasında rol oynamıştır. Odalarda yapay ışıklar olabildiğince az kullanılmıştır. Esasen tavan merkezinden asılan iri ve gösterişli avizeler odanın aydınlanmasında yeterli olmuştur. Proje çalışması doğal ışığın misafir odasını mümkün olduğunca çok aydınlatması üzerine kurgulanmıştır. Bu dönemde konutlarda en önemli ve zengin görünüme sahip olan bölüm misafir odaları olmuştur (Fetullayev, 2013 b: 112).

Edel ilk projelerinden farklı olarak sonraki çalışmalarında ekletik üslubu tercih etmiştir. Ancak, mimar bu projede önceki çalışmalarında olduğu gibi neo-Yunan klasik üslubunu kullanmıştır. Projelerin hemen hemen hepsinde zemin kat mağaza ve ofislere ayrılmış ve pencereler yarım daire şeklinde tasarlanmıştır. Binanın cephesinde en ağır bölüm olan son kat ile çatı arasında kalan bölümde zengin süsler kullanılmıştır (Şekil 4.22).

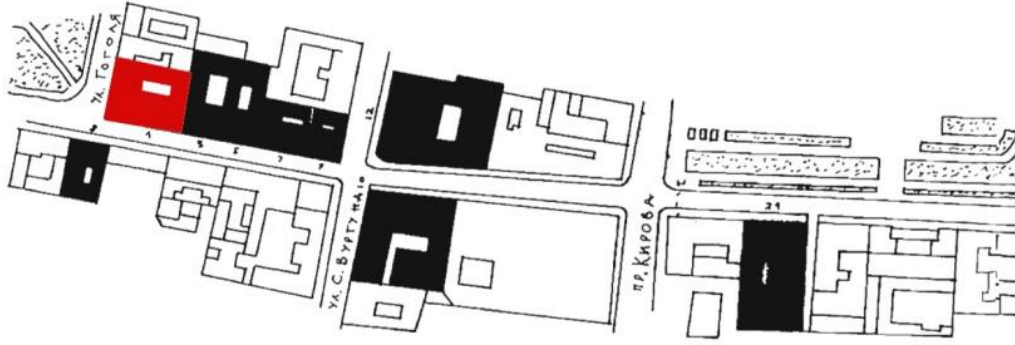

Şekil 4.22. Samed Vurgun Sokağındaki Konut Binasının Cephesi.

(Fetullayev, 2013 b)

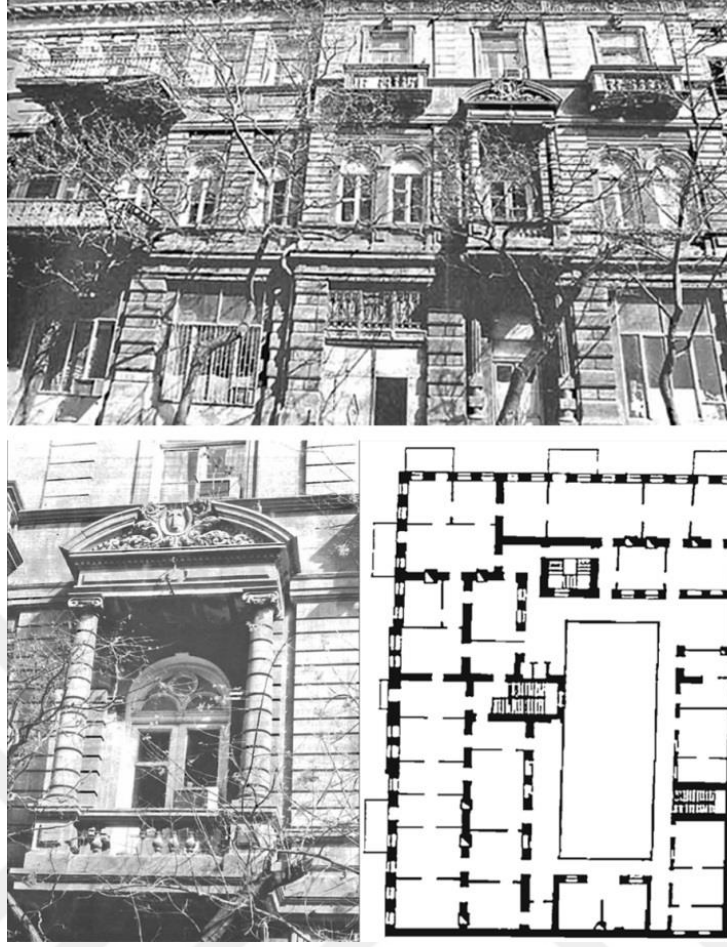
Özellikle de uzun balkonlar ve büyük pencereler binayı daha şık göstermeye yardımcı olmuştur. Plan çözümünde ise ek alan kaybının ortaya çıkmaması için koridorun daha dar, odaların ise geniş ve kullanışlı bir şekilde planlanmasına dikkat edilmiştir. Edil her zaman yapacağı konutun yerini çok doğru bir şekilde tercih etmiş ve binaların sokaktan görünümünün çekici olması için elinden geleni yapmıştır. Bu dönemde projelendirilen konutların bahçelerinin alan büyüklüğüne önem verilmemiştir. Müşterilerin talep ettikleri en önemli hususlar odaların genişliği ve cephenin zengin görünmesi olmuştur. Mimarlar bu istekleri gerçekleştirmiş ve kendi uygulamalarından da yararlanarak daha gösterişli ve düzgün plan çözümüne sahip projeler ortaya çıkarmışlardır.

1884-1893 yıllarında Bakü'de faaliyet gösteren Alman mimarlardan bir diğeri de A. S. Kandinov olmuştur. Kandinov Bakü'de birçok projeye imza atmış ve bunlardan en başarılısı olan konut projesi 1896 yılında Ü. Hacibeyov Caddesi'nde inşa edilmiş ve bununla beraber Gogol Sokağı'na da dahil olmuştur (Şekil 4.23).

Şekil 4.23. Ü. Hacibeyov Sokağı ve Kandinov'un Projesi. (Fetullayev, 2013 a)

1902 yılında bir kat daha eklenerek binanın alanı büyütülmüştür. Binanın cephesi Avrupa mimarisinin klasik üslubuna uygun olarak inşa edilmiştir. Bu dönemde inşa edilen konutlarda daha geniş ve uzun balkonlar tercih edilse de, bu konutta Fransız usulü balkonlar kullanılmış ve bunlar cephenin temel unsuru olmuştur. İnce yapılmış pencere çevresi profiller, risalitler, Fransız balkonunda bulunan süslü korkuluk ve taş üzerinde yumuşak tonlarda oyulmuş desenler binayı sokağın en gösterişli eserlerinden biri haline getirmiştir (Fetullayev, 2013 a: 192, 193) (Şekil 4.24).

Şekil 4.24. Ü. Hacıbeyov Sokağındaki Konut Binasının Plan ve Fotoğrafları.
(Fetullayev, 2013 a)

İç mekan çözümünde bu dönem projelerine uygun olarak dairelerde odaların alanlarının geniş olabilmesi için ek alan kaybı engellenmiştir. Zemin kat, ofis ve mağazalardan, birinci kat dairelerden ibaret olmuştur. Günümüzde konut binası hastane olarak faaliyet göstermektedir. Alman mimarlar Bakü'de yaklaşık olarak aynı zamanlarda çalıştıkları için projeleri de hemen hemen birbirine benzer tarzda olmuştur. Almanların inşaat işinde ne kadar ileride oldukları ve alternatif yollar kullandıkları görülmüş ve günümüze kadar Bakü'de bu üsluplar kullanılmıştır. Cephenin zengin görünümü için çeşitli tarzlarda gösterişli süslemeler kullanılmış olsa da konutların planlamasında daha basit yöntemler uygulanmıştır.

4.3. Bakü'de Diğer Yabancı Mimarların İzleri (1880-1914)

Bakü mimarlık tarihi incelendiğinde, en etkili dönemin 1880-1914 yılları arasında olduğu görülür. Bu bölümde örnek olarak anlatılan konut binaları belirli sayıda olacaktır. Bu yıllarda yapıların sayısı çok fazla olduğu için en değerli binalar örnek olarak verilmiştir. Bakü'de konutların yapımına çok önem verilmemiş olsa da, 1880 yılından itibaren farklı tarzlarda çok gösterişli, tarihte iz bırakan projeler hayata geçirilmiştir. Bakü'de düzenli mahallelerin oluşturulması bu yıllara rastlamıştır. Yeni sokaklar açılmış ve Bakü zenginleri çoğaldıkça farklı tarzda inşa edilen konutların sayısı artmıştır.

8 Ocak 1878'de Bakü İcra Kurumu kurulmuş ve böylece kentte mimarlığın gelişimi ile beraber inşaat işleri de hızla ilerlemiştir (Fetullayev, 2013 b: 69). Kentte ekonomik durum daha çok geliştiğinden boş kalan tüm topraklar üst gelir grupları tarafından satın alınmış ve inşaaata başlanmıştır. Bu dönemde yerli mimarlar ile birlikte yabancı mimarlar da (İ. V. Edel, F. Lemkul, N. A. Fon der Nonne, A. S. Kandinov, A. V. Eyxler, N. G. Bayev, D. M. Buynov, N. P. Tverdoxlebov, A. Kosinskiy, İ. Ploşko, E. Y. Skibinskiy, İ. Qoslovski, K. B. Skureviç, O. G. Simoson, Z. Ahmetbeyov, G. İsmayılov, G. Hacıbababeyov) kente davet edilmiş ve her bir mimara belli bir sürede çalışmak şartıyla projeler sipariş edilmiştir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Bakü'de Belirli Zamanlarda Çalışan Yabancı Mimarlar.

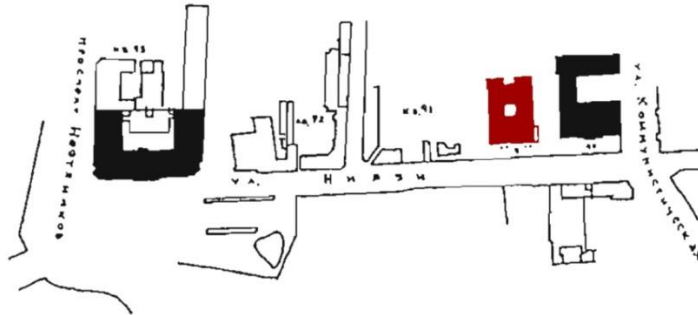
(Fetullayev, 2013 b)

Bakü'de Yabancı Mimarların Çalıştıkları Zaman Aralığı		
1.	Vladimir Oktonoviç Simonson	1877-1893
2	Ferdinand Lemkul	1880-1891
3.	Nikanor Pavloviç Tverdoxlebov	1880-1887
4.	Aleksandr Koşinskiy	1882-1911
5.	Nikolay Avgustoviç Fon der Nonne	1884-1894

6.	Anton Semyonoviç Kandinov	1884-1893
7.	Yevgeniy Yakovleviç Skibinskiy	1885-1898
8.	İvan Vasilyeviç Edel	1886-1899
9.	Dmitriy Dmitriyeviç Buynov	1888-1904
10.	Adolf Vasilyeviç Eyxler	1893-1911
11.	İosof Vikentyeviç Goslovskiy	1893-1904
12.	Kazimir Brunonoviç Skuryeviç	1895-1904
13.	İosof Kasperoviç Ploşko	1899-1913
14.	Nikolay Georgiyeviç Bayev	1910-1918

19. yüzyıl sonunda söz konusu yabancı mimarlar davet edilmeden önce konut inşaatı belirgin derecede olmamıştır, çünkü bu yıllarda devlet binalarının inşaatına ve kale çevresindeki bölgelerde yeni sokakların açılması çalışmalarına hız verilmiştir. İlk inşa edilen konutlar (çoğunlukla bir veya iki katlı) Almanyalı mühendis Lemkul tarafından yapılmıştır. Onun projeleri, aldığı siparişler ile ilgili olarak basit ve standart tipte olmuştur. Ancak, daha sonraları siparişler çoğalmaya başlamış ve dolayısıyla diğer yabancı mimarlar da davet edilmiştir.

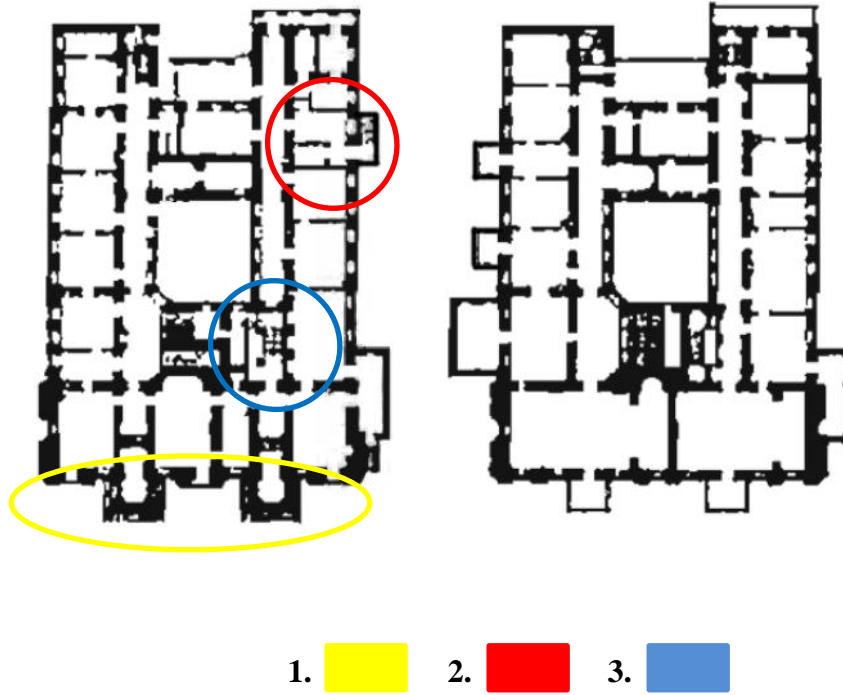
Bakü mimarlığına iz bırakan mimarlardan bir diğeri de Alman mimar N.A. Fon der Nonne olmuştur ki, 1890 yılında Niyazi Sokak'ta Debur için inşa ettiği konutun kentteki binalar arasında en iyilerden olduğu görülmüştür (Şekil 4.25).

Şekil 4.25. Niyazi Sokağı ve N.A. Fon der Nonne Projesi. (Fetullayev, 2013 a)

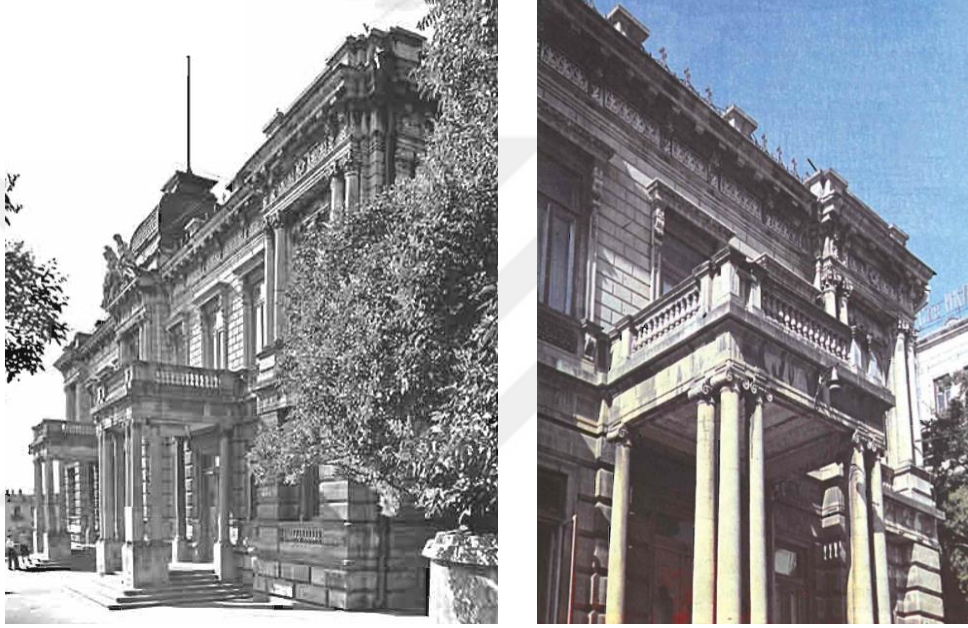
Proje sipariş edildiğinde inşaat alanı da seçilmiştir. O zaman çevrede hiçbir konutun olmaması mimarın bu projeyi istediği kadar rahat çalışmasına neden olmuştur. Bu binanın projesi sırasında Fon der Nonne şehrin planlamasıyla yoğun bir şekilde ilgilenmiş ve bu da konut için en gösterişli alanı bulmasında avantaj yaratmıştır. Özellikle 1880 yılından sonra Bakü'de çok sayıda yabancı mimar çalıştığı için Avrupa'da benimsenen mimari yaklaşımların Bakü'de de yaygınlaştığı gözlemlenmiştir (Fetullayev, 2013 b: 136).

Debur'un sarayının her taraftan güzel görünümüne sahip olması ve inşa edildiği arazinin yüksek noktada bulunması binanın en temel özelliklerinden biri olmuştur. Binadaki salonlar esasen ön cepheye yerleştirilmiş ve yükseklikleri nedeniyle dışarıdan farkedilmiştir. Üç farklı tarafta bulunan merdivenlerden biri ana merdivendir. Bu merdiven bahçeden binaya girişte düşünülmüştür. İkinci acil durumlarda kullanılmaktadır. Üçüncü ise birinci kata çıkan üç kollu mermer bir merdiven olup çok gösterişli bir iç tasarıma sahip koridora ulaşmaktadır. Birinci kata çıkıldığında sokağa bakan tarafta iki büyük salon özel misafirler için tasarlanmıştır. Binanın her iki tarafında yer alan koridorlardan salonlara görkemli anfiladalar (gösterişli kapı) ile ulaşılmıştır (Fetullayev , 2013 b: 137) (Şekil 4.26).

Şekil 4.26. Niyazi Sokağındaki Konut Binasının Zemin ve Birinci Kat Planı.
(Fetullayev, 2013 b)

Debur'un sarayının cephesine girinti çıkıntılarla ve heykellerle hacim kazandırılmıştır. İlk önce, mimar çalıştığı cephenin, saray tipi konut binası için çok basit olduğunu düşünerek farklı dekorların da eklenmesi kararını almıştır. Cephe çizgisinden öne çıkan tek katlı portiklerin kullanımı bunlardan en önemlisi ve ilki olmuştur. Portiklerde İyon düzeninde oluşturulan köşe sütunlar kullanılmıştır. Birinci katta balkon ile portikler binanın görünümünü bir bütün hale getirmiş ve mimari kompozisyonu tamamlamıştır (Şekil 4.27).

Şekil 4.27. Niyazi Sokağı'ndaki Konut Binasının Genel Görünümü., (Fetullayev, 2013 b)

Zemin ve birinci katın cephesindeki farklılıklar mimar için riskli bir karar olsa da, ortaya çıkan görüntü bunun tam tersi olmuş ve büyük beğeni toplamıştır. Zemin kata ağır bir görünüm veren ayrıntı iri taşların kompozisyonu olmuştur. Birinci kattaki çift Korent düzenindeki sütunların cepheden belli bir mesafede önerilmiş olması mimarın en baştan olduğu gibi canlı formların binayı daha zengin göstereceğini öngörmemesinden kaynaklanmaktadır (Fetullayev , 2013 b: 138). Bu sütunlar zemin katın portikleri ile uyuşmuş ve hiçbir öğenin tek ve sıkıcı kalmaması için her şey dikkate alınmıştır. Birinci katta pencereler dikdörtgen ve yarım yuvarlak formlarda planlanmış ve cepheye farklı bir tarz katılmıştır. Binanın cephe kompozisyonunda klasik üsluptaki kornişler tercih edilmiştir.

Salonun iç tasarımında duvarlarda klasik motifler ile Venedik aynaları kullanılmıştır (Şekil 4.28). Ayrıca tüm duvarlar dekoratif paneller, tavanlar ise işlemlerle süslenmiştir. Ekran şekilli panellerin içerisi klasik resimler ile doldurulmuştur (Fetullayev , 2013 b: 137). Salonda kullanılan sütunlar bu resimlerin ve dekorların görünümünü bozmamıştır, çünkü onlar çerçevelerin ortasına değil yanlara yerleştirilmiştir. Bu öğelerin hepsi birlikte salona daha zengin bir görünüm kazandırmıştır.

Şekil 4.28. Niyazi Sokağındaki Konut Binasının İç Tasarımı. (Fetullayev, 2013 b)

Yabancı mimarların Bakü'de çalıştıkları süreçte iç tasarım çözümünde farklı bölgelerin stillerinden yararlanmış olsa da, Fon der Nonne Debur'un çalışma odasının tasarımında doğu üslubuna yer verilmiş ve giderek bu tarz diğer mimarların projelerine de yansımaya başlamıştır. Bu oda birinci katın köşe odalarından biri olmuş ve tamamen doğu tarzında tasarlanmıştır. Günümüzde bu tarihi binaların iç tasarım çözümü imar nedeniyle değişmiş olsa da, doğu tarzı odalarda hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Debur'un özel kabulleri için öngörülen salonlarda odalar arasındaki geçişlerin kemerlerle sağlanması mekana yumuşak bir hava katmıştır

(Şekil 4.29). İç tasarımda sütun, ayna ve oyuk duvarlar mimar Fon der Nonne'nin en çok kullandığı öğeler olmuştur.

Şekil 4.29. Debur'un Özel Kabulleri İçin Öngörülen Salonu. (Fetullayev, 2013 b)

Debur'un konutunda zaman içinde ünlü zengin insanlar yaşamıştır. En son bu evde yaşayan ünlü şahsiyet olan M. Bağirov 1957 yılında saray tipli konutu Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi'ne armağan etmiştir (URL 43). Günümüzde bu bina Azerbaycan Milli Sanat Müzesi adı altında faaliyet göstermektedir. Konutun müzeye bağışlanmasından sonra, 2009 yılında binaya bitişik, modern mimari üslubuna uygun olarak ek bir bölüm inşa edilmiştir (Şekil 4.30). Ek bölüm cephesi tamamen cam ile

kaplanmış, Barok üslubundaki binanın yansıması yeni gövdede canlanmış ve tarihi konut alanının daha da büyük görünmesine neden olmuştur.

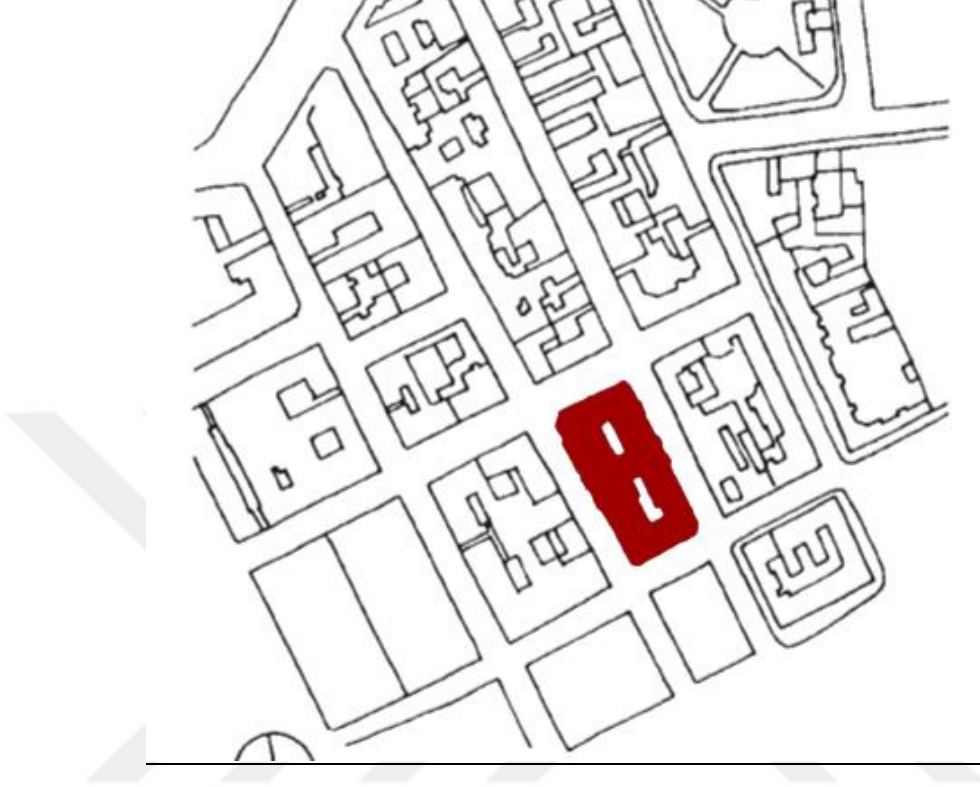

Şekil 4.30. Niyazi Sokağındaki Konut Binası ve Eklenen Bölüm.
(<http://az.trend.az/azerbaijan/culture/2095669.html>), (17.12.2015)

Bakü'de bunun gibi değerlere sahip olan birçok konut günümüzde müze olarak faaliyet göstermekte, 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyıl sonlarında kısa bir süre içinde oluşan mimari eserlerin yaşamını sürdürmesine neden olmaktadır. Bu projede de görüldüğü gibi konut, seçilen arazi, iç ve dış tasarım çözümü, planlama ve çevre binalar ile ilişkisi de dikkate alınarak inşa edilmiştir. 1880'li yıllardan itibaren konutların inşasında bunun gibi birçok incelik göz önünde bulundurulmuştur. Ancak, bu inceliklerin tamamı kısa süre odak noktasında olmuş, daha sonraki yıllarda ise giderek azalmıştır.

Bakü sokaklarında hala yaşayan tarihi binalardan biri de, Hacı Zeynal Abdin Tağıyev'in saray tipi konutu olmuştur. Yapının bulunduğu caddenin adı da Hacı Zeynal Abdin'in adını taşımaktadır (Şekil 4.31). Bina önemini uzun yıllar korumuş ve her bir cephesi farklı bir sokağa açılmıştır (A. Alizade, Y. Memmedeliyev, Z. Aliyeva ve H. Z. A. Tağıyev sokakları). Saray tipi konut 1893-1902 yıllarında Polonyalı mimar İ. V. Goslovski tarafından inşa edilmiştir. Bu bina, mimarın son projesi olmuştur çünkü Goslovski 1904 yılında 39 yaşında vefat etmiştir. Zeynal Abdin, Goslovski'nin projelerini, çalışma tarzını ve değişen mimari stilleri kullanmasını da göz önünde bulundurarak sarayının projesini ona emanet etmiştir.

İnşaat çalışmaları etap etap çözümlenerek 10 yılda tamamlanmıştır (Fetullayev , 2013 b: 193).

Şekil 4.31. Hacı Zeynal Abdin Tağıyev Sokağı. (Fetullayev, 2013 a)

Sadece binanın cephesindeki çözümler değil, iç mekandaki (doğu ve batı salonları) arayışlar da etkileyicidir. Konutun temel kompozisyon çözümü bu salonların cepheye yansımalarıyla tamamlanmıştır. İki kat yüksekliğinde olan yarım yuvarlak kemerlerin, salonların tasarımının cepheye yansımada büyük rolü olmuştur (Şekil 4.32). Cephede kullanılan Orta Çağ benzeri kabarık taşlar zemin kattaki mağazaların büyük aynalı camları ile birlikte muhteşem bir görünüme sahiptir (Fetullayev, 2013 b: 195). Bu durum, konutun daha değerli ve tarihi görünmesine sebep olmuştur. Mimar, yapının bir bütün halde görünmesi için klasikleşmiş bir yöntemden yararlanarak kubbe kullanmıştır. Genelde bu dönemde çalışan tüm Bakü mimarları eski öğeleri kullanmakta çok başarılı olmuşlardır.

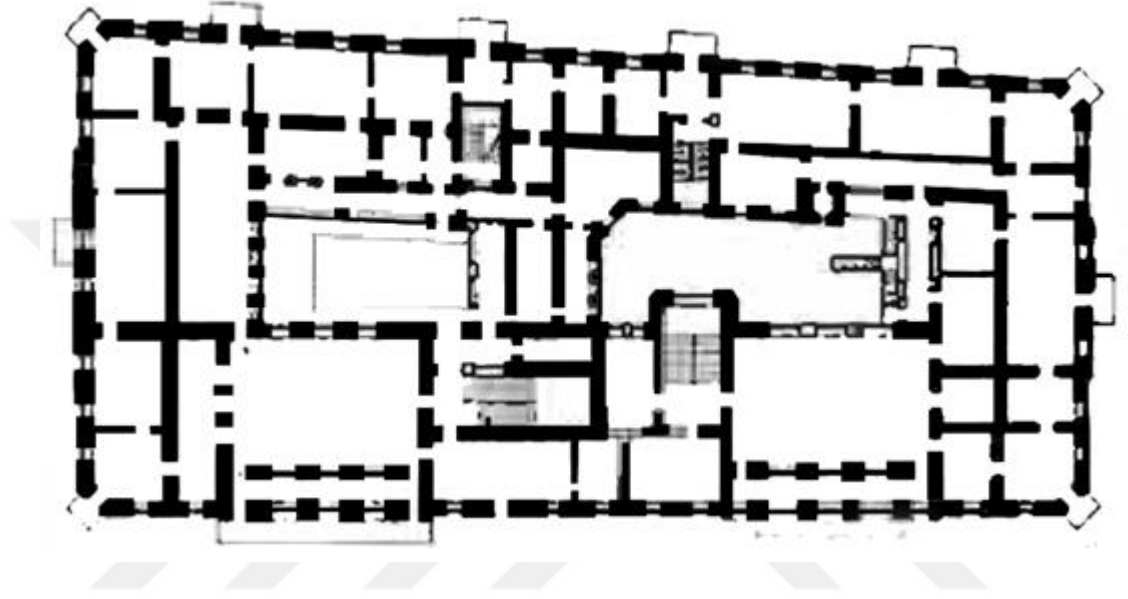
Şekil 4.32. Zeynal Abdin'in Saray Tipi Konutunda Salonun Cepheye Yansıması.

(<http://portal.azertag.az/ru/node/439#.VnmzqBWLTIU>), (22.12.2015)

Binaya giriş gösterişli bir şekilde ele alınmış ve salonların da bunun gibi zengin görünümde olduğunu mimar, dışarıdan bakanlara göstermek istemiştir. Cephe üzerindeki İtalyan tarzı süslemeler ilk bakışta dikkati çekmektedir. Binada tarihi materyaller kullanılsa da, üslup olarak klasizmin yeni bir yorumuna yer verilmiştir. Pencere çevreleri dikdörtgen şekilli olmakla birlikte, yarım dairesel olarak da uygulanmıştır, çünkü saray görünümlü binalarda en çok kullanılan yarım dairesel pencere çevrelerinin daha gösterişli ve zengin görünüme sahip olduğu düşünülmüştür. Mimar Goslovski klasik üslup anlayışının tüm inceliklerini sahiplenmiş ve Fransız üslubuna da hayranlığını yansıtmıştır (Fetullayev, 2013 b: 193). Goslovski, ayrıca, maddi yönden binanın daha ekonomik olmasını hedeflemiş, ancak binadaki önemli iki salonda bu harcamalardan kaçınmamıştır.

Zeynal Abdin'in saray tipi konutu o dönemde inşa edilen en büyük ölçekli binadır. Bu yüzden de mimar bu projede tüm becerisini göstererek istediği başarıya ulaşmıştır. Binanın zemin katındaki tüm odalar Zeynal Abdin Tağıyev'e özel olarak hazırlanmıştır. Birinci kata yatak odaları, doğu ve batı salonları, kasa odaları, mutfak,

banyo, yemek odası ve temizlik odaları, ikinci kata ise farklı işlevleri olan 16 oda yerleştirilmiştir (Şekil 4.33). Bu dönemde klasik üslup ne kadar ön planda olsa da, Goslovski, Zeynal Abdin'in sarayında kızlarının odalarını ve diğer yatak odalarını modern stilde, temizlik odalarını Fransız rokoko, yemek odalarını ise Flaman Barok tarzında tasarlamıştır.

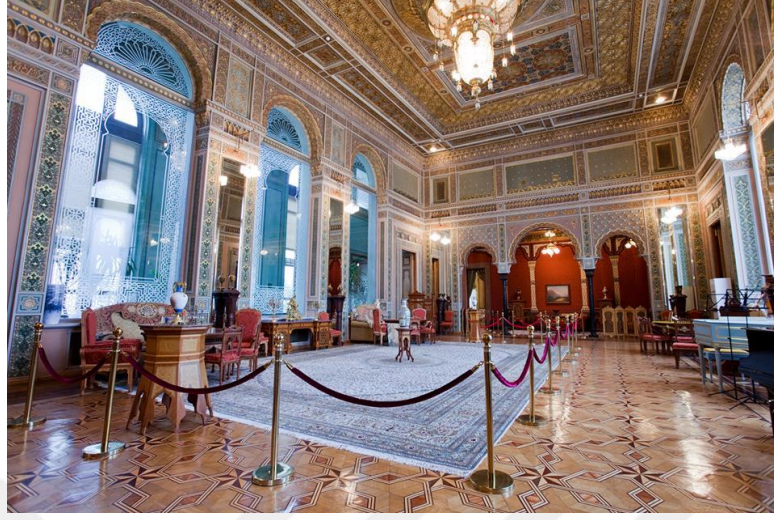

Şekil 4.33. Zeynal Abdin'in Sarayının Kat Planı. (Fetullayev, 2013 b)

Sarayın iç mekan çözümü çok zarafetle çalışılmış ve birkaç farklı üslup kullanılmıştır. Sarayın esas bölümü olan iki büyük salonun süslemeleri son derece zariftir. Salonun en gösterişli bölümü sütunlar üzerindeki Moritanya düzeninden oluşan kemerlerle hazırlanmış kompozisyon (Şekil 4.34) olsa da, tavan ve duvarlarda hafif malzemelerle yapılan ince desenler bu bölümü daha da canlandırmıştır (Fetullayev, 2013 b: 194). Mimar salonu tamamen desenlerle süslemiş, ama zarifliği de korumayı başarmıştır.

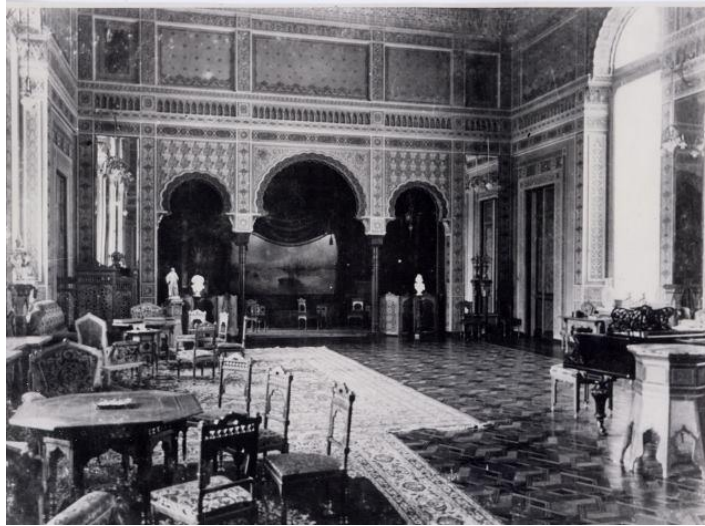
İç mekanda kullanılan malzemeler esasen yabancı ülkelere (Rusya, Fransa, Amerika, Almanya) getirilmiştir. Tağıyev'in çalışma odasında, yemek ve teknik odalarda meşe ağacı kullanılmıştır. Saray içinde bulunan sütunlar elmas ve renkli süs taşları ile, zemin ise Rusya'dan getirilen doğal akçaağaçla süslenmiştir. Salon Doğu özelliklerini yansıtabilecek şekilde tasarlanmıştır, bu yüzden de odada çok sayıda süsleme kullanılmıştır. Ancak, buna rağmen odanın zarifliği bozulmamıştır (URL

44). Bakü'de bu stil en düzgün biçimde Zeynal Abdin'in sarayında uygulanmıştır. Aslında bu üslup Doğu saraylarında ve imaretlerinde yaygındır.

Şekil 4.34. Zeynal Abdin'in Sarayının Salonu. (<https://www.facebook.com/Milli-Azərbaycan-Tarixi-Muzeyi-National-Museum-of-History-of-Azerbaijan-210750392316254/photos>) (01.12.2015)

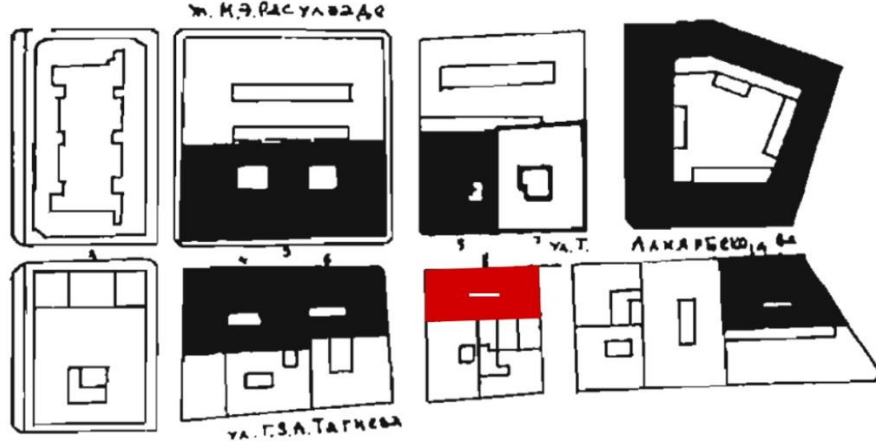
Bu konut günümüze kadar olduğu gibi korunabilmiş, tüm mobilyalar, parke, resim ve dekorlar ilk tasarlandığı gibi muhafaza edilmiştir (Şekil 4.35). 2000 yılından itibaren konut Azerbaycan Tarih Müzesi'nin kullanımına verilmiştir. 2005 yılında ise bina tamamen tamir edilmiş ve Tarih Müzesi'nin bünyesinde H. Z. A. Tağıyev'in Hatıra Müzesi de oluşturulmuştur.

Şekil 4.35. Zeynal Abdin'in Sarayı'nın İlk İç Mekan Çözümü.

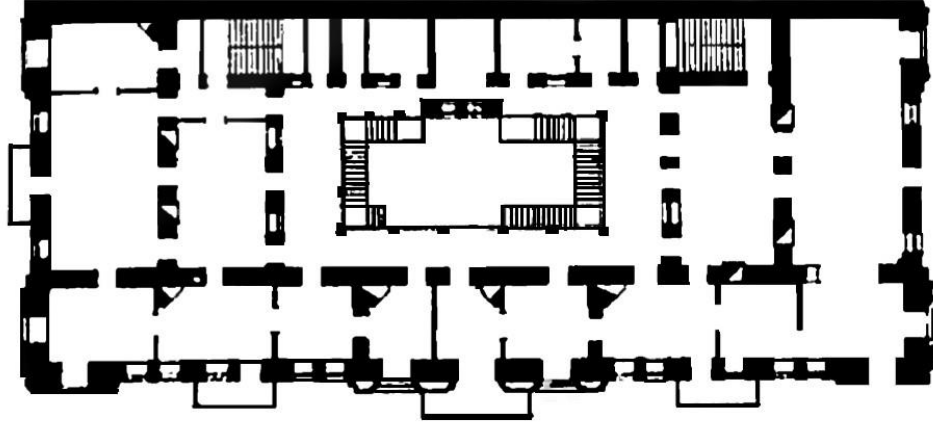
(<https://www.facebook.com/Milli-Azərbaycan-Tarixi-Muzeyi-National-Museum-of-History-of-Azerbaijan-210750392316254/photos>), (01.12.2015)

Bakü'nün merkezindeki tarihi binalardan biri olan tüccar Kolesnikov'un iki katlı konutu 1891 yılında mimar İ. Edel tarafından inşa edilmiştir. Bina Eliyarbeyov 8 Sokağı'na ait olsa da, bundan başka iki sokağa daha açılan cephesi bulunmaktadır (Fetullayev, 2013 b: 101) (Şekil 4.36).

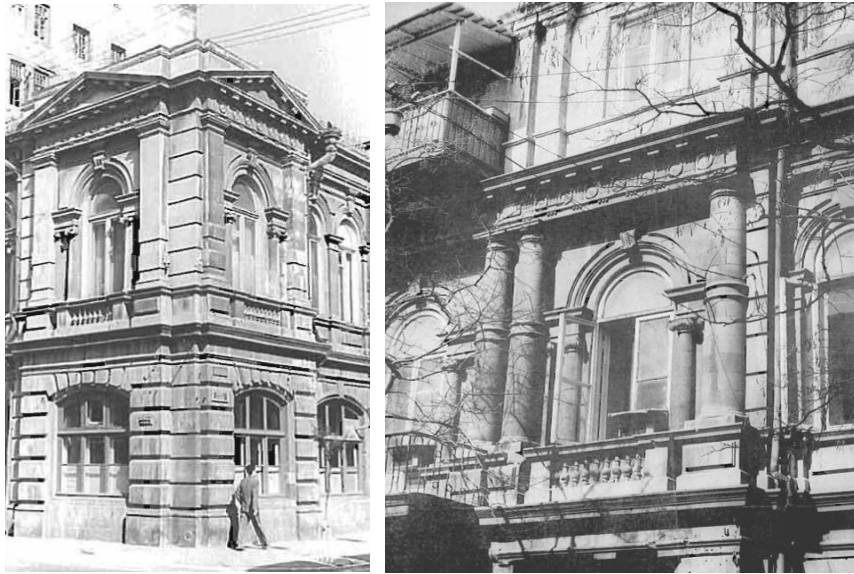
Şekil 4.36. Eliyarbeyov 8 Sokağı. (Fetullayev, 2013 a)

Binanın plan yapısı dikdörtgen şekilli olup iki daireden ibarettir. Bu dairelerin bina içinden birbirbirleriyle iletişimi yapılmamıştır. Fakat mimar dairelerin birbirine geçişini yapmasa da, ileride gerektiği zaman bu geçişin mümkün olduğunu belirtmiştir. Binanın cephelerinden üçü farklı sokaklara, dördüncü tarafı ise binanın bahçesine doğru bakmaktadır. Cephelerin sokak tarafından daha ilginç bir görünüme sahip olması için balkonlar sadece bu bölümlere yerleştirilmiştir. Avluya bakan cephe diğer cephelere oranda daha basit tasarlanmıştır. Dairelerdeki odalar iki sıra halinde dizilmiş ve pencereleri farklı sokaklara bakmıştır. Binaya iki bloktan giriş verilmiş ve sakinleri direkt ikikollu merdiven karışılmıştır. Birinci katta odalar ve galeri oluşturulmuştur (Şekil 4.37). Edel daireleri planlarken ilk önce rahatlığı dikkate almış, daha sonra görüntü sorunlarını çözmüştür (Fetullayev, 2013 b: 101). Bu dönemde inşa edilen birçok binada olduğu gibi bu binada da dairelerdeki salonların genişliği ve rahatlığı ön planda tutulmuştur. Her salonda onunla ilişkili daha küçük bir mekan binanın yan tarafında yerleştirilmiştir.

Şekil 4.37. Eliyarbeyov 8 Sokağı'ndaki Konut Binasının Birinci Kat Planı.
(Fetullayev, 2013 a)

Cephede daha çok klasik formlar kullanılmıştır. Mimar ana cephenin diğerlerinden daha farklı görünümde olması için Toskana düzenini merkezi ve yan risalitler ile birlikte bir kompozisyon şeklinde çalışmıştır. Bu dekorlara uyumlu olarak İtalyan tarzı pencereler kullanmıştır. Cephe kireç taşından yapılmış büyük heykeller ile zenginleştirilmiş ve farklı formlar oluşturulmuştur (Şekil 4.38). Bu dönemde cephelerde çeşitli heykeller kullanılmış ve bunların her birine farklı anlamlar verilmiştir (Fetullayev, 2013 a: 383, 387). Genel olarak Bakü'de bu dönemde mimarlar cephedeki heykelleri ev sahibinin tavsiyesi üzerine tasarlamıştır.

Şekil 4.38. Eliyarbeyov 8 Sokağı'ndaki Konut Binasının Cephesi. (Fetulayev, 2013 a)

İç mekan tasarımında ise salon ve salonların duvarları çerçevesine alınarak zengin desenlerle tamamlanmıştır. Kabarık öğeler hem dış hem de iç mekan çözümünde önemli bir biçim olarak kullanılmıştır. 1950 yılından sonra iki katlı konuta üçüncü kat ilave edilmiş ve ikinci katın üstündeki kubbeler dağıtılarak yerine ağır mimari biçimler yerleştirilmiştir (Fetullayev, 2013 b: 103).

Diğer bir saray tipi konut, Murtuza Muhtarov 6 Caddesi'nde (Şekil 4.39), 1911-1912 yılları arasında mimar İ. K. Ploşko tarafından Bakü milyoneri Murtuza Muhtarov için inşa edilmiştir. Konut 20. yüzyılın başlarında Bakü'nün en iyi yapısı ve tarihi anıtı olarak kaydedilmiştir. Mimar binanın genel mimari kompozisyon çözümünde Fransız Gotik üslubundan yararlanmıştır (Fetullayev, 2013 b: 253). Cephedeki kemerlerle birlikte ince sütunlar, balkonlar ve süslemeler binanın zengin görünümünü oluşturmuştur.

Şekil 4.39. Murtuza Muhtarov 6 Sokağı. Google Earth, (30.06.2015)

Binanın sadece cephesi değil, aynı zamanda iç mekan çözümü ve planlaması da o döneme göre sıradışı bir şekilde tamamlanmıştır (Şekil 4.40). Odalardan en değerlisi ikinci katta bulunan altıgen salon olmuştur. Tüm ana ve ek odaların hepsi koridora açılmıştır. Zemin kattan birinci kata çıkan görkemli merdiven ikinci kata devam etmemiş, ikinci kata ulaşmak için başka bir tarafa merdiven yerleştirilmiştir. Dairelerdeki yatak odası, salon ve yemek odaları Barok tarzında, kütüphane ise Gotik tarzında tasarlanmıştır (Fetullayev, 2013 a: 409).

Binanın iç tasarımında mimar duvarlardan başlayarak tavana kadar uzanan Barok usulü süslemeler, sütunlar ve yarım daire şekilli kemerler kullanarak iç mekanın

genişliğini ve görkemli görüntüsünü ortaya çıkarmıştır. Girişte bulunan merdivenin her iki tarafına yüksek sütunlar yerleştirilmiş olup, merdivenin yarısından yukarı yarım dairesel bir kemerin altından geçilerek ulaşılmaktadır.

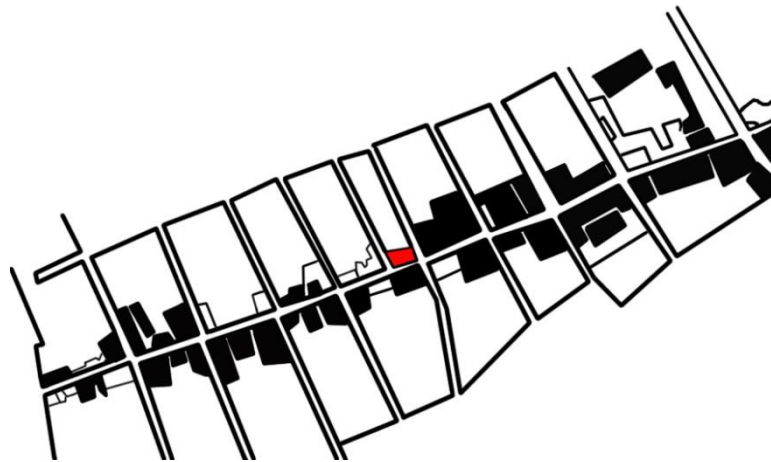
Resim 4.40. Murtuza Muhtarov Sarayı'nın Cephesi. (Aşumov, 2016)

Birinci katta salonun pencereleri merdiven alanını aydınlatmış ve bu merdivenlerden büyük dairesel lobiye çıkmıştır. Bu katta bulunan yükek oda kapıları kemer biçimleriyle lobideki duvarlardaki Korent düzeni pilasterler ile birlikte tasarım çözümünün tamamlanmasına yardımcı olmuştur (Fetullayev, 253, 2013 b: 254) (Şekil 4.41). 1920 yılına kadar içinde yaşanan bu bina günümüzde Saadet Sarayı adı altında nikah evi olarak faaliyet göstermektedir.

Şekil 4.41. Murtuza Muhtarov Sarayı'nın İç Mekan Tasarımı. (Fetullayev, 2013)

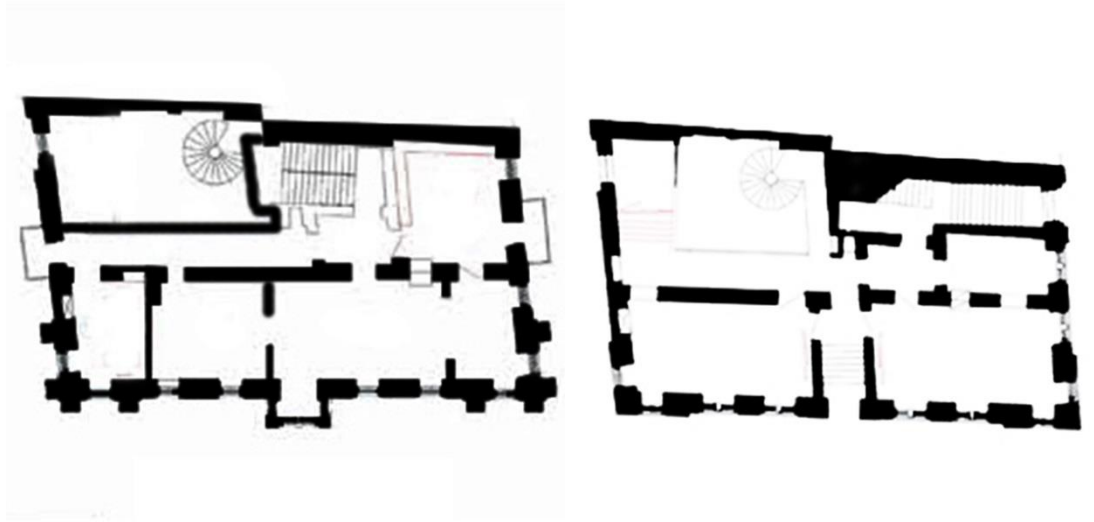
Murtuza Muhtarov 24. Sokağı'ndaki Ağa Bala Guliyev'in iki katlı konutu 1899 yılında mimar Y.Y. Skibinski tarafından malikane tipinde inşa edilmiştir (Şekil 4.42). Üç farklı sokağa bakan cephenin bazı bölümleri Şirvanşahlar Sarayı'na benzetilmiştir.

Şekil 4.42. Murtuza Muhtarov 24 Sokağı. (Mustafayev, 2011)

Bina dar sokakların arasında konumlanmış olsa da cephe çözümü onun diğer binalardan farklılaşmasına yardımcı olmuştur. Bakü'de bu dönemin üst gelir grupları yabancı ülkelerdeki farklı tarzları görerek karşılaştırma olanağı bulmuş ve en gösterişlisinin Doğu üslubu olduğuna karar vererek tercihlerini bu yönde kullanmışlardır (Fetullayev, 2013 b: 175). Ancak, Guliyev farklı bir yaklaşımla milli-romantizm üslubunu yeğelenmiştir.

Planlama açısından dikdörtgen bir biçime sahip olan binanın ana mekanları bir hizaya yerleştirilmiştir. Kat planlarında avluya bakan tarafa cam galeri koridor yerleştirilerek standart planlama yöntemi kullanılmıştır. Bir başka genel yaklaşım ise balkonların sokak tarafına yerleştirilmesi olmuştur (Şekil 4.43). Mimarın birkaç başka binası da böyle sınırlı alanda inşa edilmiştir. Ancak, bu binanın diğerlerinden farkı, alanı az olsa da çevre binalardan farklı olmasıdır. Bu kapsamda günümüzde tarihi değeri olan binaların listesine dahil edilmiştir (Fetullayev, 2013 a: 417).

1. Zemin Kat

2. Birinci Kat

Şekil 4.43. Murtuza Muhtarov 24 Sokağı'ndaki Guliyev'in Konutunun Kat Planları.
(Mustafayeva, 2011)

Binaya giriş ana sokaktan yapılmış ve girişteki görkemli antre iç mekanın gösterişli ve zengin süslemesine işaret etmiştir. Antreye girer girmez görülen merdivenin (Şekil 4.44) çevresindeki duvarlar birinci kata kadar milli desenler ile süslenmiştir. Antre, salon ve koridor duvarlarında boş yer kalmamış, süsleme ve desenlerle hem

zengin görünüm kazanmış hem de insan gözünü yoran bir sahne ortaya çıkmıştır (Şekil 4.45). Kullanılan desen ve süslemeler oldukça yoğun ve ritmik bir biçimde tasarlanarak iç mekanı canlandırmıştır.

Merdiven üzerindeki kemerler, onun altındaki Arap tarzı desenler, duvarlar boyunca görülen süslemeler, birinci kattaki vitraylar, bazı yerlerde kullanılan Doğu tarzı süslemeler, birinci katta bulunan sütunlar ve onun üzerindeki tonoz (Şekil 4.46), Türk tarzı süsler ve birçok tasarımda kullanılan öğeler birlikte bütün bir kompozisyon çözümünü tamamlamıştır. Duvarlarda ve tavanlarda desen ve süslemelerin bol olması, kat yüksekliklerinin artmasını gerektirmiştir. Duvarları en az dört metre yüksekliğe sahip olan evlerin bazılarında özel salonların yüksekliği daha da fazla olmuştur, çünkü böyle salonlarda genellikle sütunlar kullanılmış ve görüntünün bozulmaması için de odanın yüksekliğinin fazla olması öngörülmüştür (Fetullayev, 2013 a: 417).

Şekil 4.44. Merdiven

Şekil 4.45. Koridor

Şekil 4.46. Tavan Görünümü

(<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.119169851592834.22951.119108311598988&type=1>),
(30.06.2015)

Ana cephe pencere oyuklarına ilave edilmiş yarım yuvarlak kemerler ile tasarlanmıştır. Cephenin esas malzemesi olan kaplama taşlar kabarık şekilde dizilmiş ve böylece cephe dinamik bir görünüme sahip olmuştur (Şekil 4.47).

Şekil 4.47. Guliyev'in Konutunun Dış Görünümü. (Mustafayeva, 2011)

Cephe üzerindeki girintili çıkıntılı süsler binada hareket yaratmıştır. Bu dönemde Bakü'deki pekçok bina farklı ülkelerin üsluplarında inşa edilmiş, ancak Guliyev'in konutu bunlardan farklı olarak milli-romantizm tarzında inşa edilerek herkesin ilgi odağı olmuştur. Ev sahibinin en önemli amacı da işte bu olmuştur. Binanın mimari özelliklerinin sürdürülebilmesi için günümüzde bina hiçbir değişiklik yapılmadan Mimarlar Odası olarak kullanılmaktadır. 1880-1920 yılları arasında bu tarz konutlar hızlı bir şekilde artmıştır. Zengin iş adamlarının çoğalmasıyla kentte en iyi konut yarışı başlamıştır. Mimarların yabancı ve çok yetenekli olmaları en büyük avantaj olmuştur. Yerli mimarların da çok güzel çalışmaları olmuş ve tüm Bakü mimarları hep birlikte kaliteli eserler yaratmaya çalışmıştır. Merkezi alanlarda bu tip konut binaları daha fazla inşa edilmiş ve adeta hepsi birbiriyle yarışıyor gibi görünmüştür. Günümüzde de bu konutların bir çoğu hala eskiden olduğu gibi zengin görünümünü korumaktadır.

1914 yılından itibaren yabancı mimarlara ayrılan süre bitmiş ve artık farklı bir dönem başlamıştır. Yeni dönemle birlikte yeni mimarlık tarzları da kentte kendini göstermeye başlamıştır. Bakü'de artık bu kadar gösterişli konutlar yapılmamıştır. Mimarlık tarzının yanısıra inşaat teknikleri de değişmeye başlamıştır. Ancak, bu değişimler bir iki gün içinde olmamıştır. Yeni bir döneme geçiş sürecinde inşaatlarda

da duraklamalar yaşanmış ve daha sonra yeni sistemler kentte uygulanmaya başladığı zaman yeniden devam etmiştir.

4.3.1. Bakü'deki İlk Resmi Mimarlık Okulları (1887 Yılı Sonrası)

Bakü mimarisi zamanla değişik aşamalardan geçmiş ve bu değişimler günümüze kadar devam etmiştir. Bakü'de mimarlık çalışmaları ve projeler yapılıp yeni imar planları hazırlandığı sıralarda mimarlıkla ilgili az sayıda eğitim kurumu bulunmaktadır. O dönemde Azerbaycan'da mimar olarak görev yapan uzmanlar yurtdışında eğitim almış gençler olmuştur. Ayrıca, onlarla beraber yabancı mimarların da Bakü mimarisinde büyük rolü olmuştur. Özellikle gençler bu yabancı mimarların yanında çalışarak deneyim kazanmışlar ve eğitimleri bir anlamda devam etmiştir. Nahçıvan mimarlık projelerinin gerçekleştirilmesinde en büyük adımlar mimarlık okulları tarafından atılmış olsa da, Bakü hakkında aynı şeyi söyleyemeyiz. Bakü mimarlık okulları Bakü'nün ilk yapılarının temeli olmamıştır.

Zaman geçtikçe, mimarlık alanında eğitime duyulan ihtiyaç giderek artmıştır. Bununla beraber başkent Bakü'de mühendis okulları oluşturulmuştur. İlk kez 10 Kasım 1887'de Bakü Kent Konseyi tarafından "Bakü Teknik Okulu"nun oluşturulması ile ilgili bir karar çıkarılmıştır. Bu okulun, Güney Kafkasya sektörüne eğitilmiş ve uzman mühendisler hazırlaması amaçlanmıştır. 26 Nisan 1888'de karar imzalanmış ve aynı yılın Temmuz ayında okul "Şehir Sanat Okulu" adı ile faaliyetine devam etmiştir. Daha sonra 1 Eylül 1896'da okulun adı değişmiş ve "Bakü İlköğretim Mekanik - Kimya - Teknik Okulu" olmuştur. 1901 yılı Temmuz ayında ise okulda Kimya Bölümü'nün yerine İnşaat Bölümü kurulmuştur. Artık inşaat alanı konusunda eğitime devam eden bu okul 1913 yılının Ocak ayında "Bakü Alekseyev Orta Mekanik ve İnşaat - Teknik Okulu"na dönüşmüştür (URL, 37).

Günümüzde Azerbaycan Teknik Üniversitesi adıyla tanınan Politeknik Üniversitesi'nin temeli 1920 yılında atılmıştır. 1950 yılından bu yana Üniversite'de 4 Fakülte bulunmaktadır. Teknik Üniversite, Bakü'de mühendis yetiştiren ilk üniversite olmuştur. Teknik Üniversite sadece Azerbaycan'da değil, uluslararası alanda da önem kazanmış yüksek okullar arasında yer almıştır. Üniversitenin içindeki ilk fakültelerden biri de Mühendislik - İnşaat Fakültesi olmuştur ve burada mimarlık, yol, liman ve hidroteknik alanlarında uzmanlar yetiştirilmiştir. İlk kez bu yıllarda mimarlık, mühendislik alanından ayrılmıştır (URL, 37) (Tablo 4.3). Mimarlığın diğer

alanlardan ayrılma nedeni, bu kuruma kabul edilenlere ek olarak yetenek sınavının uygulanması olmuştur. Ders programlarında esasen Rusça kitapların kullanılması dönem mimarisinin elde ettiği yükselişin en büyük nedenlerinden biridir.

Tablo 4.3. Mimarlık Okullarında 1896-1945 Yılları Arasında Öğrenci Sayısı (URL 36'dan yararlanılmıştır)

AZERBEYCAN TEKNİK ve AZERBEYCAN MİMARLIK İNŞAAT ÜNİVERSİTE'LERİNİN ÖĞRENCİ ARTIŞ TABLOSU	
YIL	ÖĞRENCİ SAYISI
1896-1905	105
1916	599
1918	787
1920	897
1921	1067
1922	1283
1923	1550
1925	2004

Bu süreçte, 1975 yılında Azerbaycan'da mimarlık ve inşaat alanında uzman kadroların yetişmesi için Azerbaycan'ın ünlü liderlerinden Haydar Aliyev'in özel teşebbüsü ile Azerbaycan İnşaat Mühendisleri Enstitüsü'nün kurulmasına karar verilmiştir. O dönemde Enstitü Politeknik Üniversitesi'ne bağlı olsa da bağımsız etkinliklerini sürdürmüştür. Enstitünün gelişiminde Haydar Aliyev'in yardımları ve desteği önemlidir. Öğrenci sayısının ve bu alana talebin artması sonucu 13 Haziran 2000'de Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev tarafından kurum Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi olarak adlandırılmıştır. Bu tarihte mimarlık ve inşaat

alanı, diğer alanlar ve üniversitelerden ayrılarak bağımsız dönemine başlamıştır (Tablo 4.4). Her sene daha da gelişen ve büyüyen Üniversitenin bünyesinde beş öğretim kampüsü (Mimari, İnşaat, Üniversite, Lise ve Teknik) mevcuttur (URL, 36).

Tablo 4.4. Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi 2014 - 2015 Döneminde Öğrenci Sayısı (URL 36)

AZERBEYCAN MİMARLIK VE İNŞAAT ÜNİVERSİTESİ	
2014 – 2015 DÖNEMİNDE ÖĞRENCİ SAYISI	
LİSANS ÖĞRENCİLERİ	6 049 kişi
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİLERİ	485 kişi
YABANCI ÖĞRENCİLER	792 kişi
FELSEFE DOKTORU ÖĞRENCİLERİ	13 kişi
DOKTORA PROGRAMI ÖĞRENCİLERİ	2 kişi

Azerbaycan'da öğretim seviyesinin 19. yüzyılın başlarından başlayarak Sovyetler dönemi bitene kadar (1991) gelişmesine rağmen, çeşitli nedenlerle Sovyet döneminden sonra bu sistem değişerek zayıflamaya başlamıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti artık bağımsız bir devlet olmuştur ve buna bağlı olarak eğitim sistemi değişmiştir. Sovyet dönemindeki ders malzemelerinin Rusça olmasının bağımsızlık döneminde olumsuz etkisi olmuştur, çünkü bu dönemde dersler Azerice işlenmeye başlanmıştır. Azerbaycan dilinde yeterince malzemenin olmaması eğitimin zayıflamasına neden olmuştur. Ancak, günümüzde Üniversitenin gelişimini yeniden güçlendirmek için yeni öğretim sistemleri uygulanarak ders malzemeleri yenilenmiş, Sovyet dönemindeki nitelikli çalışmalar tercüme edilerek öğrencilerin kullanımına sunulmuştur.

Günümüzde mimarlığın tarihi, güncel durumu ve yenilikler de dikkate alınarak dersler ve stajlar yapılmaktadır. Doğaldır ki, genç ve yetenekli kadroların bu

Üniversitelerde ders vermesiyle daha da üstün gelişmeler elde edilecektir. Dünyada mimarlık eğitimindeki güncel gelişmelerin etraflı bir biçimde değerlendirilmesiyle mimarlık alanında daha olumlu gelişmelerin sağlanabileceği düşünülmektedir. Ecemi dönemindeki geometrik formlar, güzel süsleme örnekleri, inşaat temelleri ve Sovyet döneminin kuvvetli eğitim ve ders sistemleri genç mimarlar tarafından anlaşılırsa daha bilinçli ve kaliteli ürünler ortaya çıkabilir.

BÖLÜM 5. 1920-1990 DÖNEMİNDE BAKÜ'DE KONUT MİMARİSİ

Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (SSC) 28 Nisan 1920 yılında, Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin yıkılmasının ardından, esasen yabancı milletlerden oluşan Bakü Bolşeviklerinin isyanı ve Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti Bolşevik Rusyası işgalinden sonra ortaya çıkmıştır. Bu dönemlerde Azerbaycan, Rusya'nın bünyesinde yer almıştır (URL, 38).

Sovyet Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla Bakü'de ilk olarak şehir planlama çalışmaları, yeni ilçelerin kurulması ve yeşil alanların genişletilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Sovyet mimarlığının ilk aşamaları işçi ilçelerinin kurulmasını kapsamaktadır. Bu ilçelerin arasında en önemlisi petrolcülerin konut koşullarının iyileştirildiği örnektir. Öngörülen projelerin kaliteli bir biçimde tamamlanabilmesi için Sovyetler Birliği'nin en başarılı mimar ve mühendisleri (Aleksy Viktoroviç Şusev, Prof. Lev Aleksandroviç İlyin, Prof. Alexander Platonoviç İvanitski, Lev Vladimiroviç Rudnev, Vladimir Nikolayeviç Semyonov, Alexander ve Viktor Vesnin kardeşler) Bakü'ye gönderilmiştir (Qasımzade, 2013: 61) (Şekil 5.1).

Sovyet hakimiyetinin kurulmasıyla ülkede sosyal koşullar tamamen değişmiştir (Süleymanov, 2015). Genellikle inşaat işlerinde bazı değişik yöntemler ortaya çıkmıştır. Önceleri binalar farklı tarzlarda yapılmış olsalar da, daha sonraları tüm sistemler Rusların kendi tarz ve yasalarına uygun olarak çözülmüştür. Bu dönemde yabancı ülkelere mimarlar davet edilmemiş, onun yerine tüm çalışmalara yerel Rus uzmanlar başkanlık etmiştir.

Şekil 5.1. Bakü'nün Nazım Planı, 1918. (Fetullayev, 2013)

Kentte ekonomik durum ve petrol endüstrisi hızla gelişmiş ve bu da çevre yerleşmelerden kente çalışmak için gelen insanların sayısının artmasına neden olmuştur (Şekil 5.2). Bu dönemde Rusya'nın birkaç büyük kenti ile karşılaştırıldığında Bakü'nün nüfusu daha fazladır. Sosyalizmin kurulması toplumda sosyal ortamın tüm nüfusa eşit olarak sunulmasının ilk adımı olmuştur (Süleymanov, 2015).

Şekil 5.2. 1860 yılından 1920 yılına kadar Bakü Kentinin Gelişimi.

(http://memarliq.com/wp-content/uploads/2014/03/tumblr_mwaugpyeVT1siikl2o1_12801.jpg),

(10.01.2016)

İşçiler için öngörülen yeni yapılar, kentin biraz ötesinde, işyerine o kadar da yakın olmayan ve yeşil dokunun fazla olduğu yerlerde inşa edilmiştir. Burada işçilerin medeni halleri dikkate alınarak, evli olanlar için kişisel alanı olan ve beş daireden oluşan konut binaları, bekar işçiler için ise yurtlar tasarlanmıştır. Nüfusun artması ile birlikte mevcut konut sayısı yetersiz kalmıştır. Ancak, bu sorunların ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalara vakit geçirmeden başlanmıştır (Aliyev, 2013: 138). Bu dönemde konut ile beraber sosyal binaların da yapımına ağırlık verilmiştir. Daha önceleri çevre bölgelerden gelen işçiler için öngörülen az katlı konutlar nüfus için yetersiz kalınca, bunların yıkılarak yerlerine daha kullanışlı konutların inşa edilmesi kararı alınmıştır.

1920'li yıllarda başlayan konutların inşaatı hızlı bir şekilde devam etmiştir. Konut projelerinin en kapsamlıları dört kat ve çok sayıda daireden oluşmuştur. Evler aynı tip üç odalı dairelerden oluşmuş ve kamu hizmetleri de sağlanmıştır. Binaların dış görünüşünde dörtgen formun rutin balkonlarla çevrilmesi modern mimarlık üslubunun başlamasına katkıda bulunmuştur. Bakü'de ilk olarak 25000 kişilik Razin adında en büyük işçi ilçesinin 1 Mayıs 1923'te temeli atılmıştır. Kısa bir süre sonra, başka ilçeler de (Vorovski, Artyom, Yeni Ramana, Beyaz Kent, Zabrat, Surahanı, Şubanı, Bine, Lökbatan, Bibiheybet vb.) kurulmaya başlamıştır (Tablo 5.1) (Süleymanov, 2015). 1920'li yıllarda ilk yapıların cepheleri basit bir şekilde

çözölmüş, aynı tarzda bir veya iki kattan oluşmuştur. İlçelerde konutlar ile birlikte hastane, mağaza, kulüp, kültür evleri vb. projeler gerçekleştirilmiştir. İlçelerde insanların rahatlığının sağlanması ve ihtiyaçlarının karşılanması için her türlü tedbir alınmıştır. Zaman ilerledikçe binaların kat sayısı ve tarzları da değişmeye başlamıştır.

Tablo 5.1. Bakü'nün İlçeleri (Süleymanov, 2015)

№	İLÇELER	YIL	NÜFUS (kişi)
1.	BİNEGEDİ	1923-1925	8. 000
2.	VOROVSKİ	1923-1925	4. 000
3.	RAZİN	1923	25. 000
4.	SURAHANI	1930	12. 000
5.	BİNE	1932-1934	5. 000
6.	LÖKBATAN	1932-1934	15. 000

5.1. Modernizm ve Konstruktivizm Devri (1920-1930)

20. yüzyılda modernizm akımı tüm dünyada etkili olmuştur. Fransız mimar Tony Garnier ve Alman mimar Peter Behrens ilk modernist mimarlar arasında sayılabilir. Bu mimarların tercih ettikleri en temel malzemelerden biri betonarmedir. Ancak, klazizm de bu dönemlerde geçerliliğini yitirmemiştir. Avangardın önemli ve farklı yöntemlerinden oluşan alan ise, konstruktivizm olarak adlandırılmıştır. Bu alan yapı kategorisini de içermiştir. Bu üslubu benimseyenler yeni teknikler ve malzemeler (metal, cam, ahşap, vb.) kullanma bilincini geliştirmeye çalışmıştır. Mimarlık alanında konstruktivizmin ilk örneklerinden biri Eyfel kulesidir. Bu yapı, Paris'in

simgesi olarak tüm dünyada tanınmıştır. Dünyaca ünlü mimar Le Corbusier "Ev-Yaşam için Makinedir" mülakatında konstruktivizmi net bir şekilde açıklamıştır (Aliyev, 2013: 20).

Sovyet konstruktivist mimarlar her zaman farklı bir biçimde ve değişik tariflerle bu yaklaşımı anlatmaya çalışmıştır. Mimarlar ilk deneylerinde kendileri ve aileleri için konutlar tasarlamıştır. Bu binalar sadece yaşam alanlarını değil, aynı zamanda atelyelerini içermiştir. Sovyet dönemi konstruktivistleri sanatta konstruktivizmi aşağıdaki şekilde tanımlamıştır:

- Propaganda - kampanya ürünlerinin oluşturulması (kampanya posterleri, Rusya Sigorta Toplumunun pencereleri, şehirlerin proleter bayramları için süslenmesi vb.)
- Bunların hazırlandığı fonksiyonel prensipler üzerine hayatın düzenlenmesi (yaşam ortamı, yeni mimari, ev eşyaları)
- Teknolojik tasarım ve montaj prensiplerini istenilen üretime uygulamak (üretimi sanata, sanatı da üretime dönüştürmek)
- Konstruktivizmin prensiplerinin sanatın tüm türlerine yayılması (özellikle tiyatro)
- Prensipleri üzere pedagojik aktivitenin düzenlenmesi, "üretim" sanatı için kadroların hazırlanması (Aliyev, 2013: 96, 97).

Konstruktivistlerin savundukları ana değerler rasyonalizm, teknoloji, işlevsellik, malzemenin kalitesi gibi kavramlar olmuştur. Bu dönemden itibaren "ressam" terimi "sanatçı" kelimesi ile değiştirilmiştir (Şekil 5.3). 1925'te Çağdaş Mimarların Rusya Örgütü (ÇMÖ) oluşturulmuş ve "tüm inşaat işleri, burada kullanılan malzemeler hakkında bilgiler, binanın tasarımı, inşaatın fonksiyonel hedefinin vb. tamamının hayata geçirilmesinin bu organizasyonun sorumluluğunda olacağı" açıklanmıştır (Aliyev, 2013: 97).

Şekil 5.3. 1929, 28 Mayıs Caddesi'nde Konut Binasının Görünümü.

(Aliyev, 2013)

Konstruktivizmi diğer üsluplardan ayıran özellik, binaların birbirini tekrar etmemesidir. 1920-1930 yılları mimarlıkta yeni arayışlar dönemi olmuş, ancak bu yenilikler beraberinde birçok sorunlara yol açmıştır (Şekil 5.4).

Şekil 5.4. Samed Vurgun sokağında Konut Binasının Görünümü.

(Aliyev, 2013)

Bu dönemde mimarlar genel olarak eklektisizmi, milli mirasa ait stili ve hatta moderniyi reddedip beğenmemiştir. Böylece 1920 yılına kadar Bakü'deki projelerde uygulanan stillerden uzaklaşmıştır. Konstruktivistlerin bu dönemde örnek aldıkları en önemli mimar Le Corbusier olmuştur. Le Corbusier Sovyet Birliği'ne gelerek ortak işlere imza atmış, Çağdaş Mimarlar Örgütü'nün çalışanlarıyla sürekli ilişkide olmuş ve işbirliği yapmıştır. Le Corbusier'in en çok beğendiği konstruktivist İvan Leonidov olmuş ve her ikisi de birlikte çalışma şansını bulmuştur. Le Corbusier İvan'ı "şair ve Rus konstruktivizminin umudu" olarak tanımlamıştır (Aliyev, 2013: 126, 127, 128).

Bu dönemde binaların yapısal açıdan tüm inceliklerinin dikkate alınması ile birlikte, Bakü'nün kendine has iklimi de, yani yaz aylarında aşırı sıcak olması ve kuzey rüzgarlarının durmadan güçlü bir şekilde esmesi, öngörülen önemli noktalardan olmuştur. Böyle yapılar sadece kentin merkez bölgelerinde değil, çevre ilçelerde de, üç ve dört kattan oluşan, karmaşık bir biçimde inşa edilmiştir (Aliyev, 2013: 155). Bu tip konut binalarında standart inşaat malzemeleri kullanılmış, minimum para harcanmış ve güney ikliminin özellikleri dikkate alınmıştır. Daha sonradan bu tip yapıların başarılı bir şekilde sonuçlandığı görülmüş ve diğer ilçelerde de tekrarlanarak inşa edilmiştir.

1920'li yıllarda Sovyet döneminin bir diğer konut tipi olan ev-komünü Bakü'de uygulanmıştır (Aliyev, 2013: 157). Komün sistemi, ortak düşünce etrafında birleşmeyi, ortak çıkarları ve mülkiyeti kapsar, daha radikal komünlerde ise ortak gelire ve işyerine sahip insanların birlikte yaşamaya karar verdikleri topluluk türüdür. Birkaç ülkede mevcut olan komün sistemi, insanların mülkiyetlerinin genelleştirilmesi ve genel emeği üzerine kurulan ortak yaşam anlamına gelmektedir. Bu dönemlerde Bakü Sovyetler Birliği'nin bünyesinde olduğu için komün sistemi burada da uygulanmıştır. Komün bazı ülkelerde idari isim olmuştur. Bakü'de komün sistemi 1918 yılından itibaren kurulmuş olsa da, inşaat alanında 1920'lerin sonunda, özellikle 1930 yıllardan sonra uygulamasına başlanılmıştır.

Bakü'de ilk ev-komünü pilotlar için inşa edilmiştir (Aliyev, 2013: 157). Bu yeni sistemden önce işçiler ve aileleri için inşa edilen yurt tipi evlerde banyolar daire içinde değil koridor veya avluda yerleştirilmiştir. Mutfaklar ise her katta bir adet olacak şekilde yerleştirilmiş ve aynı kattaki daire sakinlerine ait olmuştur. Fakat ev-komünlerde her dairenin banyo ve mutfağı kendisine ait olmuş, bekar veya yalnız

yaşayan işçiler için ise bir kişilik dairelerden oluşan binalar inşa edilmiştir (Şekil 5.5). Sadece tek yaşayanların binasında banyolar her katta genel planlanmıştır. Burada sadece konut değil, aynı zamanda bakkal, yemekhane, çamaşırhane, berber, danışma ve kütüphane de düşünülmüştür. Yukarıda sayılanlar sosyal amaçlı iki katlı binanın içine yerleştirilmiştir. Konut ve sosyal amaçlı bina birbiri ile bağlantılı düşünülmüştür.

Şekil 5.5. İşçiler İçin İnşa Edilen Karmaşık Konutlar (Evkomün Sistemi).

(Aliyev, 2013)

Ev-komün sistemi çok gelişerek insanlar tarafından beğenilse de, zaman geçtikçe durmadan ileriye gitmeye çalışan mimarları artık bu sistem tam olarak tatmin etmemiştir. Ev-komün sistemi geliştirilerek mahalle-komününe geçilmiştir, çünkü bu yöntem daha elverişli olmasının yanı sıra, mimari planlama ve görünüm yönünden üstün bir konumdadır (Aliyev, 2013: 159). Yeni sistemde konutlar dörtgen şeklinde dizilerek avlunun oluşmasına neden olmuştur (Şekil 5.6). Galeri tipli olan bu konutlar dört katlı, çocuk kurumları iki katlı, yemek odası, çamaşırhane ve posta binaları bir kattan ibaret olmuştur. Konut binasının zemin katında ise eczane, revir ve kütüphane yerleştirilmiştir. Sosyal işlev içeren binaların, yerleşim alanının içinde olması, burada yaşayan insanların yaşam tarzını kolaylaştırmıştır. Mahalle-komününün sadece bilinen tek olumsuz özelliği bu tip binaların inşasının azalmasına

neden olmuştur. Bakü'nün iklimi ile uyum sağlanamaması, binalarda sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

1. Konut Binasının Avludan Görünümü. (Garayeva F., 2016)

2. Konut Binasının Dış Görünümü. (Aliyev, 2013)

Şekil 5.6. Mahalle-komünü Sisteminde İnşa Edilen Galeri Tip Konut Binası.

Sovyet döneminin inşaat alanında başlıca amacı, kente çevre bölgelerden gelen ve burada çalışan insanların yaşam tarzı ve sosyal yaşantılarının iyileştirilmesi olmuştur. Bu yüzden de, bu dönemde her bir iş alanının çalışanları için sadece konutlar değil,

aynı zamanda onlar için işçi kulüpleri ve kültür evleri de inşa edilmiştir. Konstruktivizm döneminin en önemli projeleri de bu kamu binaları olmuştur. Konutların inşasında bazı standartların dışına çıkamamış olan mimarlar, sosyal binalarda istedikleri yenilik ve değişik biçimleri kullanabilmiştir. Bu tip karmaşık konut projeleri, başlarda kent merkezinden uzakta inşa edilse de, daha sonraları merkezi bölümlerde de inşa edilmeye başlanmıştır (Aliyev, 2013: 168, 171). Aslında daha önceleri bu tip binaların çevre bölgelerde yerleştirilmesinin nedeni, merkezdeki tarihi binaların görünümünün bozulmasından endişe edilmesi olmuştur (Şekil 5.7). Ancak, çalışmalarda yeterince deneyimli mimarlar bu korkunun üstesinden gelmiş ve tarihi binaların değerini bozmadan projelerini hayata geçirmiştir. Projelerin elde edilmesi sürecinde tarihi binalar ile yeni binaların birbirlerine uyumlu olması, halkın rahatı, kentte oluşabilecek tüm sorunlar düşünülmüştür.

Şekil 5.7. Konut Binası. (Aliyev, 2013)

Kentte inşa edilen karmaşık konutlar bu dönemde yeni uygulamalar olduğundan bazı durumlarda mimarlar yeni projelerini önceki projelerine benzeterek tasarlamışlardır. Zaman ilerledikçe karmaşık konut alanlarında bazı sosyal binaların eksiklikleri de farkedilmiştir. Böylece, bu arazilerde okul, fabrika-mutfak, basın sarayı ve oteller de inşa edilerek, halkın bu tür kamusal ihtiyaçları için yaşadığı bölgelerden uzak yerlere gitmesi engellenmiştir.

1920-1930 döneminde inşa edilen binaların halk tarafından benimsenmesinin sebebi, o yıllarda bu binaların günümüzdeki mimari ile uyumlu olmasıdır. Bu dönemde inşa edilen konutlar, Sovyet döneminin ürünü olup, daha önce bu binaların yerinde olan yapıların yerine inşa edilmiştir. Bu yeni yapılar kentte dinamik bir görüntü yaratmış ve bu yıllarda inşaat sürecinde oluşan yenilikler modern akımların kendinden söz ettirmesine olarak sağlamıştır.

1930'ların sonuna kadar Bakü'de başka üsluplar etkili olmamış ve böylece modernizm ve konstruktivizmin ön plana çıkmasına ve öncü üsluplardan biri olmasına neden olmuştur. Bu dönemde önerilen projeler bir yandan konutlarda rahatlık sağlarken, diğer yandan kentlerde sıradışı ve karmaşık görüntülerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Şekil 5.8). Bu dönemin başlamasıyla birlikte, Bakü'nün mimarlık tarzının önceki yıllarla kıyaslandığında önemli ölçüde değiştiği görülebilir. Bu yüzden de, konut binalarında oluşan farklılıklar insanlar tarafından sıradışı olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 5.8. 1920-1930 Döneminde İnşa Edilen ve Görünüm Yönünden Diğer Konut Binalarına Göre Daha Dinamik Mimarlık Çözümüne Sahip Olan İki Proje. (Aliyev, 2013)

Bakü konstruktivizminin anahtar kelimeleri "tasarruf, güzellik, fayda" olarak özetlenmiştir (Aliyev, 2013: 237). Yapılara bakıldığında bunların uygulandığı görülebilir. Sovyetler Birliği'nde konstruktivizmin etkili olduğu ilk yıllarda, başarılı sonuçlar elde edilince Bakü'de bu üslup yaygınlaşmış ve Bakü Konstruktivizmi olarak adlandırılan üslup ortaya çıkmıştır. Bakü konstruktivizminin Sovyet konstruktivizmine göre farklı yönleri ve kendine has özellikleri bulunmaktadır. Bakü'nün ikliminin ve bu döneme kadar uygulanan klasik üslubun yok olmaması için tedbirler ngrlmş, tüm bu özellikler dikkate alınmış ve bu kapsamda uygulama yapılarak Bakü konstruktivizmi şekillenmiştir.

Modernizmin en önemli ancak zor bulunan inşaat malzemesi olan betonarme çok sayıda yapıda kullanılmadığı için, onun yerine benzer malzemeler seçilmiştir (Aliyev, 2013: 237). Ayrıca, modernizmin Sovyet kentlerinin bazılarında soğuk iklim nedeniyle tam anlamıyla uygulanamadığı durumlar da olmuştur. Bakü'nün iklimi daha ılımlı olduğu için açık teraslar, cephe boyunca büyük camlar ve çatılarda bahçelerin uygulanması mümkün olmuştur (şekil 5.9). Modernizmin bu veya buna benzer birçok zelliklerinin Bakü'de uygulanması, onu diğer ülkelere göre daha üstün hale getirmiştir.

şekil 5.9. İşçiler İçin İnşa Edilmiş Yurt Tipi Konut Binası. (Aliyev, 2013)

1920-1940 yılları, Bakü mimarisinde çok karışık ve tartışmalı bir dönem olarak hafızalarda yer etmiştir. Sovyet hakimiyetinin kurulması ile beraber konstruktivizmin Bakü'de hızla gelişmesi ve kendisinden başka hiç bir üslubu kabul etmemesi yıllar geçtikçe kentte, inşaat alanında sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. İnşaata talebin artmasıyla birlikte mimarlıkta farklı yaklaşımlara olan ihtiyaç da artmıştır. Bu dönemlerde üslup kelimesi yerine mimarlık grubu veya yaratıcı grup ifadesi kullanılmıştır. Bu grupların birbirleri ile mücadeleleri yeni yaratıcı grupların oluşmasına engel olmuştur. Oysa yeni gruplar birbirleriyle mücadele etmek yerine birleşerek yeniliklere açık bir şekilde kentin mimarisine olumlu etki edebilirdi. Bu karışıklıktan dolayı, 1932 yılından itibaren Sovyet Mimarlar Birliği oluşturulmuş ve bunun sonucunda, fiziksel çevreye ilişkin sorunlar çözülmeye başlamıştır (Aliyev, 2013: 251).

Artık Bakü mimarisinde yeni bir dönem başlamış ve yenilikler giderek artmıştır. Daha önceleri inşaat teknikleri yeteri kadar gelişmemiş olsa da, bu yıllarda yüksek düzeye ulaşmıştır. Bu dönemde yeni malzemelerin benzerleri ile değiştirilmesi süreci mimarlar tarafından "mimarlık yalanı" olarak adlandırılmıştır (Aliyev, 2013: 252). 1930'larda bazı yetenekli mimarların tecrübeli bir şekilde uyguladıkları yeni stiller ve biçimler ne yazık ki, sıradan mimarlar tarafından basitleştirilip tekrarlanarak halkın gözünde sevimsiz bir görüntü ortaya çıkarmışlardır. Bu mimarlar kendi zevklerine göre yeni tarzları gerçekleştirmeye çalışarak, bir açıdan da, insanların hayat tarzının değişmesine sebep olmuşlardır. 1930-1940 yılları arasında mimarlıkta yaşanan bu karışıklıklar halk arasında itirazlara neden olmuştur. Bu dönemde yeni ve kullanışlı bir sistemin kurulması için önceki mimari malzemelerin kullanımını yetmemiştir. Aynı zamanda Sovyet mimarisinde yaşanan değişiklikler sonucunda Bakü'de de yeni üsluplar ortaya çıkmıştır.

1920 yılı mimarisi az ömürlü olsa da, parlak bir dönem geçirmiştir. O yıllarda oluşan mimarlık sadece on yıl içinde başarılı olmuş ve daha fazla gelişmemiştir. Sovyet döneminde Lenin'in ölümü ve Stalin'in iktidara geçmesi ile birlikte üslupların birleşmesi söz konusu olmuş ve Mimarlar Odasının oluşması kararı alınmıştır. Stalin, konstruktivizmin uydurulmuş bir mimarlık tarzı olduğunu ve bu üslubun halk tarafından reddedildiğini dile getirmiştir (Aliyev, 2013: 256). Bu karar ve düşünce kapsamında kentin mimarlığı hakkındaki kararların, hükümete değil, halka ait olduğu

düşüncesi ileri sürülmüştür. Halkın isteği ve düşüncesi dikkate alındığı zaman, yeniden klasik üsluba dönüşün gerçekleşeceğine inanılmıştır.

1932'li yıllarından itibaren "postkonstruktivizm" dönemi başlamıştır. 1934 yılında AKPMK (Azerbaycan Komünist Partisi Merkez Komitesi) konstruktivizmi eleştiren ve milli geleneklere yanıt veren üsluba dönme fermanını ilan etmiştir (Aliyev, 2013: 259). O günlerde farklı üslup arayışlarına girilse de, günümüzde görmekteyiz ki, konstruktivizm dönemi ve o dönemde inşa edilen binalar dünya mimarlık tarihinde büyük önem teşkil etmiş, 20. yüzyıl mimarlık tarihinin en önemli mimari yaklaşımlardan birinin konstruktivizm olduğu kabul edilmiştir. On yıl boyunca konstruktivistlerin inşa ettikleri binalar kendi dönemlerinde bazı eleştirilerle karşılaşsalar da, günümüzde değerli binalar arasında yer almaktadır (Şekil 5.10).

Şekil 5.10. 1930 Tarihinde İnşa Edilen Konut Binası. (Aliyev, 2013)

5.2. Bakü'nün Milli Mimarlığı (1940-1960)

Bakü'de, milli mimarlığın gelişimi 1936 yılında Azerbaycan Mimarlar Birliği (AMB)'nin yaratılmasıyla beraber başlamıştır (Aliyev, 2013: 259). 1930-1950 yılları, Bakü'de Stalin dönemi olarak bilinmektedir. Bu yıllar Bakü mimarlığında

başarılı bir dönem olmuştur. En güzel tarafı ise, hazırlanan projelerin, inşa edilen binaların neredeyse tamamının Bakü'lü mimarlara ait olmasıdır. 1930-1980 döneminde Bakü mimarlık tarihine, iki önemli mimarın adının yazılması hiç de şaşırtıcı olmamıştır. Sadık Dadaşov (1905-1946) ve Mikail Hüseyinov (1905-1992) kentte birçok projeye imza atmış ünlü mimarlardır. Günümüzde onların binaları Bakü'de nitelikli mimarlık örnekleri olarak değerlendirilmektedir. Bu iki mimar Azerbaycan milli mimarlık üslubunun ilk yaratıcıları olmuş, klasik tarzda birçok konut ve kamu binaları projelendirmiştir. Çalıştıkları dönemde, Dadaşov ve Hüseyinov bir çok projenin üstesinden birlikte gelmişlerdir.

Milli mimarlık üslubu gelişinceye kadar bu mimarlar, konstruktivizmin son yıllarında bu tarzı kendi projelerinde uygulamıştır. 1931 yılından sonra konstruktivist yaklaşımın sorgulanması ve milli üslubun oluşması Dadaşov ve Hüseyinov'un eserlerine de yansımıştır. Bu kapsamda her iki mimar ilk yıllarda klasik Avrupa ve antik Yunan mimarisinden esinlenen projeler yapmıştır. Bu yıllarda binaların nispeten yüksekliğinin artırılması, inşaat yönteminin sanayileştirilmesi ile bağlantılı olmuştur.

1933 yılında "Sanatçılar" için beş katlı ve "Bakü Sovyeti"nin çalışanları için ise yedi katlı konutlar inşa edilmiştir (Şekil 5.11).

Şekil 5.11. 1936-1937 yılı, Bakü Sovyeti İşçileri İçin İnşa Edilen Konut Binaları.

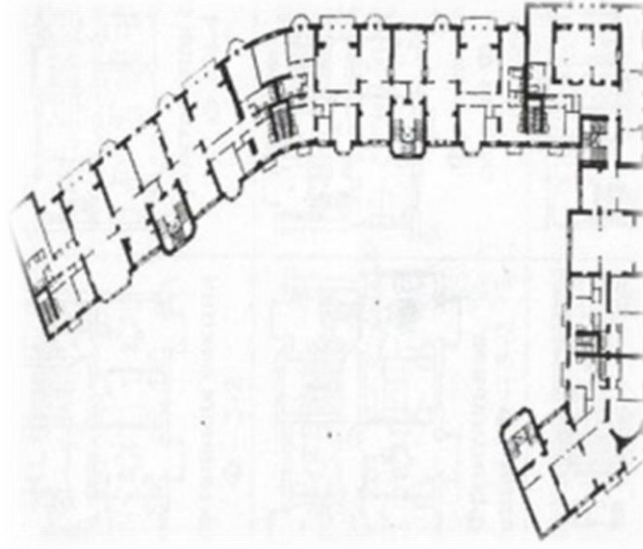
(Süleymanov, 2015)

Bu konutların kendine özgü klasik biçimi, plastik çözümü, zengin renk uyumu ve detayların güzel çözülmesi genel görünümüne zenginlik katmıştır. Konutların mimarisinde çeşitli tarzlarda inşa edilen cumba, balkon gibi öğeler, bunların binanın fon renginden farklılaşması, korkulukların, korniş örgülerinin anıtsallığı ve yüksek kaliteli diziliş biçimleri bu tip binalarda düzenlilik içerirken, sokaklara da canlılık katmıştır. Birkaç yıl pratik edilmiş ulusal üslup artık 1940'lı yıllarda profesyonel bir şekilde konutlarda ve sosyal binalarda uygulanmıştır.

1940'lı yıllarında Bakü'de yaşanmış sorun ve sıkıntılar, inşaat alanına da yansımıştır. İkinci Dünya Savaşı ülkenin ekonomisini ağır bir biçimde etkilemiş ve bu da mimarlıkta aksamaların oluşmasına neden olmuştur (Süleymanov, 2015). Bu dönemde hem inşaatların azalması, hem de kentte nüfus miktarının artması, daha da zor bir durumun oluşmasına yol açmıştır. Savaştan sonra ise kentte durum giderek iyileşmeye başlamış ve böylece inşaat çalışmalarına devam edilmiştir. Mimar Hüseyinov bu yıllarda arkadaşı Dadaşov olmadan çalışmak zorunda kalmıştır, çünkü Dadaşov geçirdiği ağır bir hastalık sonucunda vefat etmiştir. 1940-1960 döneminde kent etrafında boş kalan bölgelerde toplu konut inşaatları giderek artmıştır. Bu dönemde konutların mimarisinin estetik anlamda çözümüne dikkat edilmiştir. Konutların dış görünüşü kadar iç planlama çözümüne de önem verilmiştir.

1940'lı yıllarda kentin en ilginç binalarından biri bilim insanlarının konut binası olmuştur. Binanın uzunluğu boyunca eğik biçimi, belirginleşen köşe bölümü ve konumu Bakü'de iz bırakan bir eser olmasına neden olmuştur (Şekil 5.12), (Şekil 5.13). Konut 1946-1950 yılları arasında mimar Hüseyinov ve Dadaşov'un projesine göre inşa edilmiştir.

1945 yılında şehrin merkezinde, S. Vurgun Sokağı'nda Buzovnanefit (Buzovnapetrol) binası da mimar Hüseyinov ve Dadaşov tarafından inşa edilmiştir. Bina mimarlık ve hacim çözümleriyle çevresiyle uyumlu bir kompozisyon oluşturmuştur. U şeklinde planlanan bina beş kattan ibaret olup dönemde inşaat alanında önemli bir sorunu olmayan konut binalarından biridir (Şekil 5.14).

Şekil 5.12. Bilim Adamları'nın Konut Binasının Planı, 1946-1950. (Süleymanov, 2015)

Şekil 5.13. Bilim Adamları'nın Konut Binasının Görünümü. (Aşumov, 2016)

Şekil 5.14. Buzovnanefit Konut Binası. (Aşumov, 2016)

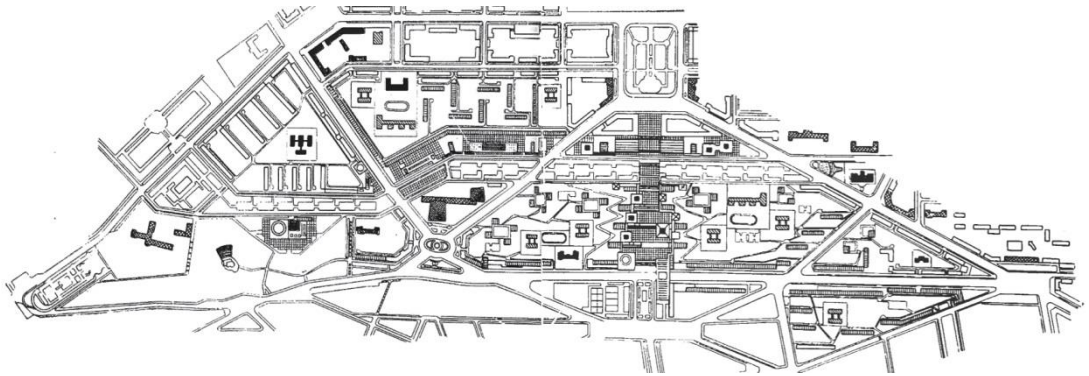
Çatının her iki tarafındaki taç şekilli kuleler binanın en çarpıcı elemanlarıdır. Cephede geniş olarak kullanılan cumba ve balkonlar ile bir kompozisyonu oluşturmuştur. Binada toplam 86 daire bulunmaktadır (Süleymanov, 2015). Bunların içine havalandırma sistemi ve açık alanlar da yerleştirilmiştir. Günümüze kadar tüm özelliklerini koruyarak ulaşan bu tarihi bina kentin en önemli binaları arasında sayılabilir.

1947 yılında, şehir merkezinde mimar Hüseyinov'un başkanlığı altında Azneftzavod (Azpetrolfabrika) konut binası inşa edilmiştir (Şekil 5.15). Milli üslupta olan bu bina, hemen hemen aynı zamanda inşa edilen Buzovnanefit ve Bilim Adamları'nın yaşam evleri'nin cepheleriyle benzerlikler taşımaktadır. Binada farklı biçimde balkonlar, cumbalar, ve kullanılabilen geniş çatı alanları gibi bölümler bulunmaktadır (Süleymanov, 2015). Bu bölümlerin ölçekli ve oranlı dizilişi, ayrı ayrı tüm detaylar ve hepsinin yarattığı harmonik birlik, binanın kent merkezinde ilginç bir mimari eser olmasına neden olmuştur. Bu dönemde mimarlar, Azerbaycan petrolcülerine olan saygı ve değeri, onlara mahsus olan bu binalarda canlandırarak amaçlarına ulaşmışlardır. Kent merkezindeki bu sıradışı konut, günümüzün mimari tarzına da uyum sağlamış, hatta günümüzde inşa edilen bazı binalara esin kaynağı olmuştur.

Şekil 5.15. Azneftzavod Konut Binası. (Aliyev, 2013),
(<http://great.az/baki/10360-baku-v-fotografiyax.html>)

1950'lerde şehrin Dağüstü bölgesinde yeni bir yerleşim alanı oluşturulmuş ve bu alana Hüseyinov'un farklı bir eseri yerleştirilmiştir (Şekil 5.16). Hüseyin Cavid Sokak'ta "Paris Komünü" sürecinde fabrika işçileri için öngörülen konut binaları 1947 yılında inşa edilmiştir (Süleymanov, 2015) (Şekil 5.17). Bunlar beş katlı ve iki blok halinde, Hüseyinov'un diğer projelerinden farklı öğeleriyle dikkat çekmektedir. Cephede kullanılan süsler, balkonların binanın girintili bölümünde yerleştirilmesi, binaya farklı bir görünüm kazandırmıştır.

Şekil 5.16. Kentin Dağüstü Bölgesi. (Aliyev, 2013)

Resim 5.17. Paris Komünü Fabrikasında Çalışan İşçilerin Yaşadığı Konut Binaları, 1947. (Qasımzade, 2013)

1940'lı yılların sonu, 1950'li yılların başlarında inşa edilmiş çok sayıda konut, klasik ve ulusal mirasa ve formlara uygun olarak şekillenmiştir. Bu yıllarda kentte çok katlı konutların inşaatı da başlamıştır. Buna, Ü. Hacıbeyov sokağındaki 10 ve 16 katlı konut binaları örnek olarak gösterilebilir (Şekil 5.18). Bu konut binalarının hepsi bir bütünlük içinde kentin kompozisyonunun fonu olmuş, ancak kentin ana karayolu üzerinde inşa edildikleri için bu karayolu yeşil alanlarla ilişkilerini koparmıştır. İlk kez bir karayolunun üzerindeki konutların estetik ve kompozisyon çözümüne bu kadar önem verilmiştir.

Yeni üslupta inşa edilen bu binalar Bakü'de 1880'li yıllarda uygulanan milli mimarlık üslubuna daha yakın olan mimari tarzın yeniden canlanmasına neden olmuştur. 1950'lerde inşa edilen bu binaların farkı daha basit bir şekilde çözümlenmeleridir. Görünüm olarak basit olsalar da, strüktür olarak çok sağlamdırlar olmuşlardır. Her dönemin olumlu ve olumsuz yönleri olduğu gibi, bu dönemi de kendine özgü farklı yönleri olmuştur. 1880'li yıllarda inşaata ayrılan harcamaların fazla olduğu ve bunun da inşaatlarda israf olarak kabul edilmesi kararı ile binaların basit şekilde çözülmesi eğilimi ağır basmıştır (Aliyev, 2013: 33).

Şekil 5.18. Ü. Hacıbeyov Sokağı'ndaki Çok Katlı Konut Binaları. (Aliyev, 2013)

Buna göre de, kent çevresi veya yeni yerleşim bölgelerinde tek tip konutların inşa edilmesi uygun görülmüştür. Ancak, tek tip projelerin uygulandığı bir dönemde Hüseyinov'un yukarıda isimleri vurgulanan eserleri inşa edilerek kentin basit görünmesine engel olunması amaçlanmıştır. Ne yazık ki, bazı durumlarda milli üslupta inşa edilen binaların cephesindeki süslerin iptali kararı da verilmiştir.

Bu süreçte, en çok mimarlar etkilenmiş ve yaratıcılıklarında sorunlarla karşılaşmışlardır. İsraf olmasın diye binaların basit ve süslemesiz olarak tasarlanmasını teşvik eden Sovyet anlayışı, o dönemlerde kentin merkezindeki meydanlarda çok fazla boş arazinin bulunmasına hiçbir önlem almamıştır. Konut ihtiyacının yaşandığı bir dönemde arazilerin boş kalmaması için, mimarlar tarafından yarışmalar düzenlenerek, boş kalan yerlere sosyal binaların ve konutların yerleştirilmesi talep edilmiştir. 1950'li yıllarda başlayan yarışmalar, devletin bu fikri önemsememesi nedeniyle hiç bir sonuç vermemiş ve 1960'lı yıllarda ikinci kez yarışmalar tekrarlanmıştır (Aliyev, 2013: 33, 34).

1950'li yıllarda inşa edilen konut binalarında en çok farklı biçimde balkonlar, kemerler ve binaların en üst kısımlarında taç şekilli öğeler kullanılmıştır. Kent merkezinde bulunan binaların çevrelerine bahçelerin, yeşillik ve dinlenme

bölgelerinin yerleştirilmesi temel eğilim olmuştur. Bu yıllardan başlayarak kentte yeni binalar inşa edilmeye devam etmiştir. Standart olarak binalar beş veya on katlı olarak inşa edilmiş, ilk katları beş metre yüksekliğinde tutularak buraya, ofis, mağaza ve diğer sosyal amaçlı alanlar yerleştirilmiştir. Binaların ilk katlarının yüksek olması, genel kütlelerin yüksek görünmesine ve ilginç bir mimari çözümün bulunmasına neden olmuştur.

Kendi dönemi için yüksek sayılan Gotik üslubundaki konut binası, Bakü'de inşa edilen ilk betonarme bina olmuş ve kentte dominant bir görünüm kazanmıştır (Şekil 5.19). Bu konut binası mimar K. Sençihin tarafından, meydanın (Azerbaycan Caddesi) en yüksek noktasında inşa edilmiştir (Süleymanov, 2015). U şekilli plana sahip binanın iri detayları, onun önemini ve meydanda mekan teşkilinin önemini göstermiştir. Bu bölümde örnek olarak adı geçen binalar (Bilim Adamları'nın Evi, Buzovnanefit, Azneftzavod, Paris Komününün evi ve Betonarme konut) milli mimari tarzda inşa edilen ilk çok katlı konutlar olmuşlardır.

Şekil 5.19. Azerbaycan Caddesi'nde Bulunan Konut Binası. (Qasımzade, 2013)

5.3. Yeni ve Farklı Mimarlık Deneyimlerinin Uygulandığı Dönem (1960-1980)

1960'larda Azerbaycan'ın şehircilik ve mimarinin gelişiminde yeni bir dönem başlamıştır. Bakü işte bu yıllarda başkent tipi büyük kente dönüşmüştür. Bakü'nün en görkemli yerlerinde, kentin güzel görünmesini sağlayan modern binalar inşa edilmiştir. Bunların çoğunluğu, o dönemde Azerbaycan'ın yönetimine gelmiş Haydar Aliyev'in kişisel girişimleri ve denetimi ile inşa edilmiştir (Süleymanov, 2015).

Bu yıllarda devletin onayı ile nüfusun büyük çoğunluğunun Bakü'de ikameti büyük bir sorun haline gelmiştir. Konutların inşaatı bu yönde devam etmiş ve hızla bu yapıların sayısı çoğalmıştır. Bu tip binaların sayısı arttıkça ülkede maddi imkânların sınırlılığı sonucunda kalite düşmüş, ancak sorunları dikkate alarak binaların planlanması ve daire boyutlarının azaltılması ile inşaat çalışmaları devam etmiştir. Bu kapsamda tek tip (Hruşob evler) projelerin tümünde kullanılan malzemelerin (çelik, çimento vb.) tasarruflu kullanılması öngörülmüş ve böylece yüksek kaliteli konut binalarının inşası zorlaşmıştır.

1959 yılında SSCB Bakanlar Kurulu kararı ile 1950'li yılların sonlarından itibaren Panel konutların (Panel binalar Sovyet cumhuriyetlerinde inşa edilen toplu konutlardır. Bu tür binalarda parçalar paneller halinde fabrikalarda hazırlanmış ve inşaat alanında montajlanmıştır) inşaatı yaygın olarak başlamıştır (Şekil 5.20). Bu dönemde projelendirilen ilk panel konutlar beş katlı olup daireler 1-3 odadan oluşmuştur (Süleymanov, 2015). Apartman dairelerinde yaşam alanları ve servis mekanlar da tasarruf sebebiyle azaltılmıştır.

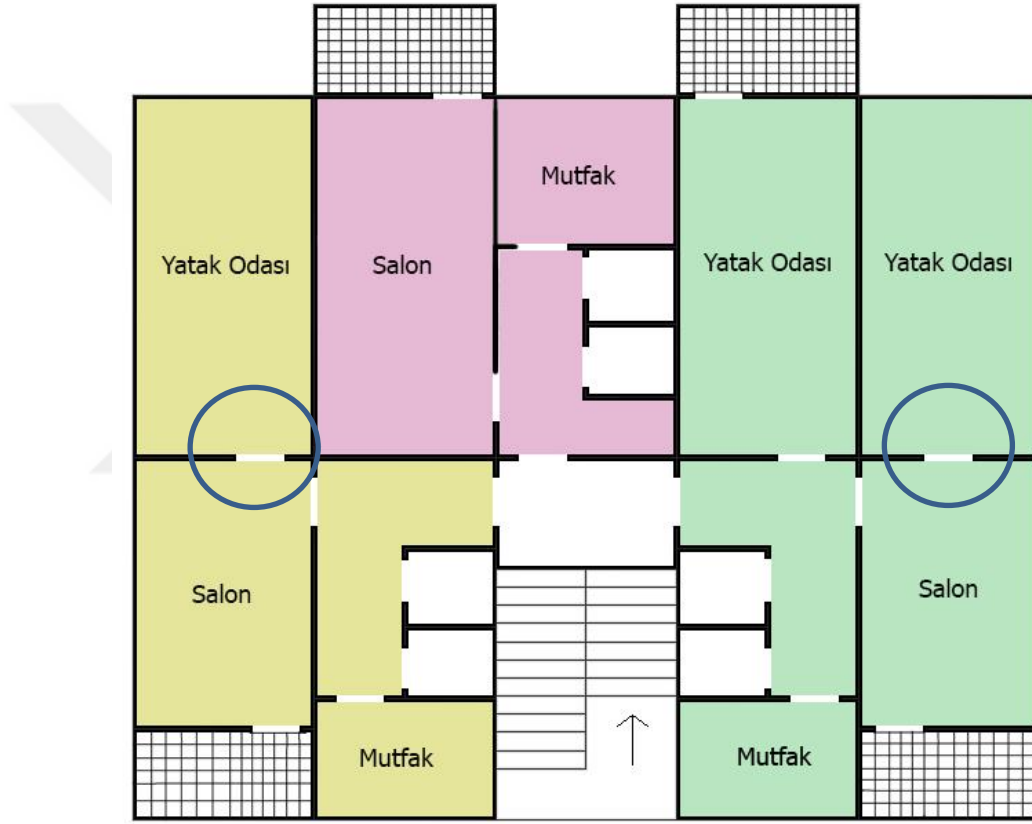
Yaşam alanı, bir odalı dairede 16.7 metrekare, iki odalı dairede 25.6 veya 29.6 metrekare, üç odalı dairede ise 42.1 metrekare olarak belirlenmiştir. Sadece odalar değil, banyo, mutfak ve koridorların da alanları azaltılmış, banyolara mutfaktan geçiş sağlanmıştır. Bu dönemdeki evlerde cepheden dışarıya doğru çıkan balkon yapılmamış, bunun yerini içe doğru oluşturulan balkonlar almıştır. Bu yüzden de yaşam alanları azalmıştır. Ancak, 1960'lı yılların başlarında bu tip konutlarda içe doğru oluşturulan balkonlar cepheden dışa çıkan balkonlarla değiştirilerek odaların alanlarının büyümesi sağlanmıştır. Bir odalı daire önceleri içe doğru balkon dahil 16.7 metrekare iken, yeni dairelerde bu alan cephe dışına çıkan balkon dahil olmadan hesaplanmıştır. 1963 yılının sonunda Bakü'de yılda 120 bin metrekarelik konut

retimi yapabilecek kapasitesi olan inşaat tesisi kurulmuştur. Bu tesisin Azerbaycan'daki genel kapasitesi ise yılda 380 bin metrekare konut olmuştur.

Şekil 5.20. Bak'de Panel Konut Binaları. (Nağıyev, Hüseynov, 2013)

1950'lerin sonundan itibaren kentte taş yapılı* çok katlı konut binalarının inşaatı, büyük panelli konut inşa etme tesislerinin oluşturulması sonucunda azaltılmıştır (Demiroğlu, 2016). 1960'lı yıllarda ise taş yapılı konut binalarının inşaatı tamamen durdurulmuştur. Artık bu tip evleri inşa etmek isteyenler özel izin ile bunu gerçekleştirebilmiştir. Bu dönemde inşa edilen konut binalarındaki dairelerde iç bölümler alışılmışın dışında çözülmüştür. Örneğin, iki odalı evlerde yatak odasına sadece salondan geçilmiş, üç odalı evlerde ise yatak odaları iç içe planlanmış ve odalardan birine salondan geçiş düşünülmüştür (Şekil 5.21).

Şekil 5.21. 1960'lı yıllarda İnşa Edilen 5 Katlı Konut Binası. (Garayeva N., 2016)

*Taş yapılı konut- Azerbaycan'da sert kayalar bulunmaktadır ve makineler yardımıyla bu kayalardan, süt rengi, eni 20 santimetre, uzunluğu 40 santimetre, yüksekliği 20 santimetre ve ağırlığı yaklaşık olarak 10 kilo olan "Kubik" taşı üretilmektedir.

Konut planlamasında bu yöntem normal olmasa da, yer kaybı olmaması için bu tip şemalar tercih edilmiştir. Bu tip konutlar 1950'lerin sonlarında tasarlanmış olsa da, 1960'lı yılların ortalarından başlayarak 10-12 yıl boyunca tek tip olarak inşa edilmiş ve daha sonra, bu tip binalarda sorunlar ortaya çıkmıştır. Halkın, gazete ve dergi yazarlarının eleştirileri ile paralel olan sorunları inşaat sorumluları tarafından dikkate alınmış olsa da, inşaat tesislerini yeniden yapılandırmak kolay olmamıştır.

Azdevletlayihe Enstütüsünün çalışanları tarafından iki yıl boyunca (1966-1967) üç ayrı grupta tek tip konut binaları hazırlanmıştır.

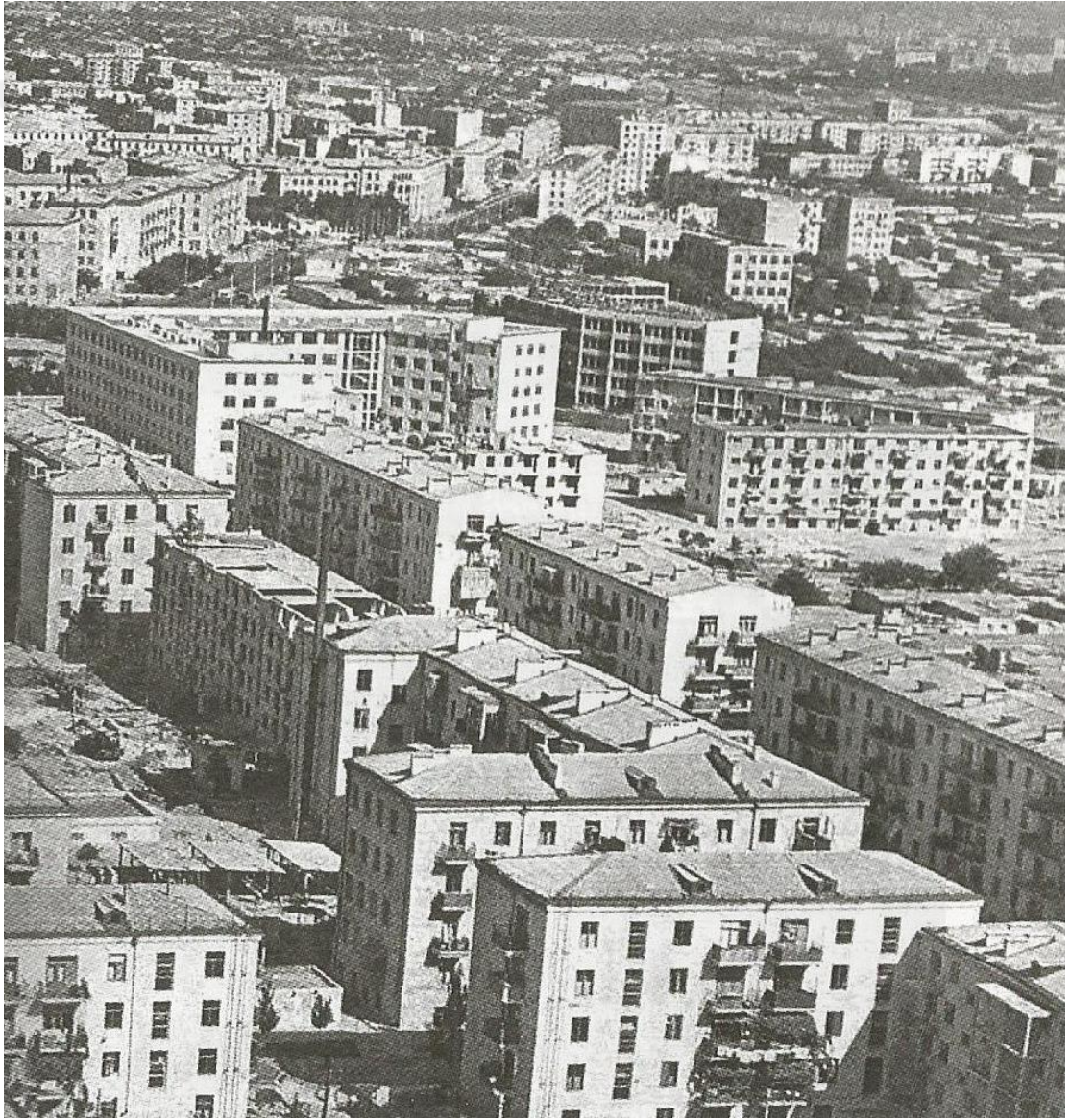
- Birinci grup: 9 kattan oluşan panel konut binası
- İkinci grup: 5 kattan oluşan karma yapıli konut binası
- Üçüncü grup: 5 kattan oluşan taş yapıli konut binası

1940-1950 yıllarında yapılan inşaatlardaki, mekan çözümünde imge, hacim, bireysellik arayışları hakim olmuş, yapılar üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmiş,, 1950'lerin sonu 1960'ların ortalarında ise özellikle şehircilik çalışmaları yaygın olarak gelişmiştir. Bu çalışmalar şehrin merkez bölümlerinde panel konutların sayısının artmasına neden olmuştur. Bu yıllarda Bakü kent merkezi etrafında büyük yerleşim birimleri kurulmaya başlamış ve sadece konut değil, ayrıca yeşil alanlar da dikkate alınarak, kamu binalarının da inşa edilmesiyle konu bir bütün olarak çözülmüştür. Konutların çoğu panellerden inşa edilmiş, bazı durumlarda ise 9 katlı taş yapıli binalar da düşünölmüştür (Demiroğlu, 2016) (Şekil 5.22).

Şekil 5.22. Bakü'de 9 Katlı Konut Binası. (Garayeva F., 2016)

1970-1980 yılları arasında konutların inşaat hacmi artmış, Bakü'de yeni büyük yerleşim bölgeleri ve küçük ölçekli ilçeler oluşturulmuştur. Kentin genel planlama sisteminde peşpeşe devam eden konut alanlarının kurulması giderek daha yaygınlaşmıştır (Şekil 5.23). Yeni konutların inşasıyla birlikte eski yerleşim bölgeleri de onarılmıştır (Süleymanov, 2015). İlk kez bu yıllarda kentin bazı bölgelerinde toplu halde değil, tek tek binalar inşa edilmiştir. Tek tip binaların dizilimi düzgün bir şekilde yapılmış olsa da, tekdüze görünümleri kentlerde monotonluk yaratmış, halk tarafından sıkıcı bulunmuştur.

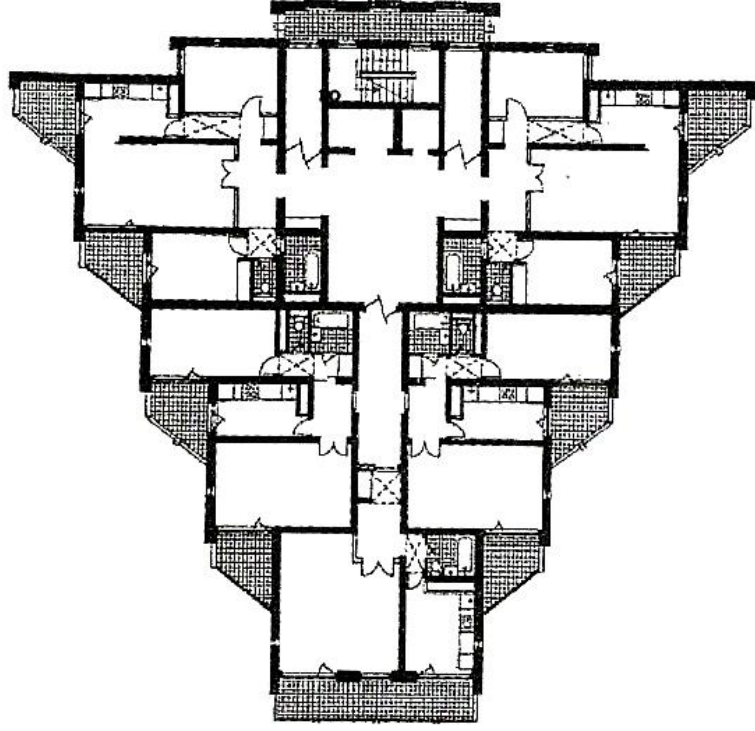

Şekil 5.23. Tek Tip Konut Binaları, 1978. (Nağıyev, Hüseyinov, 2013)

1970'li yıllardan itibaren kentte nüfus yoğunluğu sonucunda sorunlar ortaya çıkmış ve çözüm getirebilecek planlar üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Kentte 5 ve 9 katlı binaların yoğun olarak inşa edildiği bu tarihlerde halkın rahat bir şekilde yerleştirilebilmesi için 16 katlı binaların alan kaybı olmadan dizilmesi örnek bir proje olmuştur.

Yukarıda kısaca açıklandığı gibi, bu dönemde küçük ölçekli ilçeler ve bölgelerin yapımıyla beraber şehirde tek tek binaların da inşaatı gerçekleştirilmiştir. Bu tip binalar için, kentin dar merkezi alanı, cadde ve sokaklara yakın boş alanlar değerlendirilmiştir. Böyle binaların çoğalması şehrin görünümüne yeni renk ve nüfusun alıştığı manzaraya değişiklik katmıştır. Bu tip projelerden biri de, 1975 yılında mimar A. Belokon ve B. Sulimova tarafından Bakü'de inşa edilen ve günümüzde varlığını sürdüren betonarme yapılı konut binası olmuştur (Süleymanov, 2015). Bina, eşit dağılım ile üçgen şeklinde tasarlanmıştır. Cephe çözümü de, planda olduğu gibi ilginç bir şekilde tamamlanmıştır. Hem yükseklik, hem de binanın dış görünümü onun dikkat çekici olmasına yardımcı olmuştur. Binanın planlamasında ilginç özellikler ortaya çıkmıştır ki, bunlardan biri de, her katta oluşturulan geniş koridorlardır. Bu koridorlar sayesinde, beş daire aynı mekana açılmış ve buraya yardımcı depo alanları yerleştirilmiştir (Şekil 5.24), (Şekil 5.25). 18 kattan oluşan bir blok halindeki bu konut binası, Sovyet şehirlerinin bazılarında benzer projeler ile tekrarlanmıştır.

1980 yılına kadar inşa edilen 5 ve 9 katlı binaların zemin katlarına da daireler yerleştirilmiştir. Ancak, 1980'li yıllardan itibaren konutların planlamasında cüzi de olsa değişiklikler olmuştur. Esasen, binalar 16, 18 ve 20 kat yüksekliğinde inşa edilmiş ve betonarme olarak yapılandırılmıştır. Çok katlı binaların ilk katları bu yıllarda hizmet tesislerine verilmiştir. Bu yıllarda ev inşa etme tesislerinde değişiklikler yapılarak binaların dış görünüşleri ve planlama çözümleri iyileştirilmeye başlamıştır.

Şekil 5.24. Tibilisi Caddesi'nde Bulunan 18 Katlı Konut Binasının Planı.

(Nağiyev, Hüseyinov, 2013)

Şekil 5.25. Tibilisi Caddesi'nde Bulunan 18 Katlı Konut Binası'nın Cephe Görünümü.

(Nağiyev, Hüseyinov, 2013), (Ülvi, 2016)

Sonuç olarak, 20. yüzyılın ikinci yarısında Bakü'de inşa edilen konut binaları panellerden ibaret olmuştur. Kentin birçok yerinde bulunan tek tip konutların inşaatı, bağımsızlık döneminden sonra neredeyse tamamen durdurulmuştur. Binaların mimari açıdan hem kalitesi hem de dış görünümü çok olumlu olmasa da, bu dönemde kentte ev sahibi olabilmek için kuyruğa giren nüfusun konut ihtiyacı devlet tarafından karşılanmıştır (İbrahimli, 2015). Kentte tek tip konut binalarının sayısının çok fazla olması nedeniyle bir süre farklı bina tipleri inşa edilmiştir. Ancak, bu karar kentteki nüfus yoğunluğunun sürekli artması nedeniyle uygulanamamıştır. Bu yüzden de yeni projelerde, daha önceleri dikkate alınmayan eksikliklerin tamamlanması ve dış görünülerin kentin silüetini bozmayacak şekilde ele alınması planlanmıştır.

BÖLÜM 6. GÜNÜMÜZDE BAKÜ MİMARİSİ

6.1. Kazanılan Mimari Değerler.

1991 yılının Ekim ayında Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını elde etmiş ve ülkede siyasi durum ikinci kez köklü şekilde değişmiştir. Bu yıllar tarihe, Azerbaycan'da geçiş dönemi olarak geçmiştir (Süleymanov, 2015). 1994 yılında Bakü'de "Asrın Anlaşması" denilen petrol anlaşmasının da imzalanması kentin gelişimine neden olmuştur. Doğaldır ki, bu değişimler kentin mimarlık gelişiminde de etkili olmuştur. Kent planlama alanındaki çalışmalar durmadan devam etmiş, yeni çok katlı konut binaları inşa edilmiş, tarihi binalarda onarımlar yapılmış ve bir çok mimari çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bu yıllarda Azerbaycan'ın topraklarının %20'si Ermeniler tarafından işgal edilmiş ve Bakü'de nüfusun artmasına neden olmuştur. Topraklarını bırakıp kaçan nüfusun Bakü'de yerleştirilmesi ve konut sahibi yapılması gerekmiştir. Yaşanan bu olaylar sonucunda, konut binalarının inşasının daha da hızlandırılması ve konutların sayısının artırılması en önemli hedeflerden biri haline gelmiştir. Azerbaycan

topraklarının işgalinden sonra 700 bin kişi topraklarından göç etmiştir (Demiroğlu, 2016). Nüfusun hızlı bir şekilde artması, Bakü kentinin planlanan inşaat çalışmalarına engel teşkil etmiştir. Bu kapsamda nazım planı değiştirmek üzere 1992 yılında çalışmalar başlamıştır. Bakü'nün kent planlamasının bozulmasında göçmenlerin etkisi büyüktür. Bu dönemlerde kentte yasadışı yapıların sayısı artmaya başlamış, ancak devlet tarafından bu konuda gerekli tedbirler alınmamıştır. Günümüzde ise göçmenler için kent çevrelerinde karma konut projeleri hazırlanmış ve 1990'lı yıllarda göçmenlerin yasadışı olarak inşa ettikleri konutlar yıkılmıştır (Şekil 6.1).

Şekil 6.1. Göçmenler İçin İnşa Edilmiş Konut Binaları.

(http://hafta.az/upload/20150227/3603872_2.jpg), (06.02.2016)

Son 40 yıl içerisinde kentteki tek tip projelere dayalı inşaat çalışmalarının sayısı, neredeyse sıfıra indirilmiştir. Bu dönemde inşa edilen binalar Sovyet yıllarındaki binalardan birçok özelliğiyle farklılaşmıştır. Binalarda zemin yüksekliğinin artırılması, odaların çoğunun doğu-batı doğrultusunda yönlendirilmesi, cepheden içe doğru planlanan balkonların derinliğinin güneşlenme ve havalandırma durumuna göre düzenlenmesi gibi konularda değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Kentin farklı bölgelerinde inşa edilen binalar yerleşeceği yere göre planlanmıştır. Bu yıllarda yapılan standart konut binalarının yanısıra, insanların yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için deneysel projeler ve kent içinde kişiye özel iki veya üç katlı bahçeli konut binaları da inşa edilmeye başlamıştır (Süleymanov, 2015).

1990'lı yıllardan itibaren Bakü'de görülen yeni mimari gelişmelerin en temel özelliği, Sovyet dönemindeki konut binalarına konulan sınırlamaların, bu yıllarda ortadan kaldırılmasıdır. Daha önceki yıllarda binalarda kat yüksekliği, dairelerin toplam alanı, odaların boyutları gibi konular mimarların karşısına konulan düzenleyici gereksinimler ile sınırlandırılmıştır. Sonraki yıllarda, bu sınırlamaların

hepsi ortadan kaldırılarak projelerin serbest bir şekilde hazırlanması teşvik edilmiştir. Projelerde sınırlamalar olacaksa, bunlar müşterilerin mali olanakları temelinde belirlenmiştir.

Bu yıllarda binalarda kullanılan inşaat malzemeleri de başkalaşmış ve karlı olmadığı için eski sistemlerin kullanımı durdurulmuştur. Betonarme ürünler Sovyet döneminin en önemli inşaat malzemesi iken, yeni tür konut binalarında yapı malzemesi olarak taş tercih edilmiştir. Yeni konut binaları, Sovyet döneminin projelerinden, yaşam kalitesinin yükselmesi, pahalı malzemelerin kullanımı, inşaat sürecinin daha sistematik hale getirilmesi nedeniyle farklılaşmıştır. Bu yıllardan başlayarak günümüze kadar 9 kat üzeri konut binalarının inşaatına devam etmiştir.

Bu dönemdeki bir diğer konut binası inşa yöntemi de "Deneysel projeler" (Yeni arayışlar) ile olmuştur (Süleymanov, 2015) (Şekil 6.2). Bu yöntem ile kentin bir çok yerinde, çok katlı konut binaları inşa edilmiştir. Bu konutlar bir kaç yerleşim şemasına ve forma sahiptir. Binalar tek tek bir takım olarak, küçük gruplar halinde ve avlunun dört tarafını çevreleyen bir bütün olarak yapılmıştır. Bu yıllarda konutların bir diğer çeşidi de kooperatif binalardır. 1997 yılından itibaren gerçekleştirilen bu projeler olumlu sonuç vermiştir.

Şekil 6.2. Deneysel Projeler Kapsamında İnşa Edilen Konut Binası.

(Süleymanov, 2015)

Bu tür projelerin ilki, 10 kat ve 54 daireden oluşmuştur. Bu konut binasında Sovyet dönemindeki sınırlamalar ortadan kaldırılmıştır. Konut binasında 3 ve 4 odalı daireler tasarlanmıştır. Üç odalı dairelerin toplam alanı 112.0 metrekare, dört odalı daireler 129.0 metrekare, sadece oturma ve yatak odaları 18.0 metrekare, 22.0 metrekare veya 30.0 metrekare, mutfak ise 20.0 metrekare olarak düşünülmüştür (Süleymanov, 2015). Dairelerin balkon ve koridorları geniş bir şekilde çözülmüştür. Bu tip konutlarda, banyolara kısıtlı alanların ayrılması binanın olumsuz özelliği olarak algılanmıştır. Binanın dış duvarları betonarme çerçeve arasına yerleştirilmiş boşluklu seramik bloklardan oluşturulmuştur.

1990'lı yıllarda, kentte yeni konutların çoğunu yabancı firmalar inşa etmiştir. Yabancı firmalar arasında en önemli yere Türk şirketleri sahiptir. Bu binalar Bakü'nün en görkemli yerlerinde inşa edilerek kentin görünümüne olumlu etki yapmıştır (Şekil 6.3), (Şekil 6.4). Yabancı şirketler, inşa ettikleri binalarda Bakü'nün eski binalarında kullanılan malzemeler yerine, çağdaş inşaat malzemelerini tercih etmiştir. Bu binalar görünüm ve kalite açısından iyi olsa da, Bakü'nün mevcut mimarisine tam olarak uyum sağlamamıştır.

Şekil 6.3. Bayholding İnşaat Şirketi'nin 2000 Yılında Bakü'de İnşa Ettiği Konut Binaları. (Qasımzade, 2013).

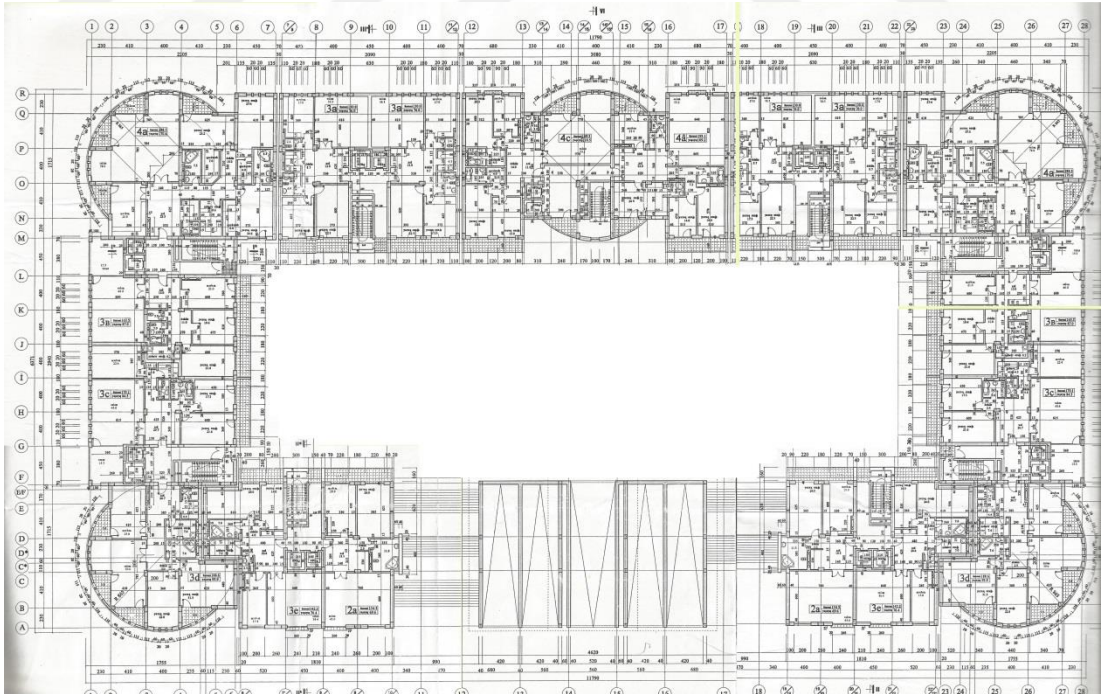
Şekil 6.4. Bakü'de Yabancı İnşaat Şirketleri'nin İnşa Ettiği Konut Binaları (Nağıyev, Hüseyinov, 2013). Mimar, N. S. Olcaycan.

Son yıllarda inşa edilen yeni konutların mimari karakterleri değişmiş olsa da, bazılarının daire planlaması önceki yöntemler ile ele alınmış, sadece balkonlar daha farklı şekil ve büyüklükte oluşturulmuştur. Bunların dışında diğer projelerde yeni mimari çözümler uygulanmıştır. Bakü'de gruplaşmış çok katlı konut binaları zaman içinde çoğalmıştır. Bu projelerden biri, Bakü'nün Gençlik ilçesinde, MEGA Holding tarafından inşa edilen "Green Palace" karma konut binalarıdır (URL, 39). Proje alanında 10, 12 ve 14 kattan oluşan konut binaları yer almaktadır (Şekil 6.5), (Şekil 6.6), (Şekil 6.7). Binaların bulunduğu araziye yerleşimi, cephe ve plan çözümü, bahçesinde bulunan dinlenme alanları ve yapım yönünden kalitesi de günümüzde çok az projede görülen özelliklerdir.

Şekil 6.5. Green Palace Kompleksinin Görüntüsü.

(<http://www.megaholding.az/static,35/lang,az/>), (04.02.2016)

Şekil 6.6. Green Palace Karma Konut Projesinin Planı. (Garayeva N., 2009)

Şekil 6.7. Green Palace Konut Projesinde Dairelerin Planlanması.

(<http://www.megaholding.az/static,35/lang,az/>), (04.02.2016)

Konutların gelişiminde insan talebinin önemli bir unsur olarak kabul edilmesi, günümüzde devam eden inşaatların altyapısının iyileştirilmesine, özellikle konut tiplerinin yenilenmesine, kentin mimari silüetinin değişmesine neden olmuştur. Bakü'nün gelişiminde rolü olan en büyük projelerden biri de White City'dir. "Baku White City" daha önceden "Siyah Kent" olarak adlandırılan ve 19. yüzyılda kentin doğu tarafında, 100 yıldan daha uzun bir süre petrolün ana mekanı olan bir bölgedir. Azerbaycan'ın eski Devlet Başkanı Haydar Aliyev: "Yüzyıllardır Siyah Kent olarak bilinen bu şehir ağaracak, temizlenecek ve Azerbaycan'ın en güzel bölgelerinden birine dönüşecektir" (URL, 40) şeklinde bir açıklama yaptıktan sonra bölge farklı bir niteliğe kavuşmuştur. Baku White City projesinde konut, ofis, dinlenme ve eğlence merkezi gibi yerel halka sunulan birçok fonksiyon bulunmaktadır. White City on kentsel bölümden oluşmaktadır (Şekil 6.8).

Şekil 6.8. "White City"nin Haritada Yerleşimi

(<http://www.aqp-az.com/az/index.php>), (03.02.2016)

Proje alanı 221 hektar olup 50.000 kişiyi barındırabilecek kapasitedir. Alan büyük olduğu için eskiden var olan konutlara dokunulmadan, burada yaşam devam ederken çalışmalar sürdürülmektedir. Yerel halk tarafından petrol kokan kirli bir alandan kurtulmak olumlu karşılanmıştır. Projede yer alan konutların mimarlık üslupları, yeniden 1980'li yılları anımsatmaktadır. Fransız üslubuna daha çok yer verilmiş ve bir bakımdan Bakü'nün eski görüntüsü canlandırılmaya çalışılmıştır. Konut binaları ortalama 5 veya 7 kattan oluşmuştur (Şekil 6.9).

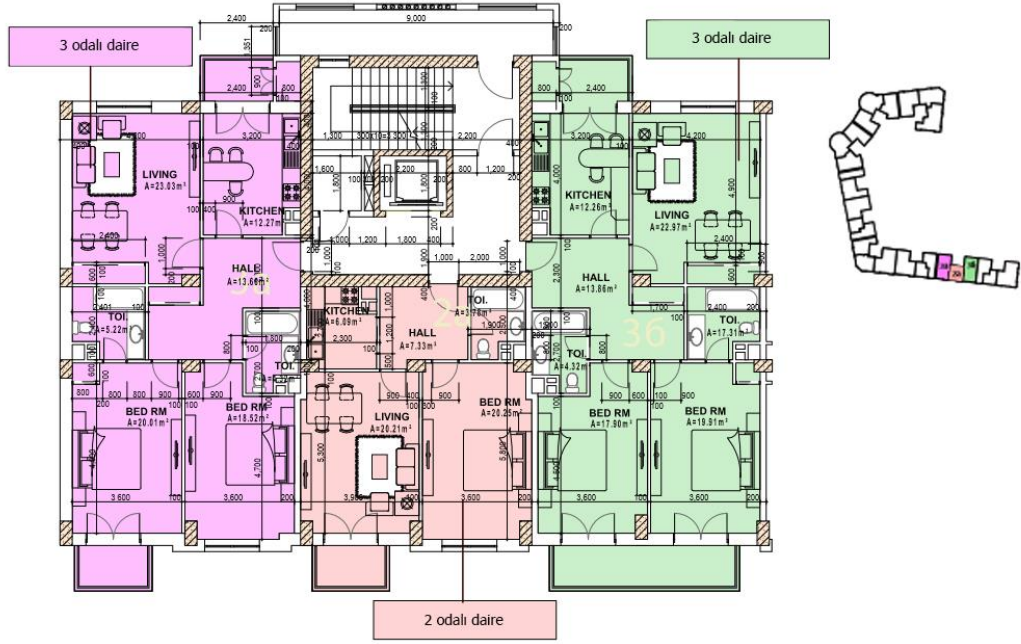
Şekil 6.9. White City'de Konut Binaları.

(<http://www.aqp-az.com/az/index.php>), (03.02.2016)

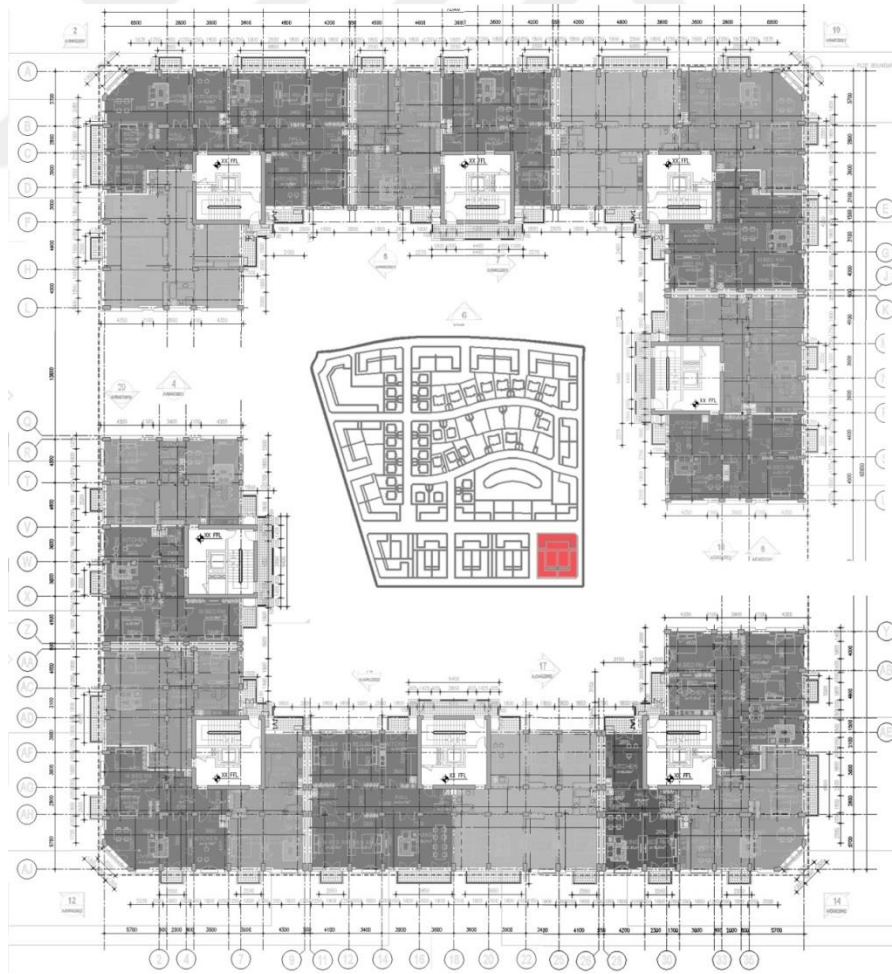
Burada örnek olarak 7 kattan oluşan bir konut binası ele alınacaktır. Toplam 137 daireden oluşan konut binasının cephesi Fransız tarzında tasarlanmıştır (Şekil 6.10), (Şekil 6.11), (Şekil 6.12). Bahçelerinde dinlenme ve çocuklar için özel alanlar da bulunmaktadır. White City'de yer alan tüm konutların ve diğer binaların projeleri yurt dışında, yabancı mimarlar tarafından hazırlanmıştır. Yapılacak her bir projenin ekolojik değerleri olması Baku White City'nin başlıca amacı olmuştur. Projenin tamamının sona ermesiyle birlikte, kent merkezinin burası olması hedeflenmiştir, ancak proje bitene kadar mali sorunların çıkmayacağı da tam olarak garanti değildir.

Şekil 6.10. White City'nin Genel Görünümü. (<http://www.aqp-az.com/az/index.php>),
(03.02.2016)

Şekil 6.11. "White City" Konut Binaları'nın Kat Planı. (<http://www.aq-az.com/az/index.php>), (06.02.2016)

Şekil 6.12. İnşaatı Tamamlanmış Olan Konut Binasının Kat Planı. (Naira, 2012)

Günümüzde White City'de inşaatı tamamlanmış veya devam eden birçok konut binası, tek veya bir kaç sıra halinde dizili olarak bulunmaktadır. Örnek olarak gösterilen projelerde ise artık daha sık bir şekilde avlular görülmektedir. Bu kapsamda, avlulu yapılara ayrılan alanlar daha doğru bir şekilde kullanılmaktadır. White City konut binalarının daire planlamasında fazla alan kaybının yaşanmaması için odalar büyütülmüş ve holün metrekaresi daha az tutulmuştur. Önemli olan ise, günümüzde halkın konut ihtiyacına yönelik tüm ayrıntıların grup halindeki bu projelerde bulunması ve bu tip binaların sayısının çoğalarak daha da gelişmiş bir şekilde insanlara sunulmuş olmasıdır. Ancak, günümüzde alan kaybı yaşanan çok sayıda konut binası da bulunmakta olup, bu tip konutlardan ilerdeki bölümde söz edilecektir.

Kentte örnek olarak verilebilecek bir diğer konut sitesi "Şehir Bağları"dır. Bu konutlar görsel olarak Bakü'nün en iyileri arasında bulunmaktadır (Şekil 6.13), (Şekil 6.14), (Şekil 6.15). Sitede iki konut binası bulunmaktadır. Binanın içindeki spor ve eğlence kısmında burada yaşayanların ihtiyaçlarını karşılayacak tüm kategoriler bulunmaktadır (kapalı yüzme havuzu, spor salonu, aerobik salonu, 8 kişilik sinema salonu, futbol, basketbol ve voleybol alanları, bilardo ve bowling salonu). 2 hektarlık arazide konutların bulunduğu kısımlar dışındaki alanlar yeşillikler ile kaplanmıştır (URL, 41).

Şekil 6.13. Şehir Bağları Sitesi'nin Nazım Planı.

(<http://www.bakucitygardens.com/az/standards.shtml>), (06.02.2016)

Şekil 6.14. Şehir Bağları Sitesi'nin Cephe Görünümü

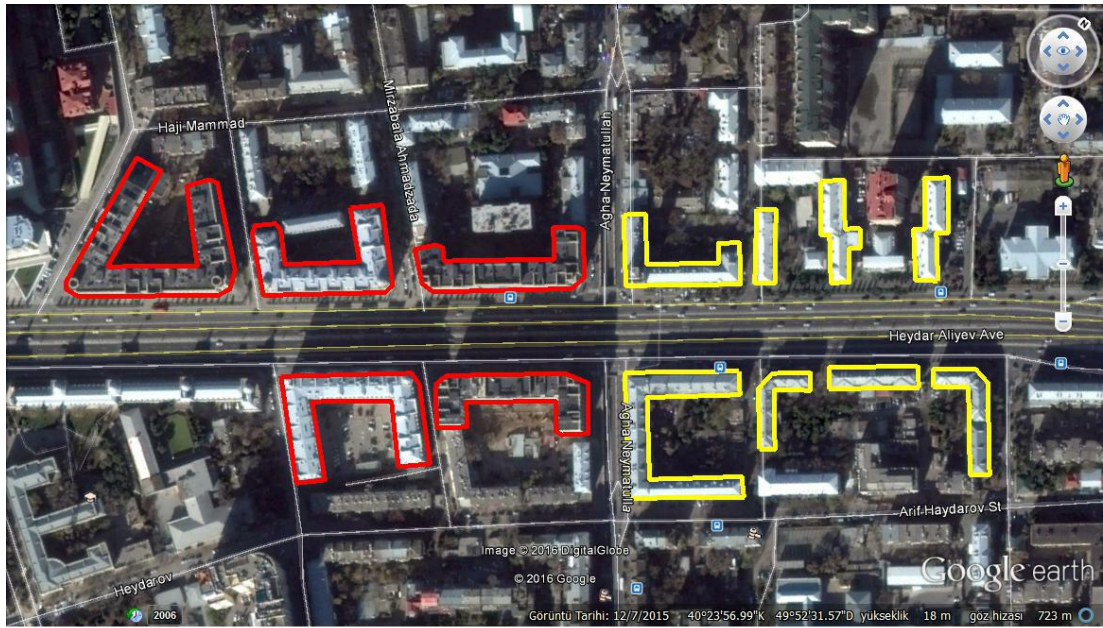
(<http://www.bakucitygardens.com/az/standards.shtml>), (06.02.2016)

Şekil 6.15. Şehir Bağları Sitesi'nin Daire Planı

(<http://www.bakucitygardens.com/az/plan.shtml>), (06.02.2016)

Son yıllarda inşa edilen konut binalarının ilk iki katının market, mağaza ve ofis olarak işlevlendirilmesi, binaların kentle bütünleşmesine ve insan ölçeğinde hissedilmesine katkıda bulunmuştur. Ayrıca, ticari amaçlı yapıların konut binalarının yakınında inşa edilmesi, yeni projelerde teknik katların bulunması ve cephede estetik öğelerin kullanımı yeni tarzların yaratılmasına neden olmuştur. Bunlardan başka, bu tür sitelerin yerleştiği alan etrafındaki konutlarla uyum sağlayabilmesi, elde edilen en büyük başarı olmuştur. Buna örnek olarak, Bakü'nün H. Aliyev Caddesi üzerinde bulunan yeni konut binaları gösterilebilir. Kentin en düzgün şekilde planlandığı bölgelerden birinde yer alan bu sokakta daha önceden bulunan beş katlı konut binaları, 8 katlı yeni yapılarla birlikte güzel bir uyum sağlamıştır. Ancak, caddede bulunan yeni ve eski yapıların uyumunun bozulmaması için bazı beş katlı konut binaları yıkılarak yerine sekiz katlı binalar inşa edilmiştir (Şekil 6.16). Bu konut binalarının yıkılmasının nedeni bunların 50 sene içerisinde kalitesinin düşmesi ve yıkılma tehlikesinin bulunmasıdır. Yıkımdan sonra yapılan yeni konut binalarında, etrafta bulunan eski beş katlı binalarla aynı cephe görünümü korunmuştur. Eski binalarda ise kentin milli mimarisine uygun olarak inşa edilmiş olan cepheler yeniden taş ile kaplanmış, pencere çevreleri klasik üslupta süslenerek onarılmaya çalışılmıştır.

Eski konutlar yıkılarak yerine yenileri yapıldı

Eski konut binaları

Şekil 6.16. H. Aliyev Caddesi, Yeni ve Eski Konut Binaları. (Garayeva N., 2016)

Bu caddede eski konut binalarının cepheleri, eski üslubunda yenilenmiş ve yeni konutların cepheleri de bu üsluba benzer olarak tasarlanmıştır (Şekil 6.17). Yeni konut binalarının cephe tasarımında, 1980'lerde sıkça rastlanan kubbeler yeniden kullanılmıştır. Cephe tasarımında tüm öğeler benzetilmiş olsa da, yeni konut binalarında daireler daha kullanışlı bir biçimde tasarlanmıştır. Sovyet döneminin konutlarında, dairelerin metrekareleri daha kısıtlı olduğu için yeni yapılarda bunlar tekrarlanmamış, aksine daha büyük alanlar oluşturulmuştur. Projedeki tek sorun, cephenin dışına doğru olan balkonların yerine cepheden içe doğru balkonların tercih edilmesi olmuştur, çünkü bu sistem dairelerde alan kaybına neden olmaktadır. Büyük caddelere bakan cephelerde balkonların yer verilmemiş ve bazen eski yapılarda bulunan balkonlar kapatılmıştır.

Şekil 6.17. İnşa Edilen Yeni Konut Binaları. (Demiroğlu, 2016)

6.2 Kaybolan Mimari Değerler.

Önceki bölümde, örnek olarak pozitif değerlere sahip konut binalarından söz edilmiştir. Ancak bu, Bakü'deki kentteki tüm yeni yapıların aynı düzeyde ve kalitede inşa edilmiş olduğunu göstermez. Bağımsızlık döneminde oluşan yeni inşaat olanaklarından, çok sayıda binada yararlanılamamıştır. Bakü'de, yüksek mimarlık kalitesine sahip konut binalarıyla birlikte, düşük düzeyde inşa edilmiş binaların sayısı da oldukça fazladır. İnşaat sırasında inşaat malzemelerinin hatalı kullanımı, yerine göre kat yüksekliğinin doğru verilmemesi, binaların arasında bırakılan mesafelerin az oluşu sorun teşkil etmekte ve ev konforu taleplerine cevap vermeyen konut binalarının sayısı ne yazık ki giderek çoğalmaktadır (Şekil 6.18).

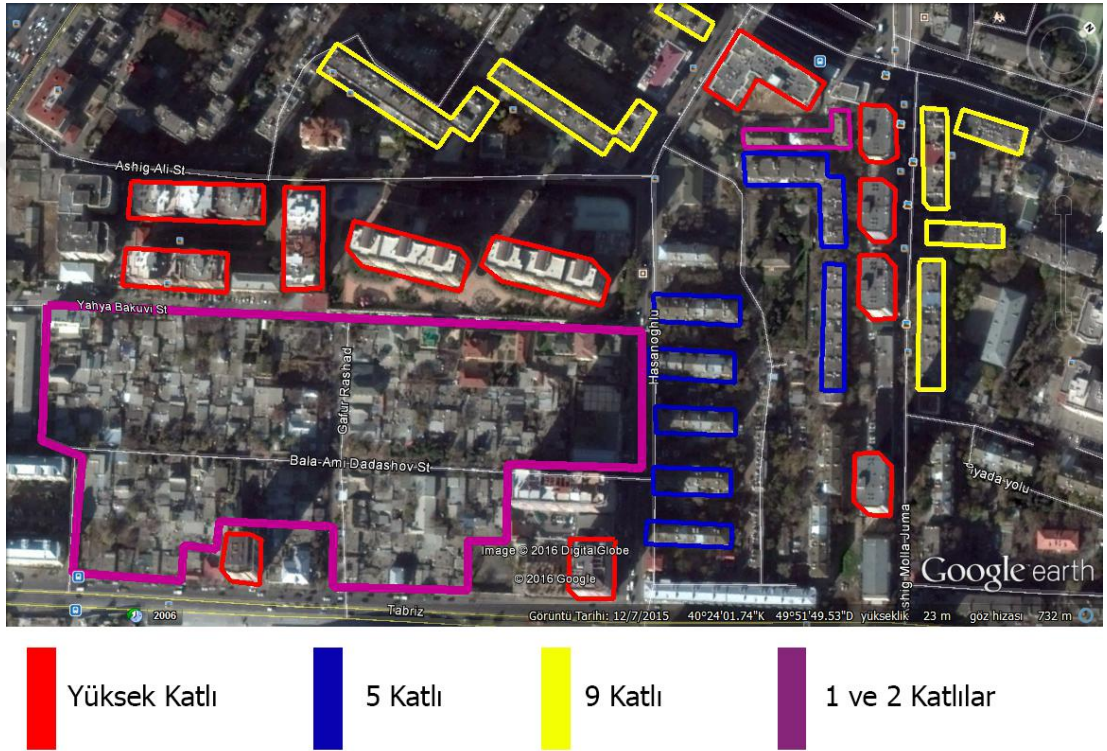
Şekil 6.18. 2000 yılı, Kentte Çoğalmaya Başlayan Konut Binaları.

(Qasımzade, 2013)

1990'lı yıllardan itibaren inşa edilen çok katlı konut binalarının sayısı oldukça fazladır. Bu tür binalar görünüm yönünden olumlu değerlendirilse de, teknik açıdan risk taşımaktadır. Sovyet döneminde binaların yüksekliğine kısıtlamalar getirilmiştir. En yüksek 9 katlı yapıla biliyorken bağımsız dönemde, bu sınırlamalar ortadan kaldırılarak 16 kattan fazla olmaması öngörülmüştür.

2000'li yıllarda Azerbaycan, İran, Türkiye ve birçok yakın ülkede ardarda güçlü depremler gerçekleşmiştir. Bakü'deki betonarme binaların depreme dayanıklılığını

artırmak için, kat sayısı 12-14 olarak kabul edilmiştir (Demiroğlu, 2016). Buna rağmen günümüzde bu sınırlara uyulmayarak 16-22 katlı konut binalarının sayısı artmaktadır. Kentin genel inşaat durumuna bakılacak olursa, en büyük sorunun konutların karışık bir şekilde yerleştirilmesi olduğunu ifade edebiliriz (şekil 6.19), (şekil 6.20). Bu karışıklığın içerisine, kat yüksekliklerinin farklılığı, çeşitli tarzlarda olan binaların aynı alanlara yerleştirilmesi ve değişik kat adeti olan binaların bir arada inşa edilmesi de eklenmiştir.

şekil 6.19. Karışık şekilde Dizilen Konut Binaları'nın Harita'da Görünümü.

(Garayeva N., 2016)

Tüm bu standarttan öte durumlar, binalarda sadece yapısal sorunlara değil, ayrıca kentin genel görünümünün de bozulmasına neden olmuştur. Girişimcilerin daha fazla kazanç elde etme işteği, bu tip binaların oluşmasına yol açmıştır (şekil 6.21). Bazı projeler, sıradan mühendisler tarafından yapıldığı için, binaların hiçbir mimari özelliği doğru çözümlenememiş, hem planlamada, hem de estetik görünümde istenmeyen durumlar ortaya çıkmıştır.

Şekil 6.20. Karma Şekilde Dizilen Konut Binaları. (Garayeva F., 2016)

Şekil 6.21. Bakü'nün Görünümünü Bozan Konut Binaları.

(<http://www.publika.az/p/35320>), (07.02.2016)

Kentte devam eden inşaat çalışmaları, sadece çok katlı binaların projelerinden oluşmamıştır. Sovyet döneminden kalan konutlar, taş görünümü veren yeni kaplama malzemeleri ile yenilenmiştir. Bakü'de bu tür binaların sayısı çok fazla olduğu için bunların yıkımının zor olacağı, ancak 50 yaş üstünde olan bu binaların yeni konut binalarıyla uyum sağlayamadığı değerlendirilmiştir. Tüm bu sorunların çözülmesi için de tüm Sovyet dönemi binalarının cepheleri klasik tarzda kaplanmıştır. Taş görünümlü malzemeler ve ek olarak da binaların aydınlatılması kentte özel bir bütünlük sağlamıştır (Şekil 6.22).

Şekil 6.22. Cepheleri 2008'te Yenilenen Konut Binaları.

(<http://www.anspress.com/index.php?a=2&lng=az&nid=345661>), (07.02.2016)

Ancak, kullanılan malzemelerin ne kadar kaliteli olduğu konusu tam olarak araştırılmadan tüm binalar kaplanmıştır. Yakın bir zamanda bu malzemeyle kaplanan konut binalarından birinde yangın çıkmış ve alevler tüm cepheyi küle çevirmiştir. Can kaybı olmadığı için, bu olayın üzerinde fazla durulmamış, ancak aradan bir süre geçtikten sonra, bir başka binada da yangın çıkmış ve aynı olay tekrarlanmıştır. Maalesef, bu olayda çok sayıda can kaybı olmuş ve halkın itirazı sonucunda yeni kaplanan binaların hepsi güvenli malzemelerle değiştirilmiştir (Şekil 6.23). Bu tür durumlar genelde, inşaat çalışmalarının başında duran yetkililerin ihmali ve daha fazla kazanç elde etmek isteği sonucunda gerçekleşmektedir. Bu örnekte görüldüğü gibi, ucuz ve kalitesiz malzemeler kullanmak, birkaç kişinin daha karlı çıkmasına yardımcı olsa da, masum halkın ölümüne neden olabilmektedir.

Bakü'de yaşanan bu olay sonucunda, artık bu tip olayların tekrarlanmaması için, devlet tarafından tüm önlemler alınmış, halkın içinde yaşadığı binalara güveni artmıştır. Ancak, son yapılan çalışmalarda, yeni konut binalarının cephelerinin daha düzgün malzemelerle kaplanması insanların hayati tehlikesini azaltmış olsa da,

görünüm açısından estetik olmayan bir durum ortaya çıkmıştır, çünkü bundan önceki yenileme çalışmalarıyla aralarında stil açısından çok büyük farklar görülmektedir.

Şekil 6.23. Cepheleri Tehlikesiz Malzemelerle Değiştirilen Konut Binaları.

(Garayeva F., 2016)

Bakü'nün merkezi bölgelerinde kentsel alan sıkıntısı olduğu için, yeni bir proje yapılacağı zaman Sovyet döneminin iki veya beş katlı konut binalarının yıkımı gerçekleştirilmekte ve bu alanlarda yenilerinin inşası kararı alınmaktadır. Bu süre içinde yıkılacak olan konut binalarının sakinleri devlet tarafından ödenen bedellerle ya bir süreliğine kirada oturduktan sonra yeni yapılan binaya yerleştirilmekte, ya da eski yaşadıkları dairenin değeri onlara ödenmektedir. Aslında devletin yapılacak yeni binaya taşınma şansını insanlara sunması çok mantıklı bir sistemdir, çünkü yeni binalar sağlam bir şekilde yapılmaktadır. En çok yıkımın iki katlı konut binalarında gerçekleştirilmesi ise, kentin yükseklik açısından daha homojen bir görünüm kazanmasına yol açmıştır.

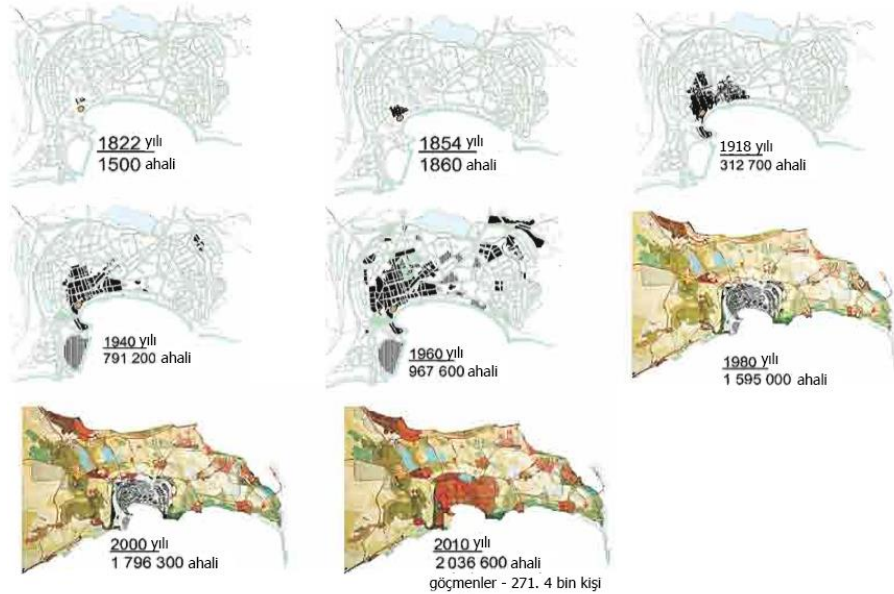
Bu bölümde bağımsızlık dönemi, Bakü'deki konut binalarının en önemli ayrıntıları göz önünde bulundurularak bir kaç örnekle anlatılmaya çalışılmıştır. 1990'lı yıllardan itibaren Bakü, hızlı bir şekilde konut alanında gelişmiştir. Yapılan çalışmalar sürecinde başarılı ve başarısız örnekler ortaya çıksa da, Bakü'nün mimarlık alanında gelişimi için, devlet fazlasıyla çaba harcamaktadır. Günümüzde, eski konut

binalarının cephelerinin yenilenecek aydınlatılması, yeni binaların giderek daha düzgün bir şekilde inşa edilmesi gibi çeşitli çalışmalar devam etmektedir (Şekil 6.24). Bu projeler, büyük ölçekli olup, yüksek bütçelerle tamamlanabilmektedir. Son yirmi yıl içinde, Bakü'de inşa edilen konutların sayısı hızla artmıştır. Günümüze kadar konut binalarının gelişimi üzerine elde edilen bilgiler kapsamında kentin yaşam alanlarının genişlemesinde Bakü nüfusunun çoğalmasının büyük rolü olduğu harita üzerinde daha belirgin olarak görülmektedir (Şekil 6.25).

Şekil 6.24. Eski Konut Binalarının Cephelerinin Aydınlatılması.

(Ağazade, İbrahimli, 2012)

Şekil 6.25. Bakünün Zaman İçerisinde Nüfusunun Artışı ve Yaşam Alanlarının Genişlemesi. (Ağazade, İbrahimli, 2012)

6.3. Konut Alanlarıyla İlgili Gelecekte Beklentiler.

Bu çalışmada günümüze kadar Bakü mimarlığına etkisi olan üç dönem ele alınmıştır. Kısa bir şekilde ele alırsak, Sovyet Dönemi öncesi, Sovyet Dönemi ve Bağımsızlık Dönemi. Günümüzde hala mevcut olan söz konusu dönemlerde inşa edilmiş konutlar üzerinde yapılan araştırmalar ve tartışmalar sonucunda gelecekte ilgili düşünceler belirlenebilecektir.

Bakü'nün konut mimarlığıyla ilgili gelecekte beklentiler farklı yollarla ele alınabilir. Bu tez çalışmasında Bakü'de eğitim alan ve 24-26 yaş aralığında 22 kişiden oluşan genç mimarlarla yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve gelecekte ilgili Bakü mimarlığı konusunda değerlendirmeler yapılmıştır (Tablo 6.1). Tezin bu bölümü bu değerlendirmelere ayrılmıştır. Konuşmaların bu yaş grubu mimarlar ile yapılmasının başlıca nedenleri aşağıda belirtilmektedir:

- ❖ Bu kişiler ile aynı yaş grubunda olmak nedeniyle kendileriyle daha kolay iletişim kurabilmek, onların da kendi duygularını rahat ve samimi bir şekilde iletebilmeleri,
- ❖ Gençlerin bilgisayar ve internetle olan yakınlığının, güncel gelişmeleri takip etmelerini kolaylaştırması nedeniyle Bakü mimarlığı ile diğer ülkelerin mimarlığı arasındaki farkları, olumlu ve olumsuz yönleri daha rahat inceleyebilme şansının yüksek olması.

Bu bölüme kadar Bakü'deki konutlarla ilgili ele alınanlar ve genç mimarlar ile yapılan görüşmelerin ortak sonuçlarından yola çıkılarak gelecekte beklentiler değerlendirilecektir. Bakü mimarlığında günümüze kadar oluşan çeşitli sorunlar, zayıf ve güçlü yönler ele alınarak kentin geleceği için bazı önemli çıkarımlar yapılacaktır.

Bakü'ye yabancı bir insanın gözüyle bakıldığında mimarlığı ile ilgili önemli bir sorun görülmemektedir. Ancak, Bakü'de yaşayan bir mimarın veya yerel halkın bakış açısından farklı sorunların var olduğu net bir şekilde belirtilebilir. Bu sorunlar halkın yoğun olarak kullandığı konut alanlarında daha fazla hissedilmektedir.

Azerbaycan'ın 1991 yılına kadar farklı ülkelerin (İran, Rusya vb.) yönetimi altında olması, en çok konut mimarlığını etkilemiştir. Mimarlıkla ilgili yaşanan değişimler ise genel olarak başkent Bakü'de görülmüştür. Bakü mimarlığının en çok dikkat çeken yönü sabit bir mimarlık üslubuna sahip olmamasıdır. Günümüzde önceki

dönemlere ait yapıların cephelerinin yenilenerek benzer görünüme gelmesinin sağlanması yöneticiler ve bu sorunun çözümü olarak görülmüştür.

Tablo 6.1. Mülakatların Sonucu (Garayeva N. 2015)

MÜLAKATLARIN SONUCU (22 Kişi)		
№	SORULAR	CEVAPLAR
1.	Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?	Rahatlık, güzellik, yaratıcılık ve insanların yaşam tarzını iyileştirmeyi ifade ediyor.
2.	Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?	Olumsuz cevap veren kişiler daha fazla. Hayır- 13 kişi 50% düşüncede olanlar- 6 kişi Evet- 7 kişi
3.	Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?	Olumsuz cevap veren kişiler daha fazla. Hayır- 14 kişi, Evet- 5 kişi Mimar için bunların önemi yok- 6 kişi Farklı ülkelerde çalışmak isteyenler- 10 kişi
4.	Mimar olmak için gerekli üç şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?	Yaratıcı, bilgili, zevkli ve yetenekli olmak gerekir.
5.	Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?	Özgür ve yeniliklere açık olmalı.

6.	Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?	Bakü'nün tarihi mimarlığının ne kadar düzgün ve estetik olduğu genç mimarlar tarafından onaylanmaktadır. Ancak, günümüz mimarlığı ile uyumsuzluğu net bir şekilde görülmektedir. Gelecekte, tarihi yapıların değerini kaybetmesine sebep olan yapıların azalması ve Bakü'nün daha estetik bir görünüme sahip olması istenmektedir.
7.	Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?	Pekçok özgün tarihi konut binasına sahip olan Bakü, günümüzde belirsiz üsluplarda yapılan binalar sonucunda estetik görünümünü kaybetmektedir. Konut binalarının daire planlarının genel olarak başarısız bir şekilde düzenlenmesi ve cephelerin eski yapılarla uyumsuzluğu kentte karmaşık bir durum yaratmıştır.

Bakü'nün konut mimarlığı ile ilgili sorunlar içinde en ön sırada, çok katlı binaların durumları bulunmaktadır. Sorun çok katlı konut binalarının mimarisi açısından oluşan görsel problemler değildir. Genelde bu tür binaların yerleştirileceği alanların doğru seçilmemesi günümüzde sorunlara neden olmaktadır. Bakü'de iki, beş ve dokuz katlı konut binaların bulunduğu alanlarda onaltı kat üzeri binaların da inşa edilmesi görsel ve mimari açısından olumlu olarak değerlendirilmemektedir.

Kentte sadece ana caddeler üzerindeki eski binaların sorunlarının çözümlenmesi ve iç sokaklarda bulunan yapıların önemsenmemesi bu tür sorunların ortaya çıkmasına ve devam etmesine neden olmuştur. Böyle olduğu durumlarda iç sokaklarda bulunan eski konut binalarına apartman sakinlerinin yaptıkları müdahalelere kimse karışmamış ve bu da, konut binalarının oluşturduğu kötü görünüme sebep olmuştur.

Sözü edilen bu müdahaleler genel olarak Sovyet dönemine ait olan beş katlı konut binalarında uygulanmıştır. Bir önceki bölümde bu binaların alan kısıtlılığı sorunlarının olduğu belirtilmiştir. Günümüzde konutla ilgili ihtiyacı bu binalar karşılamadığı için apartman sakinlerinin her biri kendi dairesinin alanını büyüterek binalarda ek çıkıntıların oluşmasına neden olmuştur. Örneğin, daha önceleri bu binlarda cepheden içeri doğru balkonlar bulunmakta idi; ancak, mülk sahipleri bu balkonları odaların alanlarına dahil etmiş ve cepheden dışa doğru bir oda büyüklüğünde ek bir yedek oda çıkarmıştır. Bu ek alanlar sayesinde dairelerde iki veya üç oda fazladan oluşturulmuştur. Bu uygulama mülk sahiplerinin daha rahat yaşayabilmeleri için iyi bir yöntem olsa da, kentin görünümünü açısından ve bu binaların eski oldukları da göz önüne alınarak strüktürel açıdan hiç de iyi bir uygulama sayılmaz (Şekil 6.26).

Şekil 6.26. Beş Katlı Konut Binalarında Uygulanan Çıkmalar. (Kamran 2016)

Aslında halkın bu yöntemi uygulamasının mantıklı nedenleri vardır. Çok katlı yeni konut binalarının fiyatlarının çok yüksek olması orta gelir grubunun mecburen eski konut binalarında yaşamalarına ve zor şartlardan kurtulmak için de böyle yöntemler uygulamalarına neden olmuştur.

Günümüzde sadece ana caddeler üzerindeki eski iki katlı konutlar ile yeni yapılacak olan bina alanına eski yapı denk geliyorsa o zaman bu yapılar yıkılarak yerine yenileri yapılmaktadır. Bir başka deyişle ana caddeler üzerinde olmayan ve yeni bir inşaat alanı içinde bulunmayan konut binalarına dokunulmamaktadır. Bazı konut binalarının cepheleri yenilenmediği için kentin görünümünde görsel sorunlara yol açmaktadır. Kaliteli ve düzgün bir şekilde yapılan konut binalarının çok fark edilmemesinin nedeni ise, kentteki binaların sayısının aşırı derecede çok olması ve birbirine yakın mesafede yerleştirilmesi olmuştur.

Konut türlerinin (site, rezidans, az katlı kişiye özel konutlar, eski 5 ve 9 katlı konut binaları, 16 kat üzeri konut binaları vb.) aynı ortamda yerleştirilmesi birçok sorunun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu süreçte farklı gelir grupları yakın mesafede ve aynı ortamda yaşamak durumunda kalmıştır. Aslında, farklı gelir gruplarının bir arada yaşamaları olumlu bir yaklaşımdır, ancak yüksek gelir grubunun yaşam tarzının göz önünde olması ve abartılı bir şekilde bunu etraftaki insanlara hissettirmeleri orta ve daha düşük gelir grupların yaşam tarzlarına olumlu bir etki yapmamıştır. Bir başka açıdan ise, az katlı konutların her taraftan rezidanslarla sarılması, bu konutların güneşten ve rüzgardan yeterli kadar faydalanmasını engellemiştir.

Zaten binaların bu şekilde yerleştirilmesi sürecinde inşaat çalışmaları insanların kimi kez hayati tehlike içinde olmalarına da neden olmaktadır. Herhangi bir çok katlı konut binasında yaşanan olay etrafındaki az katlı binaların da hasar görmesine neden olmaktadır. Bu hasarlar sadece inşaat bittikten sonra binalarda yaşanan kazalar sonucunda ortaya çıkmamıştır. Aynı zamanda inşaat sürecinde binaların çok yakın olmaları nedeniyle birçok sorun yaşanmış, çeşitli ihmaller nedeniyle günümüze kadar defalarca can kaybına ve yapıların hasar görmesine neden olmuştur.

Son yıllarda Bakü'nün gelişimine oldukça fazla önem verilmektedir. Kentin gelişimiyle ilgili olarak bir kentsel dönüşüm projesi hazırlanmış ve dünyaca ünlü mimarlar tarafından yapılan önemli yapılar bu projede yer almıştır. Dönüşümün

amacı Bakü'nün dünya çapında bir kent olarak tanınmasıdır. Dönüşüm projesi her bir açıdan ele alınmış ve en çok da mimari değeri olan Bakü'nün yeni imajının yaratılmasıyla beraber tarihi imajının da korunması ve ekolojik açıdan iyileştirilmesi düşünülmüştür. Bu projede en çok yapılar yer almış olsa da bu yapılar sayesinde ülkenin kültürünün, turizminin ve ticaretinin de gelişimi hedeflenmiştir. Ekonomik açıdan kente devlet bütçesinden oldukça büyük miktar ayrılmıştır. Kentsel dönüşüm için yapılan projelerin olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Yabancıların gördüğü zengin Bakü'de sorunsuz ve yüksek gelire sahip olan kişiler yaşamakta, ancak diğer taraftan ülkenin orta ve alt gelir grupları zor koşullarda ve niteliksiz konut alanlarında varlıklarını sürdürmektedir.

Bakü'nün gelişimine katkısı olan rezidans tipli yapıların kalitesi ve görünümü oldukça yüksek seviyede gerçekleştirilmiştir, çünkü bu tür yapılara gereğinden fazla bütçe ayrılmış ve bunun karşılığında da olumlu sonuçlar elde edilmiştir. Projeler yabancı firmalar tarafından hazırlanarak gerçekleştirilmektedir. Bu süreç, ülkenin tanınması için fırsat yaratmış ve turizmin gelişmesiyle beklenen sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak, halk için bu olaylar olumlu sonuçlanmamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, bu projelerde devletin bütçesinden yararlanılmaktadır. Projeler yabancı mimarlar ve şirketler tarafından yürütülmekte, kullanılan malzemeler ve makinalar yurtdışından getirilmektedir. Harcanan paraların çoğu da bu yüzden artmaktadır. Devletin bu projelere ayırdığı bütçe, vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılan bütçeden çok daha fazladır. Ülkede işsizliğin arttığı ve gelir de yetmediği için halkın büyük çoğunluğu zor şartlarda yaşamaktadır.

Bakü'nün tarihi yapılarının yeni yapılar arasında kaybolması yerel mimarların en çok rahatsız oldukları konulardan biridir. Yapılmakta olan geniş çaplı projelerin yerel mimarlar tarafından yapılmaması, çoğu zaman mimarların işsizlik sorunlarının artmasına ve bu yüzden de yabancı ülkelere çalışma amaçlı gitmek zorunda kalan insanların çoğalmasına neden olmaktadır. Günümüzde yerel mimarlık şirketlerinin hızlı bir şekilde iflas ettiği gözlenmekte ve işsizlik sonucunda çalışanlarını azaltmak zorunda kalan firmalar artmaktadır.

Kentin mimari kompozisyonu oluşturulurken kanunlara uyulduğu takdirde çok katlı binalar mevcut tarihi ortama dikkatli bir biçimde dahil edilerek güzel zenginlik oluşturulabilir. Bu kapsamda, modern tekniklerin uygulandığı, insanların beğenisini kazanan ve konforunu sağlayan yeni çok katlı konutların inşasına özel önem

verilmesi gerekmektedir (Süleymanov, 2015). Bakü kentinin mimarlığı konusunda gelecekte beklenenler aşağıda belirtilen maddeler kapsamında ele alınabilir. Bu maddelerde ele alınan konular yapılan görüşmelerin sonuçlarında değerlendirilmiştir (EK 1).

1. Konut inşa edildiği dönemde kentin görünümü ve inşaat kuralları dikkate alınmalı,
2. Konut tasarımında daha gelişmiş enerji verimliliği, etkinliği dikkate alınmalı,
3. İlk önce yerel mimarların farklı şekilde projeler yapmalarının önü kapanmamalı,
4. Konutlarda cephe güzelliğinin yanısıra iç plan çözümüne de yeterli ilgi gösterilmeli,
5. Bakü'nün Hazar denizine doğru amfi şekildeki görünümünün bozulmaması için, çok katlı konutlar en üst kotlarda, az katlı konut binaları ise aşağı kotta inşa edilmeli,
6. Kentin peyzaj sorunları da dikkate alınarak yeşil alanları çoğaltan daha az katlı konut binaları inşa edilmeli,
7. Sovyet döneminde uygulanan minimum konut alanı yaklaşımı sorgulanarak, daha kaliteli yaşam standardını sağlayacak büyüklükler önerilmeli,
8. Bakü'nün mimarlık tarihinin korunmasına özen gösterilmelidir.

Bakü'de hızlı bir şekilde çok katlı konut binalarının çoğalması kentin mimari görünümünü olumsuz olarak etkilemektedir. Daha önceleri, konut binalarının az katlı olması nedeniyle Hazar denizi kentin bir çok yerinden gözükmekteydi. Ancak, günümüzde çok katlı konut binalarının çoğalması Hazar manzarasının görülmesini oldukça kısıtlamıştır. Kentteki mevcut çok katlı konut binalarının yıkılması söz konusu olamayacağına göre en azından gelecekte inşa edilecek konut binalarının daha az katlı olması, oluşan bu sorunların büyümesini engelleyebilir. Eğer günümüzde Bakü'nün tarihini belli eden yapılar bulunuyorsa, gelecekte de bu yapıların yeni ve çok katlı konut binaları arasında kalarak kaybolmasına izin verilmemelidir.

Bakü'nün konut mimarisinin değişime uğradığı her dönem tezde ele alınmış ve bu dönemlerde oluşan sorunlar tespit edilmiştir. Bakü konut mimarlığındaki önemli dönemler aşağıda özetlenmektedir:

- Sovyet dönemi öncesinde 1800'lü yıllarda inşa edilen konut binaları estetik ve fonksiyon açısından genel olarak beğeni toplamaktadır.
- Sovyetler ve Konstruktivizm dönemi mimarlığı incelendiğinde, bu dönemin en büyük sorununun konut binalarında dairelerin alan kısıtlılığı olduğu görülmektedir. Konut binalarının cepheleri daha sade ve neredeyse birbirinin benzeri olsalar da, o dönemin mimari anlayışını yaşatmaktadır. Bu dönemde sadece Bakü'de değil, diğer kentlerde de ailelerin belirli bir zaman içinde konut sahibi yapılması hedeflenmiştir. Günümüzde ise en büyük sorunlardan biri konut sahibi olmaktır. Bu kapsamda, Sovyet dönemindeki insanları ev sahibi yapma uygulamasının değerlendirilerek çözüm yollarının aranabileceği düşünülmektedir.
- 1990 yılında ülkede bağımsızlığın kazanılmasıyla konut mimarisine yaklaşım da değişmiştir. Bu dönemde konutlar farklı üsluplarda yapılmaya başlanmıştır. Genellikle de çok katlı konut binalarına daha çok yer verilmektedir. Bu dönemin sorunu da zaten kentte hızla artan yüksek binalar ve birçok konut binasında iç mekan planlamasının rasyonel bir şekilde yapılmaması olmuştur. Her dönemin olumlu ve olumsuz yönleri olduğu gibi günümüz mimarlığında da aynı durum geçerlidir. Ancak, günümüz mimarlığı o kadar karma bir şekildedir ki, olumlu veya olumsuz yönleri hakkında net yorumlar yapmak zorlaşmaktadır.

Azerbaycan dünya ülkeleri arasında hızlı bir şekilde gelişmektedir. Ülkenin tanınması olumlu olarak görülse de, Bakü'de bu kadar fazla yüksek yapı olması halk arasında memnuniyetsizlik yaratmaktadır. Azerbaycan'ın diğer kentlerinde de gelişmeler vardır, ancak başkent Bakü olduğu için büyük çaplı yatırımlar burada gerçekleşmekte ve pahalılık da bu kapsamda artmaktadır. Bakü dünyadaki en pahalı 390 kent içinde 39. sıradadır (URL 42). Bakü Azerbaycan'ın en gelişmiş kentidir. En tercih edilen üniversiteler, spor ve konser salonları, oteller ve çok katlı yeni konut siteleri Bakü'de bulunmakta, bu nedenle de kente hem yerli, hem de yabancı turistler gelmekte ve bunların hepsi şehirdeki fiyatların artmasına sebep olmaktadır. Aslında, Bakü ile paralel bir şekilde Azerbaycan'ın diğer kentleri de gelişmiş olsa Bakü bu kadar çok kalabalıklaşmak zorunda kalmazdı (EK 2).

Bakü'deki nüfus artışının kontrol altına alınması için bir çok plan yapılmış olsa da henüz bunlardan sadece bir kaç tanesi gerçekleştirilmiştir. Kent merkezinde bulunan üniversitelerin ve yurtların kentin çeperlerine yerleştirilmesi en büyük çaplı planlardan biri olsa da, bu sadece bir düşünce şeklinde kalarak gerçekleştirilememektedir. Eğer böyle bir plan gerçekleştirilirse diğer kentlerden gelen öğrencilerin Bakü'nün merkezine gelmelerine ve burada yaşamalarına gerek kalmayacaktır. Sadece okulların Azerbeycan genelinde dengeli bir şekilde dağılımı değil, iş alanlarının da gelişimi diğer kentlere de yayılırsa, ailelerin de toplu bir şekilde Bakü'de ikametini gerektirecek bir neden kalmayacaktır. Bakü'nün bir çok ilçesinde konut alanlarında aşırı miktarda okul (ilkokul, lise, üniversite) ve iş merkezi bulunmaktadır. Aslında, Bakü'de konut inşaatlarının sürekli devam etmesinin nedeni konut ihtiyacının artmasıdır. Eğer kentteki nüfusun artışı normal bir şekilde devam ederse, konut binalarının da günümüzde olduğu kadar çoğalmasına ihtiyaç kalmayacaktır.

Son zamanlarda kentteki üst gelir gruplarına ait yapıların yabancı mimarlar tarafından tasarlanması yaygınlaşmıştır. Böyle olduğu durumlarda, yapılar dünyaca ünlü mimarların adı ile tanınmakta ve kentsel dönüşüm projesi içine dahil olmaktadır (EK 3). Artık bu durum zengin iş adamları arasında rekabet haline gelmiştir. Herkes sermaye koyduğu yapının daha tanınır ve gösterişli olmasını istemektedir. Günümüzün sorunlarında biri de aslında budur. Yerel mimarlar büyük çaplı inşaat işlerine pek girememekte ve bu nedenle maddi sıkıntı çekmektedir.

Bu bölümde ele alınmış olan konular ve belki de sözü detaylıca edilmeyen diğer meseleler çözüme ulaşırsa, Bakü zengin bir kent olmanın hakkını vermiş olacak ve sadece ekonomik açıdan değil mimari açıdan zenginlikleriyle de hep ön sıralarda olacaktır. Kentin mimarlığına devlet bütçesinden çok miktarda ödenek ayrılması yerine yatırımların halkın da bu işlerde kazanç elde edebileceği bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Bakü'de şayet inşaat kurallarına uyulur ve düzgün bir inşaat sistemi kurulursa o zaman mimari açıdan kentin görünümü daha kaliteli olacak ve yapıların yanlış uygulamalar nedeniyle yıkılma riskinin önüne geçilebilecektir.

BÖLÜM 7. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Eski dönemlere ait konutlar kalıcı değil geçici malzemelerden yapıldığı için günümüzde bu konutlar hakkında yeterli bilgi ve belge bulunmamaktadır. Yaklaşık olarak 300 sene öncesine kadar neredeyse hiç bir konut hakkında kalıntı mevcut değildir. Mimarlık tarihi kitaplarında da sadece dini yapılar hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu yüzden tezdeki eski dönem mimarlığı örnekleriyle ilgili olarak kısıtlı bilgi bulunmakta ve konut binalarına ait hiç bir görsel belgeye rastlanmamaktadır.

Bakü tarih boyunca değişimler yaşamış ve günümüze kadar bu değişimleri yansıtan yapılar varlığını sürdürmüştür. M. Ö. 4. –M. S. 7. yüzyıllar arası Azerbaycan'da Albanya dönemi olarak bilinir. Bu dönemde ülkede genellikle Hıristiyanlara ait anıtsal yapılar inşa edilmiştir. Uzun süren Alban dönemi 7. yüzyıldan itibaren son bulmuştur.

7. - 9. yüzyıllarda ülkede İslamiyetin yaygınlaşmasıyla, fiziksel çevre de buna göre şekillenmiştir. Yapılan bir çok anıttan da görüldüğü gibi Azerbaycan İslam mimarisi diğer Türk asıllı ülkelerin mimarisi ile benzerlikler taşımıştır. Bu dönemlere ait konut binaları ulaşamadığı için sadece dini yapılar üzerinden örnekler verilmiştir.

Azerbaycan'ın birçok kentinde, özellikle de Bakü'de saray tipi konutların inşasında Orta Çağ ve sonrası (9. – 18. yüzyıllar) başarılı bir dönem olmuştur. Kentin merkezi olan İçerişehir'de yer alan Şirvanşahlar Sarayı buna güzel bir örnektir. Saray günümüzde müze olarak kullanılmaktadır. Zengin mimari değerleri bulunan Saray'ın birçok dekor malzemeleri zaman içinde yaşanan savaşlar sonucunda kaybolmuştur. Orta Çağ döneminde ülkede resmi olmayan mimarlık okulları da bulunmaktadır. Ülkenin mimari temelini bu okullarda oluşturulduğu ve giderek zenginleştirildiği düşünülmektedir.

19. yüzyıldan itibaren kentte mimari gelişimler hızlanmaya başlamıştır. İçerişehir kurulduğu günden itibaren Bakü'nün merkezi olarak kalmış ve korunmuştur. Bakü'deki ilk konut binaları İçerişehr'in kale duvarları içerisinde inşa edilmiş, zaman

ilerledikçe kalenin etrafında düzenli bir şekilde gelişmiştir. 1800'lü yıllar Bakü tarihinde büyük öneme sahiptir. Kentin sistemli bir şekilde planlanması sürecinde gecekondü tipi konutların yerine bir veya iki katlı konut binaları inşa edilmiştir. Daha sonra, Azerbaycan'da 1806 yılından itibaren Rusların hakimiyeti başlamış ve petrolün getirdiği zenginlikle beraber Bakü mimarlığı neredeyse köklü bir şekilde değişmiştir.

1819 yılında Almanlar Azerbaycan'a göç etmiş ve burada bulunan bir köyde kendilerine konutlar inşa ederek varlıklarını sürdürmüştür. Köyde 400 konut binası ve okul, anaokul, müzik okulları da inşa edilerek burada yaşayan insanların kültürlerinin zenginleşmesine katkıda bulunulmuştur. Zamanla yaşam kalitesi daha da artan köydeki konut binaları devlet tarafından beğenilmiş ve Alman mimarisinin Bakü'de uygulanması kararı alınmıştır.

1880-1914 yılları arasında Bakü'ye yabancı ülkelerden mimarlar davet edilmiş ve farklı üsluplarda konutlar inşa edilmiştir. Bu durum planlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Her bir mimara belirli bir zaman aralığında projeler verilmiştir. Yapılan tüm projeler zengin iş adamlarının siparişleri olmuştur. Konut binalarında klasik üslup abartılı bir şekilde uygulanmış, cepheler ve iç mekanların duvarları dekorlar ile süslenmiştir. Bazı konut binaları saray tipli inşa edilmiş ve kentin en gösterişli binalarından olmuştur.

1920'lerden itibaren Sovyetler Birliği'ne dahil edilen Bakü'de yaşanan değişimler kentin mimarlığını da etkilemiştir. Bu dönemde, klasik bir tarzdan çok daha sade bir tarza geçiş yaşanmıştır. Bu yıllarda yapılan konut binaları genellikle yurt tipi binalar olmuştur. Bakü dışında olan ilçelerden çalışmak için gelen insanların burada yaşayabilmeleri için bu üslup uygulanmıştır. İlk başlarda ev-komünü, daha sonraları ise mahalle-komünü tarzında inşa edilen konut binaları kentin mimarisinde farklı bir deneyim olmuştur. Konstruktivizm Bakü'de sadece on sene etkili olmuştur, ancak günümüzde bile bu konut binaları korunmakta ve değer yapılar arasında bulunmaktadır.

Konstruktivizmin etkisini giderek yitirdiği yıllarda (1940) Bakü'de milli mimarlık yaklaşımı benimsenmeye, kentteki yeni konut binalarında klasik üslup yeniden canlanmaya başlamıştır. Ancak, kentte konut ihtiyacı çok olduğu için tek tip konut binaları da üretilmiştir. İnşa edilen konut binalarında odaların alanları kısıtlı bir şekilde planlanmıştır. Bundan başka aynı dönemde Bakü'de ilk kez çok katlı panel konut binalar da inşa edilmiştir.

Sovyetler dönemi sonrası Azerbaycan'ın bağımsızlığını kazandığı yıldan (1990) günümüze kadar Bakü'de çok katlı konut binalarının inşası hızlı bir şekilde devam etmektedir. Bakü'de günümüzde yapıların fazla olması nedeniyle açık alanlarının azalması sorunu vardır, ancak diğer yandan kentte yapılan değerli projeler sonucunda bir çok ülkenin kentleri ile yarışır duruma gelmiştir. Bakü'de zaman ilerledikçe olumlu projelerin yanısıra olumsuz projelerin de yapıldığı görülmektedir. Genellikle konut binalarının birbirine yakın mesafede inşa edilmesi ve çok katlı konutların eski 2 veya 5 katlı konut binalarıyla aynı alana yerleştirilmesi kentin mimarisini olumsuz olarak etkilemektedir. Eğer bir önceki Bölüm'de gelecekte beklenenlerin bir kısmı gerçekleştirilecek olursa, Bakü mimari zenginliğini de kazanmış olacaktır. "Gelecekte Beklentiler" Bölümü'nde kentle ilgili olması gerekenlerin bir kısmı 2030 yılına kadar geçerliliğini sürdüreceği olan planlarda belirtilmiştir. Yapılan bu planlarda kent merkezinin biraz daha büyütülmesi ve çevre ilçeleri de kente dahil ederek kentin genişlemesine katkıda bulunması beklenmektedir. Bakü'nün en güzel özelliği, genç kuşakların tarihin gelişimini yaşayarak görebilmelerini sağlayacak şekilde kentin içinde farklı dönemlere ait değerli yapıların var olmasıdır. Mimarlık mesleği çok yaratıcı olduğu kadar çok da zordur, çünkü neredeyse her gün yeni stiller, yeni teknikler, yeni malzemeler ve bunun gibi bir çok yenilik ortaya çıkmaktadır. Ancak, yeniyi benimserken, geçmiş de hatırlamak kültürel sürdürülebilirlik için önemlidir.

KAYNAKÇA:

- Abdullayev, Ç.** 1992. *Almanlar Azerbaycanda*. Bakü.
- Acar, E.** 2008. "Konut", *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi*, 2. cilt, İstanbul: YEM Yayın, 896-897.
- Ahundov, M.** 1978. *İçerişehər (İçerişehir)*. Bakü: Işıq.
- Ağazade, R., İbrahimli, Y.** 2012. *Azerbaycan Memarlığı İnkişaf Yollarında. (Azerbaycan Mimarlığı Gelişim Yollarında)*. Bakü: ELM.
- Aliyev, E.** 2013. *Konstruktivizm Dövrü, 20-ci Esrin 1920-1930-cu İllerinin Bakı Memarlığı. (Konstruktivizm Devri, 20. Yüzyıl 1920-1930'lu Yıllarında Bakü Mimarlığı)*. Bakü: "Şerg-Gerb" Neşriyyat Evi.
- Aliyev, E.** 2010. vd., ed., *Bakı Memarlıq Abidelerinde Fasad Heykeltaraşlıq Nümuneleri, 19-cu Esrin Sonu 20-ci Esrin Evvelleri, 3 cilt. (Bakü Yapıtlarında Cephe Heykeltıraşlıq Örnekləri, 19. Yüzyıl Sonu 20. Yüzyıl Başları)*. Bakü: Mega.
- Aliyev, İ.** 2007. vd., ed., *Azerbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. I cild (En Gedimden - b.e. III Esri)*. (*Azerbaycan Tarihi. Yedi cCltte. 1. Cilt (En Eskiden- M. S. 3. y.y.)*). Bakü: Elm.
- Aliyev, N.** 2013. *Azerbaycan Memarlığının Klassikleri (Sadıq Dadaşov ve Mikayıl Hüseynov)*. (*Azerbaycan Mimarlığının Klasikleri (Sadık Dadaşov ve Mikayıl Hüseynov)*). Bakü: 'Şerg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Aliyev, N.** 2005. *Heyder Eliyev ve Bakının Memarlığı. (Haydar Aliyev ve Bakü'nün Mimarlığı)*. Bakü: Azərneşr.
- Aliyeva, R.** 2013. *Memar Ecemi Ebubekir oğlu Naxçıvani. (Mimar Ecemi Abubekir oğlu Nahçıvani)*. Bakü: 'Şerg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Aşurbeyli, S.** 2006 a. *Azerbaycan Dili ve Tarixi. (Azerbeycen Dili ve Tarihi)*. Bakü: Avrasiya Press.
- Aşurbeyli, S.** 2006 b. *Bakı Şehərinin Tarixi. (Bakü Kentinin Tarihi)*. Bakü: CBS-PP.
- Asasoğlu, A.** 2013. "Konut ve Konut Alanları Örneğinde Mimarlık Serüveni", *International Journal of Architecture and Planning*, volume 1, no 1: 57-65.

- Baxşeliyev, V.** 2007. *Azərbaycan Arxeologiyası. (Azərbaycan Arxeolojisi)*. Bakü: Elm.
- Bingöl, Ö.** Mayıs, 2015. "Mimari Bir Tipoloji Olarak Toplu Konut", *XXI Mimarlık, Tasarım ve Mekan Dergisi*, 6.
- Çotuksöken, B.** 2011. Ev Nedir?, *Konut Sempozyumu*. İstanbul: TMMOB,43-49.
- Despres, C.** 1991. "The Meaning of Home", *Journal of Architectural and Planning Research*. 8, 96-115.
- Doordan, D. P.** 2001. *Twentieth-Century Architecture*. London: Calmann & King Ltd.
- Düzcan, E.** 2012. *Türkiye'deki Güncel Konut Araştırmalarında 'Ev' Olgusu*. Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Efendiyev, O.** 2007. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. III cild (XIII-XVIII Esrlər)*. (Azərbaycan Tarihi. Yedi Ciltte. 3. Cilt (13-18. y.y.)). Bakü: Elm
- Efendizade, R. M.** 1986. *Azərbaycanda Sovet Memarlığı. (Azərbaycan'da Sovyet Mimarlığı)*. Moskva: Stroyizdat.
- Eliyev, G.** 2007. *Memar Ecmi Naxçıvani Yaradıcılığında Ahəngdarlıq. (Mimar Ecmi Nahçıvani Yaradıcılığında Uyumluluk)*. Bakü: "Şərg-Gerb" Neşriyyat Evi.
- Ferecova, M.** 2009. *Azərbaycan Gayəüstü İncəsənət. (Azərbaycan Kəyəüstü Sanat)*. Bakü: Aspoligraf.
- Fetullayev-Figarov, Ş.** 2013 a. *Bakının Memarlıq Ensiklopediyası. (Bakü'nün Mimarlık Ansiklopedisi)*. Bakü: 'Şərg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Fetullayev-Figarov, Ş.** 2013 b. *Bakı Memarları XIX esrin sonu – XX esrin evvelleri. (Bakü Mimarları 19. yüzyl sonu 20. yüzyl başlarında)*. Bakü: 'Şərg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Fetullayev-Figarov, Ş.** 2013 c. *Bakıda Şehersalma XIX esr ve XX esrin evvellerinde. (Bakü'de Şehircilik 19. yüzyl ve 20. yüzyl başlarında)*. Bakü: 'Şərg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Fetullayev-Figarov, Ş.** 2013 d. *Abşeron Memarlığı. (Abşeron Mimarlığı)*. Bakü: 'Şərg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Fatullayev-Figarov, Ş.** 1978. *Gradostroitelstvo Baku XIX- naçala XX vekov. (Bakü'de Şehircilik 19. yüzyl sonu 20. yüzyl başlarında)*. Leningrad: Leningrad Şubesi.
- Fetullayev-Figarov, Ş.** 1986. *Şehersalma ve Azərbaycan memarlığı. (Şehircilik ve Azərbaycan mimarlığı)*. Leningrad.

- Fatullayev-Figarov, Ş.** 1998. *Arkitekturnaya Ençiklopediya Baku. (Bakü'nün Mimarlık Ansklopedisi)*. Bakü-Ankara.
- Gaffarov, T.** 2008. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. VII Cild (1941-2002-ci İllər)*. (Azerbeycan Tarihi. Yedi Ciltte. 7. Cilt (1941-2002 Yılları)). Bakü: Elm
- Gasızmade, E., Dadaşova, S., Mammedov, F.** 2013. *Bakı Tarixinin Sehifeleri. (Bakü Tarihinin Sayfaları)*. Bakü: "Şerg-Gerb" Neşriyyat Evi.
- Gavin A., Paul H. & Sally S.** 2010. *The Visual Dictionary of Architecture, Görsel Mimarlık Sözlüğü*. Şık Neslihan. İstanbul: Literatür.
- Goçulu, Ö.** 2012. *Daşa Dönmüş Musiqi. (Taşa Dönüşmüş Müzik)*. Bakü: 'Şerg-Gerb' Neşriyyat Evi.
- Guliyev, C.** 2008. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. VI Cild (Aprel 1920 - İyun 1941)*. (Azerbeycan Tarihi. Yedi Ciltte. 6. Cilt (Nisan 1920- Haziran 1941)). Bakü: Elm.
- Guliyeva, V.** (Nisan 2012). "Azerbaycan Memarlığının Şah Eserlerinin Durumu" (Azerbeycan Mimarlığının Şah Eserlerinin Durumu), *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 227-239.
- Gülçöhre, M.** 2004. *Zodçestvo Kavkazskoy Albanii. (Kafkaz Albanya Mimarisi)*. Bakü: Çayıoğlu.
- Hasol, D.** 2005. *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*. İstanbul: YEM Yayın.
- Heathcote, E.** 2012. *The Meaning of Home*. London: Frances Lincoln Ltd.
- İbrahimov, N.** 1995. *Azərbaycan Tarixinin Alman Sehifeleri. (Azerbeycan Tarihinin Alman Sayfaları)*. Bakü.
- İbrahimli, Y.** (Mart, 2013). "Sağlam Tengid Teregginin Rehnidir" (Sağlam Eleştirilerlemlenin Anahtarıdır), *Mimar Dergisi*, 110-123.
- İsmayılov, M.** 2007. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. IV Cild (XIX Esr)*. (Azerbeycan Tarihi. Yedi Ciltte. 4. Cilt (19. yüzyıl.)). Bakü: Elm.
- İsmayılov, M., Maksvell, N.** 2008. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. V Cild (1900-1920-ci İllər)*. (Azerbeycan Tarihi. Yedi Ciltte. 5. Cilt (1900-1920 Yılları)). Bakü: Elm.
- Mammedov, F.** 2013. *Orta Esrlər Azərbaycan Memarlıq Mekteblerinin Elaqeleri. (Orta Çağ Azerbeycan Mimarlık Okullarının İlişkileri)*. Bakü: "Şerg-Gerb" Neşriyyat Evi.
- McLeod, V.** 2008. *Detail in Contemporary Residential Architecture, Çağdaş Konut Mimarısından Detaylar*. Tağmat T. S.. İstanbul: YEM Yayın.

- Nağıyev, N., Hüseyinov, F.** 2013. *Azərbaycan Respublikasının Müasir Dövr Memarlıq Tarixi. (Azərbaycan Cumhuriyeti Modern Dönem Mimarlık Tarihi)*. Bakü: "Şərg-Gerb" Neşriyyat Evi.
- Rüstəmov, C.** 1994. *Gobustan Dünyası*. Bakü: Azərneşr.
- Salamzadə, E., Eliyev, G., Hacıyev, İ. M., Memmedzadə, K. M.** 2008. "Möminə Xatun Türbəsi, Yusif Küseyr oğlu Türbəsi" (Möminə Hatun Türbəsi, Yusif Küseyr oğlu Türbəsi), *Naxçıvan Abidələri Ensiklopediyası (Naxçıvan Anıtları Ansiklopedisi)*, 304-310, 478-482.
- Savaşı, İ.** 1994. "Barınmaq və Konutlar", *Mimarlık Dergisi* 260, 26.
- Sey, Y.** 1999. "Giriş", *Tarıhtən Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme*, Sey Yıldız (Editör), İstanbul: Ofset Yapımevi.
- Süleymanov, E.** 2015. *Cənub Şəhərlərində Yerləşən Yüksəkmərtəbəli Yaşayış Binalarının Memarlıq-Planlaşdırma Məsələləri (Bakı Şəhəri Timsalında). (Güney Kentlərində Yerləşən Çok Katlı Konut Binalarının Mimari Planlaması Məsələləri (Bakü Kenti Örneği))*. Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti Memarlıq Fakultəsi.
- Taylor, L.** 1982. *Housing Symbol, Structure, Site*. New York: Rizzoli.
- Tekeli, İ.** 1994. "Bir Ülkede Konut Sorununun Yanlış Tanımlandığı Konusunda Kuşklar Belirdi mi Konut Sorunu Çözümə Yaklaşmış Demektir", *Mimarlık Dergisi* 260. 27-28.
- Tümer, Ö.** 2006. *Dışa Kapalı Konut Yerleşmelerinin Bursa'daki Örnekler Kapsamında Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.
- Velihanlı, N.** 2007. vd., ed., *Azərbaycan Tarixi. Yeddi Cildde. II cild (III-XIII Esrin I Rübü)*. (Azərbaycan Tarixi. Yedi Ciltte. 2. Cilt (3-8. y.y. 1. Rüb)). Bakü: Elm.
- Yıldırım, H.** 2012. *Toki'nin Sosyal Konut ve Lüks Konut Projelerinin Değerlendirilmesi: Ankara Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.
- Yücel, O.** 2008. *Toplu Konutlarda Modülerlik ve Esneklik Kavramları, İstanbul'daki Toplu Konutların Plan Tipi Üzerinden Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.

İNTERNET KAYNAKLARI:

- URL.1. <http://seyyah.az/1/news/45> (27.10.2014)
- URL.2. http://azerbaijan.az/portal/index_a.html?lang=az (19.06.2015)
- URL.3. <http://www.ihq.az/index.php?news=1584> (12.08.2010)
- URL.4. http://m.alo.az/blog/view_blog.php?id=1003 (29.03.2015)
- URL.5. http://www.azerbaijans.com/content_1747_az.html (27.10.2014)
- URL.6. http://azerbaijan.az/Culture/Architecture/architecture_a.html
(19.06.2015)
- URL.7. <http://a-r.az/node/113#.VRLcsvmsWuI> (25.03.2015)
- URL.8. <http://www.xalqqazeti.com/az/news/culture/43036> (31.03.2014)
- URL.9. http://m.alo.az/blog/view_blog.php?id=1003 (29.03.2015)
- URL.10. <http://www.icherisheher.gov.az/static,39/lang.az/> (19.06.2015)
- URL.11. <http://memarliq.com/?p=506> (25.10.2010)
- URL.12. http://www.azerbaijans.com/content_925_az.html (20.06.2015)
- URL.13. <http://www.azadliq.org/content/article/1881506.html> (18.11.2009)
- URL.14. <http://www.meclis.gov.az/?/az/content/70> (09.12.2014)
- URL.15. <http://mct.gov.az/service/lang/az/page/104/nid/48/> (25.03.2015)
- URL.16. <http://great.az/baki/10680-konstruktivizm-v-baku.html> (23.07.2014)
- URL.17. <http://www.muallim.edu.az/arxiv/2015/19/14.htm> (26.09.2015)
- URL.18. <http://library.adau.edu.az/view.php?lang=az&menu=book&id=372>
(01.04.2014)
- URL.19. <http://az.azvision.az/news.php?id=4168#.VvBSrI9OLIV> (19.06.2015)
- URL.20. http://www.bugday.org/portal/haber_detay.php?hid=184 (17.02.2016)
- URL.21. <https://elladaaliyeva.wordpress.com/2015/04/03/page/2/> (16.07.2015)
- URL.22. <https://menazerbaycanliyam.wordpress.com/2014/10/18/qarabagin-xristianliq-tarixi/> (17.09.2015)
- URL.23. <http://vergiler.az/art-view/1340/> (21.09.2015)
- URL.24. <http://mct.gov.az/service/lang/az/page/104/> (27.09.2015)
- URL.25. http://tarix.gov.az/mid_history.php (19.06.2015)
- URL.26. <http://kayzen.az/blog/azerbaycan/5559/bak%C4%B1n%C4%B1n-tarixi.html#cut> (22.10.2015)
- URL.27. <http://tarix.info/abideler/599-tarixi-abid6011601r.html> (20.07.2015)

- URL.28.** <http://qaradagh.gov.az/news/213.html> (20.07.2015)
- URL.29.** <http://www.icom.azeurotel.com/az/history05az.html> (19.07.2015)
- URL.30.** <http://www.azyb.net/cgi-bin/jurn/main.cgi?id=2174>
- URL.31.** <http://karabakhinfo.com/425> (28.09.2015)
- URL.32.** <http://udi.az/az/0153.html> (16.09.2015)
- URL.33.** <http://kayzen.az/blog/azerbaycan/7763/%C5%9Firvan%C5%9Fahlar-saray%C4%B1.html> (23.10.2015)
- URL.34.** <http://gedebey.org/2013/12/26/tanidigimiz-v%C9%99-tanimadigimiz-goygol/> (12.11.2015)
- URL.35.** <http://sim-sim.az/multikulturalizm/qafqaz-albaniyasinin-varisl%C9%99ri-almanlar/> (12.11.2015)
- URL.36.** <http://azmiu.edu.az/pages/getPage?p=tarix> (23.09.2015)
- URL.37.** <http://www.aztu.edu.az/azp/> (19.09.2015)
- URL.38.** https://az.wikipedia.org/wiki/Az%C9%99rbaycan_Sovet_Sosialist_Republikas%C4%B1 (29.12.2015)
- URL.39.** <http://www.megaholding.az/static,35/lang,az/> (04.02.2016)
- URL.40.** <http://www.bakuwhitecity.com/az/page/1-on-soz> (19.05.2014)
- URL.41.** <http://www.bakucitygardens.com/indexaz.html> (06.02.2016)
- URL.42.** <http://cumhuriyyet.info/siyaset/3256-baki-ehalisi-kasib-ozu-bahali-sheher-movqe.html> (08.04.2016)
- URL.43.** https://az.wikipedia.org/wiki/De_Burun_saray%C4%B1 (23.07.2015)
- URL.44.** https://az.wikipedia.org/wiki/Az%C9%99rbaycan_Tarixi_Muzeyi (12.09.2015)

GÖRÜŞMELER:

Abbasov Kamran, Kişisel Görüşme, 21 Ağustos 2015.

Aliyeva Tünzale, Kişisel Görüşme, 24 Ağustos 2015.

Alizade Narmin, Kişisel Görüşme, 21 Ağustos 2015.

Asadova Türkan, Kişisel Görüşme, 28 Ağustos 2015.

Aslanova Aynur, Kişisel Görüşme, 02 Temmuz 2015.
Babayeva Ayna, Kişisel Görüşme, 24 Ağustos 2015.
Garayeva Safura, Kişisel Görüşme, 25 Ağustos 2015.
Hasanova Jale, Kişisel Görüşme, 12 Eylül 2015.
Humbataliyeva Aytac, Kişisel Görüşme, 14 Ağustos 2015.
Huseynov Fuad, Kişisel Görüşme, 27 Ağustos 2015.
Huseynova Sara, Kişisel Görüşme, 31 Ağustos 2015.
İbrahimzade Nigar, Kişisel Görüşme, 08 Eylül 2015.
İsmayılova Aygün, Kişisel Görüşme, 29 Ağustos, 2015.
Khalilova Narmin, Kişisel Görüşme, 09 Eylül 2015.
Mirzaliyeva Gumru, Kişisel Görüşme, 21 Ağustos 2015.
Musabayov Bahram, Kişisel Görüşme, 14 Ağustos 2015.
Musayeva Leyla, Kişisel Görüşme, 11 Temmuz 2015.
Orucova Cavahir, Kişisel Görüşme, 24 Ağustos 2015.
Ramazanova Madina, Kişisel Görüşme, 26 Ağustos 2015.
Suleymanov Emin, Kişisel Görüşme, 27 Ağustos 2015.
Tahirli Maleyka, Kişisel Görüşme, 15 Ağustos 2015.
Vekilova Nasiba, Kişisel Görüşme, 10 Eylül 2015.
Demiroğlu Elşen, Kişisel Görüşme, 22 Temmuz 2015.
İbrahimli Yusif, Kişisel Görüşme, 25 Ekim 2015.

EK- 1. GENÇ MİMARLARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER.

ABBASOV KAMRAN, 24 yaşında, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU

Çalıştığı Yer: İSPANİOLLA- CERAMİK HOUSE

Görüş Tarihi: 21.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Bu uzmanlık alanına sahip olmamın nedenlerinden biri de ailemin beni yönlendirmesi oldu. Tabii ki kendi hevesim ve ilgim de önemli noktalardan biridir. Orta okulda okurken resime olan ilgim fazlaydı. Genel olarak yaratıcılığa ait meslekler beni kendine bağladı. En önemlisi tarihi binalar ve anıtlar. Arkeologlara her zaman gıpta ediyordum. Yeni şehirlerin kültürünü ortaya çıkarmak, tarihte kendi izini bırakmak çok cezbedici bir şey. Tüm bu alanların bir isimde birleşmesi benim mimarlık mesleğini tercih etmeme neden oldu.

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

- ❖ Eğitim aldığım üniversite Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi. Tabii ki eğitimim beni tatmin ediyor. Fakat üniversite tam olarak tatmin etmese de, bunun temel nedenlerinden biri pratik eğitimin düşük olmasıdır. Fakat bazen isteklerimizi tam gerçekleştirmek mümkün olmuyor. Bunun da birçok nedeni var.

3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?

- ❖ Mimarlık insanlık tarihidir. Bu tarih ilk insanların ortaya çıkması ve yaşam için kendilerine ortam yaratmasından başlar. Mimarlık günümüzde insanın hayat ve faaliyeti için mekan ortamını oluşturan, bina ve yapılar sistemidir. Bu, bina ve tesislerin güzellik kanunlarına uygun olarak oluşturulması sanattır. Mensup olduğu halkın hayat tarzını kendinde toplayan yaratıcılık kaynağıdır.

4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
- ❖ Şu anda faaliyet gösterdiğiniz alanda mimarlığın geliştirilmesi, yeni keşiflerin olması için tam olarak fırsatım çok değil. Esasen burada iç-tasarımın geliştirilmesi önde. Bunun başlıca nedenlerinden biri normal seçim yapmamak veya aceleden kaynaklanmaktadır. Herkes dönemin talebine uygun davrandığı için, madiyyat daha fazla rol oynamaktadır.
5. Yaşadığımız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Tabii ki yaşadığımız şehirde inşaat alanlarındaki çalışmalar iyi gidiyor. Fakat bu tam olarak beni tatmin etmiyor. Burada gelişen yeni keşifler için bir teşvik ve perspektif yok. En önemlisi yeni iş yerlerinin az olması. Kendi alanında profesyonel olmayan kişilerin veya bu mesleğin sahibi olmayanların çalışması bu alanın geride kalmasında sebep oluyor. Tam olarak bilmiyorum bunun için nerede yaşamak daha iyidir. Her durumda genç bir kadroya koşulları sağlamak gerek. Onların staj yapımları için bir ortamın bulunduğu şehir daha uygun olur.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimarlık sanatı, insanda çevreye farklı bakış, yaratıcı yaklaşım tarzı yaratıyor. Mimar mesleğine sahip olmalı, her öğeye, nüansa farklı yaklaşmalı ve onu gözünde canlandırmayı becermeli. Bu insanda kademeli olarak gelişiyor. Bunun için tarihte iz bırakmış mimarların, heykeltıraşların ve tasarımcıların yarattığı eserlerle tanışmak gerekir. Mimarlık renk, tarih, kültür, yaşam tarzı, yaratıcılık ve sıraladıkça bitmeyen bir çok faktörü içerir. Mimar olmak için 3 faktör, yaratıcı yaklaşım veya farklı yaklaşım, renk anlayışı, mesleğine karşı ilgi ve sevgi.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Mimarın yaşam tarzı serbest, kendini rahat hissedeceği bir ortamda olmalıdır. Mimarlık sanatı yaratıcılıktır. Bu ise insanın psikolojik durumuyla, aile durumuyla, yaşadığı ortam ve çevresiyle ilişkilidir. Eğer bunların birinde aksama ve eksiklik varsa gelişmesi ve yeni fikirlerin oluşması da aksıyor. Bazen yaratıcı insanlar kendine kapanmayı daha üstün tutuyorlar. Fakat mimarın tam gelişimi, tarihte kendi izini bırakması için, sorunlardan kenar ortamda yaşam tarzı geçirmesi gerekir.
8. 9. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?

❖ Azerbaycan mimarlık sanatının bir çok değerli örnekleri dünya mimarisinin incileri sırasına girmiştir. Ülkemizin başkenti Bakü kentindeki eski mimari anıtları ise kültürümüzün ve tarihimizin simgelerine dönüşmüştür. Halkımızın milli serveti olan İçerişehir Azerbaycan'da henüz yüzyıllar önceki şehircilik sanatının büyük göstergesidir. Burada inşa edilmiş Kız Kalesi, Surlar ve Şirvanşahlar sarayı kompleksinin ünü dünyaya yayılmıştır. Ortaçağ kent kültürünün canlı örneği gibi komplekse dahil olan camiler, kervansaray, pazar meydanı ve diğer yapılar mühendislik mimarlık çözümünün olgunluğu açısından gurur hissi doğuruyor. Bakü'nün eşsiz görkeme sahip, modern kente dönüşmesine 19. yüzyılın ortalarında petrolün sanayi usulü ile üretimine başlanması etkisini göstermiştir. Hızla gelişerek büyük sanayi merkezi olmuş Bakü'de şehircilik ve mimarinin gelişimi kendine has bir yol kat etmiştir. Azerbaycan milli mimarlık okulunun temsilcileri ile birlikte, dönemin tanınmış Avrupa mimarlarının emeği sayesinde Bakü'de Batı Avrupa ile Doğu mimarisinin sentezi temelinde benzersiz anıtlar oluşturulmuş ve şehrin güzel, modern binalarla zengin yeni siması şekillenmiştir. Azerbaycan başkentinin genel görüntüsünün daha da kamilleştirilmesinde ulusal mimarlık okulunun tanınmış temsilcilerinden Ziverbey Ehmedbeyov, Mikayıl Hüseyinov ve başkalarının büyük hizmeti olmuştur. Tarihimizin Sovyet döneminde çeşitli tarzlarda inşa edilmiş idari binalar, tiyatrolar, müzeler, kütüphaneler ve konser salonları, spor kompleksleri, konut masifleri, bahçeler ve parklar 20. yüzyıl Bakü'sünün panoramasını tamamlamıştır. Bakü'nün bu günkü görkemi eşsiz manzara ile nadir mimari yapıların harmonik birliğini temsil ediyor. Ancak uzun yıllardır Azerbaycan'ın nadir tarihi-mimari anıtları gereğince korunmamış, onlardan bir çoğu bakımsızlık yüzünden kullanılamaz hale gelmiş, yetersizlik sonucu bazılarının restorasyonu yapıların büyüleyici tarihi görüntüsüne ve asırlık mimari mirası geleneklerine ciddi zarar getirmiştir. Tamir-restorasyon çalışmaları yapılırken genel prensiplere uyulmadığı gibi binaların duvarlarına yapılan zevksiz reklam panoları, çekilen elektrik hatları ve diğer iletişim ağları ve anlaşma edilmeden yapılan değişiklikler tarihi yapıları aşırı çirkinleştirmişti. Bazı durumlarda ise eşsiz güzelliğe ve tarihi öneme sahip anıtlar, genellikle, dikkat ve kaygı dışında kalmıştır. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin başkenti Bakü şehrindeki tarihi-mimari anıtlarını milli-

kültürel zenginliği gibi korunması, yetişmekte olan neslin vatanseverlik ruhunda terbiye edilmesinde onların rolünü büyütmek gerekir.

ALIYEVA TUNZALE, 24 yaşında, İNŞAAT ALANI, KONTEYNER.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: AVES CONSULTANCY, WHITE CITY.

Görüş Tarihi: 24.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Orta okulda okurken resim derslerine gidiyordum, resim çizmeye, tasarım yapmaya, kroki yapmaya meraklıydım ve tasarım alanında yeni fikirlerim vardı.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde 2009- 2013 yıllarında eğitim aldım. Hayır, aldığım eğitimden memnun değilim, neden: malzeme kıtlığı, kalitesiz ders metotları ve öğrencilerin sınırlanması.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Le Corbusier'in söylediği gibi: "Mimarlık, kitlelerin ışık altında doğru, ustaca ve muhteşem oyunudur".
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştirebiliyor musunuz?
 - ❖ Hayır, ne yazık ki, hazırda bu mümkün değil.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Evet, aslında tatmin ediyor. Ama daha iyi bir şekilde tatmin etmesi için kendi üzerinde çalışmak gerekir.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 şey:

Yaratıcı, azimli ve çalışkan olmalı. Her zaman yaratıcı ve azimli olsam da bazen üşengeç oluyorum.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Hiç bir neden ve hiç kimseden bağlı olmamalı, yaratıcılık için mekan farkı olmamalıdır.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü mimarlığı denince, benim aklıma sadece Sovyet döneminden önceki mimarlık geliyor. Bunu kastederek diyebilirim ki, burda kibarlığı, zenginliği, ince zevki görülebiliriz.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bence konut mimarisi günümüzde hiçbir mimari üsluba dayanmamaktadır. Cephelerde de kullanılan malzeme veya renkler, neredeyse birbirini tekrarlıyorlar. Minimalist veya modernist tarzda sadece tek tük yapılmış kişisel evleri görebiliriz. Gelecekte eğer yenilikçi mimarlar tercih edilirse, o zaman basit, insanı yormayan ve çevreye biraz da olsa uygunluk gösteren yapılar olabilir.

NARMIN ALIZADE, 24 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: AZERDEVLETTİKİNTİLAYİHE.

Görüş Tarihi: 21.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden seçtiniz?
 - ❖ Mimarlığa olan ilgim ve mimarlığın beni mutlu edeceğini düşündüğüm için bu mesleği seçtim.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Evet memnunum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık benim için bir çok şey ifade ediyor. Bence mimarlar diğer sanat sahibi insanlardan çok farklılar (yaşam tarzları ve hayata karşı olan düşünceleri).
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
- ❖ Hayır ne yazık ki, henüz çalıştığım yerde kendi isteklerimi gerçekleştiremiyorum.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Evet, tatmin ediyor.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 şey:
- Daima yeniliklere açık olmak, kendi üzerinde hiç durmadan çalışmak, işini sevmek. Bence ben bunlara sahibim.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Bir mimarın yaşam tarzı bence, gürültüden uzak ve daima insanın ruhunu sakinleştirecek mekanlarda vakit geçirmeyi tercih etmesidir. En azından ben böyleyim ve çevremdeki mimarlarla da aynı düşüncedeyiz.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü mimarisi şimdi biraz karışık olsa da inanıyorum ki, bu böyle kalmayacaktır. Gelecekte her şey daha iyi olacaktır.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü'deki konutların görünüşünün düzgün olmadığını düşünüyorum. İsterdim ki, daha renkli olsun ve insan bakınca ruh halini iyi eden konutlar görsün.

ASADOVA TURKAN, 24 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU

Çalıştığı Yer: FHN. AZERDEVLETTİKİNTİLAYİHE

Görüş Tarihi: 28.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Sanatla bağlı işleri çok seviyorum. Bunların arasında mimarlığın en iyisi olduğunu düşünüyorum.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Evet çok memnunm eğitimimden.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Mimarlık benim için yaratıcılık, ince zevk vs manasındadır.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ Evet gerçekleştirabiliyorum. Biz genç mimarların düşüncelerine de önem veriliyor.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Yaşadığım şehirde bu işi yapmam beni tatmin ediyor. Ama Güney Kore'de de bu mesleğimi yapmak isterdim.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne ola bilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
Yetenek, güzel zevk ve yüksek bilgi olması gerekir.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Bir mimar günün çoğunu değişik şeylerle ilgilenmekle mimarlıkla ilgili yeni düşünceler yaratmakla geçirmelidir.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Benim fikrimce Bakü günümüzde moden yapıları olan kentlerden biri olarak kabul ediliyor.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü'deki konut mimarisinin zaman içindeki değişimi net bir şekilde görünüyor, çok yakın bir zamanda bu değişimin daha da gelişeceğine inanıyorum.

ASLANOVA AYNUR, 26 yaşında, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: KAFKAS İNŞAAT.

Görüş Tarihi: 02.07.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Çocukken aklımdaki fikirlerin çoğunu gerçekleştirme için bu mesleği tercih ettim.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Çok memnun değilim.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Mimarlık kendimi anlayabilmek için iyi bir araç oldu. Tercihimden her zaman memnun kaldım.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştirebiliyor musunuz?
 - ❖ Halen çalıştığım yer, bana belli bir staj yapmamı sağlasa da daha fazla staj yapabilmem için farklı yerlerde çalışmam gerekir.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Yaşadığım şehirde (Bakü'de) insanların iç tasarım fikirlerindeki bazı stereotiplerden uzaklaşabilmesi ve yeniliği kabul etmekte çektikleri zorluklar

bana da işimde zorlanmama neden oluyor. Bu mesleği yapabilmem için Milano ve ya İtalya'nın başka şehirlerinde bir müddet eğitim alarak staj yapmak isterdim ki, bu tecrübeleri kendi ülkemde de uygulayabileyim.

6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne ola bilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?

❖ Mimar olmak için 3 şey:

Çok zengin bir fazn-teziye sahip olmak, yenilikçi olabilmek, iyi bir eğitime sahip olmak gerekir. Bunların hepsine az miktarda sahibim. Fakat daha çok sahip olmak isterim.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?

❖ Ben mimarın yaşam tarzının diğer insanların yaşam tarzlarından farklı olmasını gerekli görmüyorum. Fakat mimar ne kadar ilginç bir hayat yaşarsa onun yaratıcılığı da bir o kadar ilginç olur.

8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?

❖ Bakü mimarlığı belirli bir üslupta kurulmuştur. Burada eski yapılarla birlikte yeni yapıların da olması geçmişle geleceğin kavuşması gibi gözüküyor ve bu benim çok hoşuma gidiyor. Fakat bazı yüksek katlı yeni konutlar bu üsluptan uzaklaşıyor ve eminim ki, zamanla bu yanlışlıklar düzeltilecektir.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?

❖ Konutların bazıları Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti döneminde inşa edildiği için günümüzde onların dış görünümünde Bakü'nün genel mimarlık üslubuna uyum sağlaması için farklı kaplama malzemeleri kullanılıyor. Ve bu da büyük faciaya sebep oldu. Benim düşüncemle Sovyet dönemindeki konutlar bir tarihtir ve bu konutları zararsız malzemelerle de kaplamak mümkün olurdu.

BABAYEVA AYNA, 23 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: DREAMLAND PROJECTS.

Görüş Tarihi: 24.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Bu alana çok büyük hevesim olduğu için.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Lisans eğitimimi Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde yaptım. Evet memnunum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Mimarlık benim için estetiği, yaratıcılığı ve güzelliği ifade ediyor.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
 - ❖ Evet
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Yaşadığım şehir modern mimarlığa ilerlediği için burada çalışmak beni memnun ediyor. Ama diğer ülkelerde mesleğimi daha da geliştirmek isterdim. Örneğin: Barcelona (tarihi mimarisine için).
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için gerekli 3 şey :
Zevk, aktif karakter olmak ve yaratıcılık. Ben bunlara sahip olduğumu düşünüyorum.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Bir mimarın yaşamı. dinamik çalışma hayatı ve seyahat ile ilgili olmalıdır. Gezip canlı görme deneyimi gerekir.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü mimarisi artık bana tarihten çok moderniteyi ifade ediyor.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bence bu değişimleri kaydetmeye gerek yok, çünkü bu, günümüzde ve geleceğe dair değişimler göz önündedir.

GARAYEVA SAFURA, 24 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: HASMATİK ARCHİTECTURE METAL & GLASS SYSTEM.

Görüş Tarihi: 25.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Mimarlığa olan ilgimden.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Eğitimimdeki memnuniyetim yüzde 50 oranında.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Yaratıcılık.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ Tam değil.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Tatmin etmeye çalışıyorum.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
Fikir, işlevselliği düşünmek ve insan faktörü.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?

- ❖ Özgür ve Serbest.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Tamamlanmamış geçmişle modernizmin sentezi.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Sovyet standartlarından çıkmaya çalışmak.

HASANOVA JALE, 23 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: FHN. AZERDEVLETTİKİNTİLAYİHE

Görüş Tarihi: 12.09.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
- ❖ Mimarlık sanatını seçmekte esas amacım, çocukluktan çeşitli binalara, peyzaj yapısına, ressamlığa ve onları çizgilerle yansıtmaya olan ilgim oldu.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde lisans ve yüksek lisans eğitimimi bitirdim. Aldığım eğitimden memnunum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık deyince, ilk canlanan fikirlerimi gerçekleştirmek, çizdiğim çizimler ve onlar üzerinde stilleri yansıtmaktır.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştirebiliyor musunuz?
- ❖ Evet.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Yaşadığım şehirde bu işi yapabilmem için, iyi bir staj toplamam gerekiyor. Ancak, bu konuda en iyi stajı İtalyada alabileceğimi düşünüyorum.

6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?

❖ Mimar olmak için 3 önemli unsur:

Güzel yeteneğe sahip olmak, düşünce yeteneği olmalı, duyarlı ve cesur olmak gerekir biliyorum.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?

❖ Benim görüşüme göre bir mimar daim farklı ortamlarda olmalıdır. Yeni fikirlere sahip olmak için yeniliklerden kaçmamalıdır.

8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?

❖ Bakü mimarisi deyince ilk aklıma gelen şey İçerişeherin eski sokakları, ilginç yapıları ve modern binaları oluyor.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?

❖ Bakü'de konutlar geçmişte daha çok alçak ve yüksek katlı idiyse, günümüzde daha çok yüksek katlı binalara rastlıyoruz. Gelecekte daha çok peyzaj açısından, esasen büyük alanlara mahsus konut komplekslerinin çoğalmasını istiyorum.

HUMBATALIYEVA AYTAC, 24 yaşında, İMALATÇI MİMAR

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: AZAY-İN MMC, SCHÜCO.

Görüş Tarihi: 14.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

❖ Çünkü kendimi bildim bileli tek dileyim mimar olmaktı. Çok şükür dileyim gerçekleşti.

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi, Mimarlık bölümünde okudum ve çok şey öğrendiyime inanıyorum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık demek benim için özgürlük demektir.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
- ❖ Doğrusunu söylemek gerekirse çalıştığım iş yerinde yeterince istediğimi yaptım diyemem. Çünkü belirli bir sınırlar içerisinde iş yapıyoruz, standartlarımız var yani. Peki burada neden çalışıyorsun diye sorsanız: ekonomik sıkıntı diyebilirim cevap olarak :).
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Önceki soruda da söylediğim gibi yaşadığım şehirde bu işi yapmam pek de mümkün değil. İşimi daha iyi yapabilmek için Brezilya'nın en büyük ikinci kenti Rio de Janeiro'da yaşamayı çok isterdim.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
İstek, sabır, ilham Perisi :) Son zamanlar İlham Perim benden baya bir uzak ama.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Bir mimarın yaşam tarzı özgür, sakin ve çoğu zaman yalnız kala bileceyi bir ortam olmalı.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü mimarlığı - Daha çok eski zamanlardan yalnız Kafkazda deyil, aynı zamanda Yakın Doğu'da kendi tarihine göre eski şehirlerden olduğundan, burada çeşitli dönemlere ait oldukça fazla sayıda tarihi-mimarlık anıtları vardır. Bu anıtlar doğu ve batı mimarisinin üsluplarını kendinde yüksek düzeyde kavuşturduğundan hep çekici olmuştur. Bakü'nü dünya mimarlığının merkezinden birine dönüştürmüştü.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü'deki Konutları da tıpkı diğer şehirlerdeki konutlar gibi içinde yaşayan için şekillendirip, içinde yaşayan tarafından şekillendiğinden gelişim ve

değişim içinde olan, değişen yaşam koşulları ile birlikte talep edilen ihtiyaçları karşılamaya yönelik devingen bir konudur. Bakü'deki konutların zaman içinde hızla değişimi gözle görünür derece. Günümüzün modern konut anlayışı daha çok sade, özgün, lüks ve kullanışlıdır..Baküde de yenilikçi bir anlayışla yapılan yeni konutlar, tasarımları ve doğaya daha yakın olmalarıyla dikkat çekiyor. İnsanlar artık günlük yaşamın getirdiği stresi atabilmek için, doğa ile başbaşa kalabilecekleri yeni kent ve konut projeleri arıyor. Yurtdışında da sıklıkla örneklerini gördüğümüz orman içinde, deniz kenarında veya daha şehirden uzak bölgelerde farklı mimariye sahip konutların olacağını umuyorum.

HUSEYNOV FUAD, 24 yaşında, KURUCU MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU

Çalıştığı Yer: EMİRANT

Görüş Tarihi: 27.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Aslında mimarlık bana o kadar da yakından tanıdık değildi. Genç yaşlarımdan sanata özel ilgim vardı. Sanat benim düşünce tarzımı ve buna bağlı olarak hayatımı değiştirmeye başlamıştı. Genç yaşlarımda ciddi belge yığınınından ibaret işlerin bana uygun olmadığını düşünüyordum. Çünkü ben bir sanatçıydım ve hayallerimi kağıt üzerine aktarmak bana zevk veriyordu. Bu sanat, kısacası benim arzuladığım bir yaşam tarzıydı. Hayallerimi mükemmel şekilde tasarlamak, onlarla iç içe olmak istiyordum. Fakat sanat dışında benim teknik bilimlere de her geçen gün artan ilgimin sanatımı elimden almasına izin veremezdim. Ama bilimden de kopa bilmiyordum. Sonunda bunları bir araya topladım. Daha da yetkinleştirmeğe fırsatım olacağı ve en önemlisi özgür düşünceli, hayallerimi herhangi başarıya deyişmeyeceğim, aksine hayellerimden kullanarak başarı kazanacağım bir sanat bulmuştum. Mimarlık!

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ 2008 yılında orta okulu bitirdikten sonra büyük heyecanla belgelerimi Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'ne sunmuştum. Fakat sınavda başarısız sonuç elde etmiş ve Mimarlık Üniversitesi'ne kabul olamamıştım. Belli bir pişmanlık geçiriyor, şansımı elden verdiğimi sanıyordum. Sonra düşünmeye başladım. Lisans eğitimim olsun veya olmasın, insan olmak istediği için olur, bunun ortamla ve makamla ilişkisi yoktur. Yani 125 sorunun benim kaderimi değiştireceği düşüncesine gülmeye başlamıştım. Ve okumak, öğrenmek istediğim için okudum. 2009 yılında yeniden belgelerimi Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'ne sundum. Sınavda başarılı sonuç elde ederek Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ne girdim. Eğitimim döneminde normaldir ki, her şey mükemmel şekilde olamazdı. Bazen öğrenmek istediğin kadarını öğrendikten sonra anlıyorsun ki, bu kadarı yeterli değildir, fakat bunu Üniversitede elde etmek de mümkün değildir. Bu yüzden çoğu zaman başka kaynaklardan kullanıyor ve çok sayıda uykusuz geceler geçiriyordum. Bu yüzden de tahsilimden ve onun bana verdiği bilgilerin azlığından memnun olmasam da, benim öğrenmek istediklerimin büyüklüğünü dikkate alarak, bunların normal olduğunu kabul ediyordum. Yani benim için bu eğitim tatmin edici olmasa da bazı insanlar için bu kabul edilecek eğitim gibiydi.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Sonradan anladığım kadar, biraz da maddiyat belirtiyor! Elbette ki, bu sorunun ilk cevabı değil. Sadece bu ciddi sohbe biraz şaka ilave ettim, nasıl olsa güzellik, huzur, derin düşünce ifade eden sanatın sahibiyiz. İşte bak bu sorunun benim tarafımdan cevaplandıracağım 3 kelime. Güzellik, Rahatlık, Derin düşünce.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
- ❖ Ben, bir mimarın yapmak istediklerinin hepsini tam bir şekilde bitiremeyeceğini düşünüyorum.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Yaşadığım Bakü şehrinin kendine özgü mimari üslubu ve yerli malzeme kullanımı, Bakü mimarlığını özel kılan şeylerdendir. Tabi ki, Bakü mimarisinin dünya mimarlık üslublarında, neredeyse bir benzeri yoktur. Fakat

son yıllarda Bakü'de Bakü mimari üslubundan daha çok başka üslûplara müracaat olunarak büyük ölçekli yapıların tasarımı yerel üslubun ötesinde kalmasına ve Bakü mimarisinin yeteri kadar tanınmasına engel oluyor. Mimarlık tabii ki, bir tek Bakü mimarisinden ibaret değil. Roman, Klassika, Barok, Rokokko, Gotik tarzı mimarlık sanatının incilerinden sayılsa da, mimarlık bu uslublardan da ibaret değildir. Hele ben Zaha Hadid, Santiago Galatrava, Norman Foster, vs gibi mimarların kendi üsluplarını söylemiyorum. Onlar da kendi stilleri mimarlığın yeterli gelişimine ulaşmasını sağlayan mimarlardır. Bunun temel sebebi mimarlığın onları tatmin edip etmemesini dikkate almamaktır. Bunun için de böyle mimarlar kendi üsluplarını oluştururlar. Ama bence her bir mimarlık üslubunu kaynağından öğrenmek daha iyidir. Mimarlık stilleri ve gözcüleri öğelerinin başladığı ve korunduğı yere İtalya'ya gitmek, orada bir süre yaşamak, sabah güneşin ışınlarını Roma şehrinin tarihini meshederek, öğelerin altın ışık gölge ahengini yaratmasını çay içerek izlemek benim büyük hayallerimden biridir. Yani konu mimarlığı kendime tabi etmek ve bu işi daha iyi göreceğ bir yerde yaşamaktan gitmiyor. Sadece mimarlık tarihine tanık olmak ve onlarla bir süre iç içe yaşamak isterdim.

6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ İlk önce özel yetenek, sabır, ve son olarak yüksek bilgi. Bunlardan ikisine bir ölçüde sahip olsam da, ben en sonuncusuna tam sahip olan sadece birini tanıyorum. Mimar Sinan!
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Bir mimarın yaşam tarzı bir insanın yaşam tarzı olmalıdır. Yani bizim gördüğümüz algıladığımız yaşam tarzından farklı: kaygılardan uzak, doğayla veya mimarlıkla içiçe, tarihin ve zamanın iz bıraktığı eşyalarla, sakinlik ve uyum içinde, kazanmak için yaşamak değil, yaşamak için kazanmak gerektiğini düşünen birinin hayat tarzından söz ediyorum.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü mimarisi sıcak renklerle Han döneminin keskin şekilli sütunlar, kemerler, yıldız şekilli minyatürler ile dekore edilmiş benzersiz üslup konsepti. Bu tarzda esasen yerli malzeme olan 'sarı testere' taşlarından kullanımı belirgindir.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?

- ❖ Bakü arazi açısından Hazar denizinin kıyısına yukarıdan aşağıya doğru amfi tiyatro yapılı eşsiz manzaranın sahibidir. Tabii ki, bu görünümünü birazda yapılara borçludur. Çünkü aşağı tarafta daha alçak katlı konutlar yükseğe çıktıkça katı artan yapılar amfi tiyatro görünümünü daha da tamamlar. Yazıklar olsunki son yıllarda kentin gelişim planı olmayan profesyonel şekilde yapılan şehircilik çalışmaları sonucunda Bakü şehrinin tarihi hemde önemli olan amfi tiyatro görünümünü elinden almaktadır, bu nedenle daha yüksek katlı yapıların denizin kıyısına yaklaşmaları sanki tiyatronun en ön sıraları en yüksek noktada verilmesi gibi gereksiz ve rahatsız edicidir. Öyleki, eğer yüksek katlı yapıların en arka noktalarda, az katlı yapıların ise daha aşağı bölümlerde yerleştirilmesi tüm Bakü sakinlerini Hazar Denizine hayran edici manzarasından zevk almaya imkan yaratmış olacaktı.

HUSEYNOVA SARA, 25 yaşında, MİMAR, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: EKM MİMARLIK VE İÇ MİMARLIK

Görüş Tarihi: 31.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Çünkü sevdiğim meslekti. Zannediyorum herkes sevdiği mesleği ile başarılı olabilir. Yani insan işini severek yapmalı. Sadece bu tür başarılı olabiliriz.

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Evet tam da olmasa tatmin ediyor.

3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?

- ❖ Mimarlık, hayat yaratmak, kuruculuk ve sanat türü.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ Çalıştığım yerde tüm projeler benim fikirlerim üzerinde kuruluyor. Kendi fikirlerimi gerçekleştiriyor.
 5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Yaşadığım şehir tam olarak tatmin etmiyor.İtalya'da yeniden eğitim alarak orada çalışmak isterdim.
 6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
Yetenek, zevk ve feza algısı gerekir.Sahip olduğum için bu mesleği yapıyorum.
 7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Mimarın yaşam tarzı serbest olmalı. Dilediği zaman serbest çalışması ve düşünmesi için uygun ortam da gerekir.
 8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü mimarisi günümüzde çok güzel ve gelişmektedir. Bir tek eksik yanı çok karışık tarzlarda olmasıdır.
 9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü'de konut mimarisi çok değişti. Yani, önceler neredeyse hiç kimse evini her hangi bir tarzda yapmazdı. Her kes kendi istediğini yapardı.

İBRAHİMZADE NIGAR, 24 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: İTALYA.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS (DEVAM EDİYOR).

Görüş Tarihi: 08.09.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Sanata ve yaratıcılığa olan yönelmemden, kendime gücüme inanarak mimarlığı tercih ettim.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Lisans eğitimimi Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde yaptım, daha sonra yüksek lisansımı da aynı üniversitede bitirdim. İkinci yüksek lisans derecemi yükseltmek için Milano Politeknik Üniversitesini kazandım. Hazırda eğitimim devam ediyor.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık benim için insanın rahatlığı, insan kullanımını için yaratılmış kompozisyon ve zevki kendinde bulan mekandır.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
- ❖ İlk çalıştığım şirkette böyle bir şansım yoktu. Daha sonra çalıştığım yerde iç mimar ve mimar olarak devam ettim. Kendi projelerimi gerçekleştire biliyordum.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Yaşadığım şehirde bu mesleğe talep çok. Bunu için de iş açısından memnunum. Beni memnun etmeyen bu işlerde son kararı biz mimarların vermemesidir. Bu bizi bir çok sorunlarla karşılaştırıyor.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için gerekli nedenler çok fazla. Sadece 3 neden söyleyecek olursam zorlanırım. Ama çaba göstereceğim.)

Patronun ve ya müşterinin bizden ne istediğini anlaya bilmek, insan faktörünü dikkate alarak rahatlığı sağlamak ve projeyi gerçekleştirecek alanda doğru bir şekilde yerleştirmek yeteneği.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Basit fakat entellektüel, daim araştırma halinde.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü mimarlığı bana şaşırılmış çocuğu yansıtıyor ne istediğini, kime ait olduğunu bilmeyen bir çocuk. Geçtiğimiz zaman içinde kaybettiği kimliği, kaybettiği tek kompozisyon, şehir planı, kendini başka şehirlere benzetme

isteği. Bunlar günümüzde ve gelecekte bir sorun olarak karşımıza çıkacaktır ve çıkmaktadır.

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Günümüzde evler berbat halde, bunu tam samimi diyebilirim. Sadece dış görünüme dikkat gösteriliyor, iç mekan olur olmaz planlanıyor, dairelerde doğal havalanma düşünülmüyor, taşıyıcı sistem dairenin ortasında duruyor, yapılan inşaat dağınık yapılıyor. Bizzat bana göre berbat haldedir. Sadece maddi tarafı düşünülüyor, kalite yok.

ISMAYILOVA AYGUN, 25 yaşında, SATIş ŐUBE MİMARI.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

ğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU (İkinci eğitime devam).

Çalıştığı Yer: AKKORD.

Görüş Tarihi: 29.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
- ❖ Mimarlık mesleğini tercih etme nedenim, yaşadığım srede şehirimizi güzelleştirmek, ülkemizin neleri başara bileceğini dünyaya tanıtmaq, tarihte iz bırakmaq, aynı zamanda da düşük ve orta tabaka ahaliyi dikkate almaktır. Onların rahatını minimum maddiyat sarf ederek her koşullarda sağlaya bilmektir.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Azerbaycan Devlet Tarım niversitesi'nde eğitim aldım. Hayır memnun değilim aldığım eğitimden.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Konfor, güzellik ve yaşam tarzına eklenmiş bir rengi.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştirmektedir musunuz?

- ❖ Evet , gerçekleştire biliyorum, ama çok az bir kısmını.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ O kadar da tatmin etmiyor. Eskiden Almanya, Avustralya, Çin, Rusya, İsviçre'de yaşamak isterdim. Ama şimdi ekonomi zayıfladığı için net bir fikir söyleyemiyorum.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 şey:
Bilgisayar bilgisi olmalı, bilimsel bilgi olmalı, yaratıcı mimar düşüncesi olmalı.
Çok olmasa da, birazına sahibim.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Bir mimarın yaşam tarzı, daima araştırmalı ve kendi üzerinde çalışması gerekir.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bir kaç ülkenin intihali.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Zaman geçtikçe daha da modern hale geliyor ve gelecekte daha da güzelleşerek gezegenimizin en güzel gezip görmeli, yaşamalı ve turizm ülkesinin olacağını ümit ediyorum.

KHALILOVA NARMIN, 24 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: BAKÜ YAŞAYIŞ TİKİNTİ MMC.

Görüş Tarihi: 09.09.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Çünkü mimari hayatın ta kendisidir. Mimar olmak için hem doktor, hem öğretmen, hem avukat vb gibi düşünmek gerekir.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. (not very bad)). Bu soruya cevabı kendin biliyorsun).
 3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Rengarenk yaşam: hemen hemen her karakterde insanlarla karşılaşıyorum.
 4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
 - ❖ Hayır, müşterinin iateklerini gerçekleştiriyorum.
 5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Tatmin etmiyor, kafat işimi seviyorum. Hiç bir şikayetim yoktur.
 6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
Sabır, sabr, sabır. Evet sahibim buna
 7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Serbest olmalı.
 8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Modern ve Eskinin kombinasyonu.
 9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Önce Sovyet mimarisi hakim oldu, şimdi de Avrupa mimarisi. Aklımda öyle bir düşünce yok, ama bence her iki çerçeveden de çıkmak mümkündür.

MIRZALIYEVA GUMRU, 24 yaşında, MİMAR

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: İZMİT.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS (Devam ediyor)

Çalıştığı Yer: FHN, AZERDEVLETTİKİNTİLAYİHE

Görüş Tarihi: 21.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

❖ Yaratıcılığa çocukluktan ilgi gösteriyordum, mimarlığı tercih etmekle hem içimdeki yaratıcılığa talebi ödeye bileceyimi, hem de sanat alanları içinde sağ ve sol beynin paralel, aynı güçte çalıştığı en çok talep edilen alanın mimarlık alanı olduğunu düşünüyorum.

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Ama tam da memnun değilim. Yüksek Lisans eğitimimi Kocaeli Üniversitesi'nde alıyorum.

3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?

❖ Mimarlık insanlara, insanlığa manevi ve maddi hizmettir.

4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?

❖ Hayır. Tam olarak değil.

5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?

❖ Azerbaycan, modern bir mimarın kendi düşüncelerini tam gerçekleştirmesi için karışık bir memleket. Ancak iyi mimar için bunun hiçbir sakıncası olmamalı. İyi mimar derken kastettiğim en zor durumda bile uygun projeyi doğru bir şekilde çıkara bilmiş olmasıdır. Çünkü hayal gücünün sonu yok. Bu nedenle ülke değiştirmek mimar için neredeyse teslim ve mağlub olmaktır.

6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?

❖ Mimar olmak için 3 şey:

Çalışkan olmalı, manevi özgürlük ve cesaret gerekir.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Manevi özgürlüyü olmalı. Buna uygun yaşam tarzı nasılsa öyle.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü'nün şu anda olan mimarlığını analiz edersek, villalara bakıldığında zengin tabakadaki cahilliği, kibri, zevksizliği, sosyal binalara bakıldığında, devlet tarafından inşa edilmiş, örneğin: Flame Tower, Haydar Aliyev merkezi gibi devletin birden bire herkesi şaşırta, kendisini "gelişen" göstermek için yaptığı siyasi girişimleri ve "açgözlü" mimarlığını sezmek oluyor. Bunun kapsamında Sovyet Cumhuriyetinden kalan yapılar tam da buna kurban gidiyor. Bakü'nün asıl ruhu ise İçerişehar ve Sovyetski mahalleleri olmuştur. Oysa onlar da layıkıyla korunamıyor, sadece korunmak da değil, hatta Sovyetski mahalleleri "açgözlü" mimarının inşa edilmesi için dağıtılıyor. Kısacası Bakü mimarisi eskiliyin, zevksizliyin, cahilliyin ve açgözlüyun vahdetinden oluşuyor.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Düşünüyorum ki, Bakü'nün hazırdaki durumuyla ilgili zaten cevap verdim. Ancak geleceğe dair umutla bakmaya çalışıyorum. Mimarlık öyle bir sanattır ki, kendisinde siyasetin, evin sahibinin, her şeyin kendisini aksettiriyor. Bakü mimarisinin değişmesi, gelişmesi için ilk önce Azerbaycan insanı değişmeli ve gelişmelidir. Böyle olursa ve bununla birlikte mimarlarımız da bu işlere daha cesur ve daha derin yaklaşmış olsalar, geleceğe güzel mimari örnekleri miras bıraka biliriz.

MUSABAYOV BAHRAM, 23 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: M- LTD MMC.

Görüş Tarihi: 14.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Çocukluktan mimarlığa ilgim oldu.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Tam memnun olmasamda eksiklikler var.
 3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Mimarlık benim için bir sanattır.
 4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ Henüz öğreniyorum.
 5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Bakü şehrinin kendi mimarisi vardır. Ama günümüzde bunu gözlemleyen yok. İtalya olabilir.
 6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
Zevk, doğruluk ve hız.
 7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
 - ❖ Serbest olmalı.
 8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Bakü mimarisi deyince Bakü'nün iklimi akla geliyor. Bakü'nün geçmiş tarihini görebilirsiniz. İçerişehere baktığımızda bunu anlayabiliriz.
 9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
 - ❖ Geçmişte güzel olsa da şu anda çok ağırlaşmış durumda, herkes mimarlığı tek tek okusa da aslında birlikte okunmuyor. Çok kötü olmuş binalar, sırf güzellik için inşa ediliyor. Fakat biz mimarlar algıyorsak ki, güzellikten önce iklimine uyumluluğu, rahatlığı ve en önemlisi de bunu müşteriye anlatabilmektir. Bakü kendi güzelliğini yaşata bilir aslında. Bakü üslup üzerinde inşa ediliyor. Gelecekte Bakü'yü, tarihini korumuş bir şehir olarak görmek istiyorum.

MUSAYEVA LEYLA, 24 yaşında, MİMAR.

MİLLİYET: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: İSPANYA.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS (DEVAM EDİYOR).

Görüş Tarihi: 11.07.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ Mimarlık mesleğini neredeyse bilmeden, derinlemesine tanımadan seçtim. Düşünüyorum ki, neredeyse babamın da etkisi oldu.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Yüksek Lisansımı öncelikle Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesinde aldım ve sonradan Yüksek Lisans eğitimimi İspanya'nın Alicante Üniversitesi'nde devam ettirdim. Ülkemiz, eğitime çok büyük bir göz geçirmeli diye düşünüyorum. Şimdiki durumu, gerekli adımların atılmasını bekliyor. Ve AzMIU da buna dahildir. Eğitim farkını yurtdışında okuyarak da gördüm ve Azerbaycan eğitiminin nasıl gelişmeye ihtiyacı olduğuna yeniden emin oldum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Çok geniş bir anlamdır mimarlık ve o birçok şeyin aksini, birleştiğini, neredeyse ayrıldığını vb. şeyleri gösteriyor. Ayrıca insanın çevreyle (çevre, insanlar), kendi iç dünyası ile ilişkisini ifade etmektedir.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ İş tecrübem henüz fazla olmadığı için bir şey söylemek zor beni için. Ama düşünüyorum ki, Azerbaycan'a döndükten sonra da bu bir zor soru gibi karşımda dura bilir.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Azerbaycan'da, sadece işin çözümünü aramaya ilgi olsun ve istek olsun, gerisi düzelir.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ 3 şeyi söylemesem de insan "açık" olmalıdır kendi isteklerine, diğerlerin isteklerine ve görüşlerine, kısacası çevresindeki dünyaya. Bir çok şeyi gözden

geçirmeli, hissetmeli, düşünmeli vb. Hepsine sahip olduğumdan emin değilim, ama en azından sahip olmadığımı biliyorum.

7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?

❖ Nasıl rahat (etrafa saldırganlıktan uzak olsak iyi olur) biliyorsa öyle olmalıdır. Çervişeye düşürmek istemezdim.

8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?

❖ Ortam, atmosfer. Eski mimarlıkla Sovyet mimarisinin birleştiği anlar (yerler). Günümüzde ise "başsız", çok büyük anlamı olmayan inşaatlar ile ve bu yolda tarihini unutan ve silen bir "mimarlık".

9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?

❖ Çok büyük dikkate ihtiyacı var durumda gibi. Sahipli, "sahipsiz" inşaat ve acınacaklı durum. Söylemezdim gelecekte, öyle günümüzde düşünülmüş, planlanmış şekilde kalır. Milli-tarihi vasiyetin gözden geçirilmesini ve her şeyin bir analizi, araştırması edilmesinden sonra bir mimar.

ORUCOVA CAVAHİR, 24 yaşında, DANIŞMAN MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: FHN (FÖVGALADE HALLAR NAZİRLİYİ)

Görüş Tarihi: 24.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

❖ Mimarlık mesleğine büyük ilgim olduğu için.

2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?

❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. memnunum neredeyse.

3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?

❖ -

4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
- ❖ Şu anda çalıştığım yerde bu alanla ilgili isteklerimi gerçekleştire bilme koşulları yok. Fakat gelecek planlarımda bu konuda farklı düşüncelerim var.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Yaşadığım şehirde kendi mesleğimle bağlı imkanlar olsa da, bu o kadar da kolaylıkla hall olan bir şey değil.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 şey:
- Daima yenilik peşinde olmak, mimarlığın derinliklerini benimsemek, yaratıcılık.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Mimarın yaşam tarzı serbest olmalı ve daha çok araştırmada olmalı.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Eski yapılar Bakü mimarlığını çok güzel yansıtmış olsa da günümüzdeki yapılar bunun tam aksidir.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Konutlar inşa edildiği zaman şehrin görünümü ve inşaat kuralları dikkate alınırsa çok iyi olurdu.

RAMAZANOVA MADINA, 24 yaşında, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU

Çalıştığı Yer: ROOM İNTERİORS

Görüş Tarihi: 26.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?

- ❖ Bu meslek hep ilgimi çekmiştir. Çünkü Bakü'deki konutlar beni kendine çekiyor.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Evet memnunum eğitimimden.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık benim için hep geçmiş, günümüz ve gelecekte olacak değişimleri ifade ediyor.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
- ❖ Ben hazırda iç mimar olarak çalışıyorum ve istediklerimi gerçekleştiriyor.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Bakü'de bu mesleği yapmak tam olarak tatmin etmese de, gelecekte hem kendi ülkemde hem de farklı ülkelerde çalışarak tatmin olmak isterdim.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 şey:
Zevk, fikir ve bunları gerçekleştirile bilmek.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Kendi fikirlerimi yürüte bilmek, yenilikler getirmek ve hep durmadan yeni fikirler üzerinde çalışmak.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü hem geçmiş hemde geleceği yansıtıyor.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Ben Bakü'deki konutlar daha da modern yani kendi zevkime göre tasarlamak isterdim. Aynı zamanda iç tasarımında böyle olmasının tarafındayım. Çünkü modern tasarım insan rahatlığı ve zevkine uygundur.

SULEYMANOV EMİN, 23 yaşında, MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS MEZUNU

Çalıştığı Yer: MÜLLER İNŞAAT

Görüş Tarihi: 27.08.2015

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
 - ❖ O zamanlar fayda verecek bir şeyler yaratmak isteği ile, çizgilere, çizimlere olan ilgiye göre mimarlığı tercih etmiştim, ancak zamanla bu sanatın ne kadar yararlı ve önemli olduğunu anlamaya başladım.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
 - ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Yüksek düzeyde olmasa da memnunum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
 - ❖ Toplumun düşünce seviyesini, bilimsel-teknik ve kültürel gelişimini, dünya görüşünü vb.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
 - ❖ Belirli sınırlar konulsa da ancak çalıştığım projelerde bunu yapmaya çalışıyorum.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
 - ❖ Orta düzeyde tatmin ediyor. Bu işi her yerde yapa biliriz. Yeter ki, mimarlığın gelişimine ve bu gelişimin uygulamasına gerekli koşullar yaratılsın.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
 - ❖ Mimar olmak için 3 şey:
Sanat taraftan yetenek, teknik bilgiler, bir de esas olarak mimar bunları birleştirmeyi becermelidir. Bunlara sahip olmamı orta derecede değerlendiriyorum.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?

- ❖ Her sanatta olduğu gibi, her zaman kendi üzerinde çalışmak. Düşündüklerini sürekli olarak krokiler üzerinde çizmek. Daima öğrenmeye, onları uygulamaya çalışmak.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Şu anda tarihi mimarlıkla modernliğin birliğini ifade etmektedir.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü'nün konut mimarisi tarih boyunca kendine has gelişim yolu geçmiştir. Tarih boyunca burada olan kültürün gelişimi ile ilgili mimari açıdan yüksek değerlendirilecek yapılar olmuştur. Günümüzde çok sayıda yeni konutlar inşa ediliyor. Konut mimarisinde daha gelişmiş ve enerji verimliliğini, efektifliğini dikkate alarak tasarlanmış yapıların olması sadece gelecekte değil, günümüzde bile olmasını bekliyorum.

TAHIRLI MALEYKA, 24 yaşında, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN, Yaşadığı Yer: BAKÜ.

Öğrenim Durumu: LİSANS MEZUNU.

Çalıştığı Yer: N- DESIGN GROUP.

Görüş Tarihi: 15.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
- ❖ Düşüncelerimi gerçekleştirmek için.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Azerbaycan Mimarlık ve İnşaat Üniversitesi'nde eğitim aldım. Normal.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Yeni fikirler. Yaratıcılık.
4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştire biliyor musunuz?
- ❖ Tam olmasada belli bir kısmı evet.

5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Tatmin ediyor, çünkü burada da yeni düşüncelere ihtiyaç var.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için gerekli 3 şey :
Yaratıcılık, rahatlık, modernite. Bunlar staj yaptıkca ve iş tecrübemiz çoğaldıkça daha da oluşuyor.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Sınırsız, Serbest, Çerçevelerden özgür olmak.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü mimarlık tarihi geçmişimiz ve bu günümüzdür.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Her sene daha modern ve konforlu konutlarla yüzleşiyoruz. Çünkü insanlar konutlar inşa ettiklerinde mimarla iş birliği yapıyorlar. Umut ediyorum ki, yıllar geçtikçe bu böyle de kalır ve daha modern konutlar inşa edilecektir.

VAKİLOVA NASİBA, 24 yaşında, İÇ MİMAR.

Milliyeti: AZERBEYCAN: Yaşadığı Yer: İSTANBUL.

Öğrenim Durumu: YÜKSEK LİSANS (devam ediyor).

Görüş Tarihi: 10.08.2015.

1. Mimarlık mesleğini neden tercih ettiniz?
- ❖ Küçüklükten yaratıcılığa merakım olduğu için.
2. Nerede eğitim aldınız ve eğitiminizden memnun musunuz?
- ❖ Azerbaycan Devlet Kültür ve Sanat Üniversitesi İç mimarlık bölümünde okudum ve belirli yere kadar memnunum.
3. Mimarlık sizin için ne ifade ediyor?
- ❖ Mimarlık insanlar için yaşam kalitesini iyileştirmektir.

4. Çalıştığınız yerde mimarlıkla ilgili yapmak istediklerinizi gerçekleştiriyor musunuz?
- ❖ Yenilik ve kendi imzayı yaratmayı düşünüyorum, ancak bunun için de zaman gerekiyor.
5. Yaşadığınız şehirde bu işi yapmanız sizi tatmin ediyor mu? Eğer etmiyorsa, bu işi daha iyi yapabilmek için nerede yaşamak isterdiniz?
- ❖ Daha öğrenci olduğum için bilmiyorum. Bu işi Avrupada daha iyi yapabileceğimi düşünüyorum.
6. Mimar olmak için gerekli 3 şey ne olabilir? Ve siz bunlara sahip misiniz?
- ❖ Mimar olmak için 3 önemli şey:
- Gereken bilgisayar programlarını bilmek, iyi bir bilgi edinmek ve özgüven ve bu bende bulunmaktadır.
7. Bir mimarın yaşam tarzı nasıl olmalı?
- ❖ Rahat, kolay ulaşılabilir olması gerekiyor.
8. Bakü mimarlığı size ne ifade ediyor? Açıklayabilir misiniz?
- ❖ Bakü mimarlığı, çok eski dönemlere dayanıyor. Tarihini koruyarak yeni bir Bakü yaratılması gerekiyor.
9. Bakü'deki konut mimarlığının zaman içerisinde değişimini, günümüzde ne durumda olduğunu ve gelecekte nasıl olmasını beklediğinizi açıklayabilir misiniz?
- ❖ Zaman içerisinde yıllarca en ünlü mimarlar tarafından yapılan işler dünyanın birçok ülkesinde dergilerde yayımlanacak. Yeni konutların eski yapılar tarzında olmasını isterim.

EK- 2. 1810-2015 Yılları Arasında Bakü'nün Nüfusu.

Bakü'nün Nüfus Artışı							
Yıl	1810	1850	1851	1854	1863	1873	1885
Nüfus	3.000 kişi	7.400 kişi	7.451 kişi	8.354 kişi	14.500 kişi	15.105 kişi	60.421 kişi

Yıl	1897	1926	1939	1959	1970	1979	1989	1999	2009	2015
Nüfus	111.904 kişi	453.333 kişi	571.447 kişi	642.507 kişi	851.547 kişi	1.013.436 kişi	1.190.251 kişi	1.788.854 kişi	2.045.815 kişi	2.204.230 kişi

EK- 3. Yabancı Mimarlar Tarafından Tasarlanan Projeler.

PROJE- 1.

PROJE ADI- Flame Towers

Yer- Bakü, Azerbaycan

Başlama tarihi- Ekim 2007

Bitiş tarihi- Eylül 2013

İşin Kapsamı- FF&E Otel Kulesi, Rezidans & Ofis Kulelerinin kaba inşaatı

Projedeki Yapılar- Rezidans, ofis, otel kuleleri & alışveriş alanı

Konsept Tasarım- HOK International

Detay Tasarım- DİA

Müşteri- Azinco Development MMC

Danışman / Proje Müdürü- HILL International

Proje bütçesi- 350 milyon dolar

PROJE- 2.

PROJE ADI- Port Baku Residans

Yer- Bakü, Azerbaycan

Başlama tarihi- 2009

Bitiş tarihi- 2013

Projedeki Yapılar- Rezidans, ofis, otel, alışveriş alanı

Proje Şirketi- Broadway Malyan

Mimar- David Collins, Chapman Taylor

Müşteri- Pasha Construction

Danışman / Proje Müdürü- Pasha Construction LLC

EK- 4. ZAMAN TABLOSU

➤ 15. yüzyıl	Şirvanşahlar'ın Başkenti Bakü	21
➤ 1806	Bakü'nün Rusya'ya Katılması	23
➤ 1828	Türkmençay Anlaşması	26
➤ 1854	Kale Dışı Alanda Konut Artışı	27
➤ 1872	Siyah Kentin Oluşturulması	30
➤ 1873- 1899	Bakü'nün Nazım Planı	31
➤ 1819	Almanların Bakü'ye Göçü	32
➤ 1880-1914	Yabancı Mimarların Bakü'de Çalıştığı Dönem	45
➤ 1920-1990	Sovyetler Dönemi	67
➤ 1920-1930	Modernizm ve Konstruktivizm	70
➤ 1932	Postkonstruktivizm	80
➤ 1936	Azerbeycan Mimarlar Birliği'nin Kurulması	80
➤ 1940-1960	Bakü'nün Milli Mimarlığı	80
➤ 1940	İnşaat Miktarında Azalma	82
➤ 1960-1980	Bakü'de Şehircilik ve Mimarinin Gelişimi	89
➤ 1991	Azerbeycan Cumhuriyeti'nin Bağımsızlığının Kazanılması	96
➤ 1994	Asrın Anlaşması	96

TEŞEKKÜR

Yüksek lisansa başladığım andan itibaren derslerimde ve tezimin hazırlanmasında bilgisi, alakası, zor durumlarımda anlayışı ile hep yanımda olduğu hissini veren, Türkiye'de olduğum süreçte bana hiç yabancılık hissini yaşatmayan Sayın Danışmanım ve hocam Prof. Dr. NESLİHAN DOSTOĞLU'na derin teşekkür ederim.

Tez konumuyla ilgili olarak bana bilgi ve kaynak yardımları için Azerbaycandaki tüm Mimarlık lisans hocalarıma, özellikle de Yusif İbrahimli hocama sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek Lisans ders aşamasında bilgileriyle üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Mimar olma yolunda bana en büyük desteği veren, bilgisini ve arkadaşlığını hiç esirgemeyen canım babam Elşan Demiroğlu'na teşekkür etmeyi kendime borç bilirim. Tüm zor anlarımda, uzakta olsalar da beni yalnız bırakmayan, manevi yardımları, destekleri ve bana sonsuz güvenleri için sevgili aileme ve arkadaşlarıma içten teşekkür ederim.